T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE BURSLARI KAPSAMINDA YÜKSEKÖĞRENİM İÇİN TÜRKİYE'YE GELEN ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI VE BU SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmetali AKDAĞ

Ankara
Kasım, 2014

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE BURSLARI KAPSAMINDA YÜKSEKÖĞRENİM İÇİN TÜRKİYE'YE GELEN ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI VE BU SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmetali AKDAĞ

DANIŞMAN

Prof. Dr. İnayet AYDIN

Ankara
Kasım, 2014

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman): Prof. Dr. İnayet AYDIN (İmza)

Üye: Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ (İmza)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Cem BABADOĞAN (İmza)

Onay
Yukarıdaki İmzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..../..../2014

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yükseköğretim toplumsal aydınlanmanın, nitelikli insan yetiştirmenin ve ekonomik kalkınmanın temel unsurlarından biri sayılmaktadır. Bu nedenle ülkeler, yükseköğretim kurumlarını sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik yönleriyle geliştirme gayreti ve rekabeti içindedirler. Hatta Avrupa Birliği gibi bölgesel kuruluşlar yükseköğretimde hedef birliği sağlayabilmek için kalite standartları oluşturmakta ve bu uygulamalar bölge sınırları dışına taşmaktadır. Bologna Süreci ve sonrasındaki gelişmeler bu oluşumun en belirgin örneklerinden biridir.

Yükseköğretimde kaliteli eğitim sunma rekabeti uluslararası alanda öğrenci hareketliliğini gündeme getirmektedir. Ülkeler genel olarak siyasi, ekonomik ve politik nedenlerle öğrenci gönderen veya kabul eden devlet konumunda uluslararası eğitimin tarafı olmaktadırlar. Bireyler açısından öğrencilerin farklı bir ülke vatandaşlığı kazanma, yabancı dil öğrenme, istihdamda avantajlı duruma gelme isteği kişileri uluslararası öğrenci konumuna getirmektedir.

Uluslararası öğrenciler ailelerini ve sosyal ortamlarını terk ederek tanımadıkları bir ülkeye yükseköğrenim görmek üzere gitmektedirler. Bu öğrencilerin yurt içi üniversitelerde öğrenim gören akranlarına göre daha fazla sorun yaşamaları beklenen bir durumdur.

Türkiye önemli miktarda mali kaynak harcayarak, uluslararası öğrenci alma rekabetinde var olmaya çalışmaktadır. Dünyadaki uluslararası eğitime olan talep artışına paralel olarak, her geçen gün artan sayıda uluslararası öğrenci Türk üniversitelerine kayıt yaptırmak istemektedir. Bu araştırma, Türkiye Bursları (Büyük Öğrenci Projesi – BÖP) kapsamında Türkiye'ye gelen yükseköğrenim öğrencilerinin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin tespiti hakkındadır. Bu araştırmanın, genel olarak uluslararası öğrenciler hakkında, özel olarak Türkiye Bursları kapsamında yapılabilecek araştırmalar için alana katkı getirmesi, ayrıca bu öğrencilere hizmet sunan Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, YÖK, Üniversiteler, Gençlik ve Spor Bakanlığı Kredi ve Yurtlar Kurumu ile diğer ilgili kurumlara veri sağlaması düşünülmüştür.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar ele alınmıştır. İkinci bölümde Uluslararası öğrenci hareketliliği, Bologna Süreci, Türkiye Burslarına (Büyük Öğrenci Projesi – BÖP) ilişkin kuramsal bilgi ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemine, dördüncü bölümde toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlara ve son olarak beşinci bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar ilgi, destek ve emeğini benden esirgemeyen hocam Prof. Dr. İnayet AYDIN'a; çalışmalarıma gönülden destek veren Araştırma Görevlisi Sn. İnci ÖZTÜRK'e; Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı Doç. Dr. Kudret BÜLBÜL'e; Başkan Yardımcısı Sn. Mehmet KÖSE'ye; Öğrenci İşleri Daire Başkanı Sn. Serdar GÜNDOĞAN'a; Uzman Fatih DİKMEN'e; AR-GE Uzmanı Öğretmen Ali COŞKUN'a; MEB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünden mesai arkadaşlarıma, Türkiye Burslusu öğrencilere, manevi destekleriyle hep yanımda olan sevgili eşim ve çocuklarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Kasım 2014 Mehmetali AKDAĞ

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Mehmetali AKDAĞ

ÖZET

TÜRKİYE BURSLARI KAPSAMINDA YÜKSEKÖĞRENİM İÇİN TÜRKİYE'YE GELEN ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI VE BU SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

AKDAĞ, Mehmetali

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Politikası Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet AYDIN

Kasım 2014, 123 + xix sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Bursları (Büyük Öğrenci Projesi – BÖP) kapsamında Türkiye'ye yükseköğrenim için gelen öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ile bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin tespitini yapmaktır. Türkiye Bursları Öğrenci Değerlendirme Kurulu'nu oluşturan Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, YÖK, Üniversiteler, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü ve Yerel Yönetimlere veri sağlaması bakımından bu araştırma önemlidir.

Araştırmanın evrenini, Türkiye Bursları kapsamında Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Avrupa ve Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika ile Rusya, Çin, Güney Kore, Latin Amerika Ülkeleri, Malezya, Endonezya gibi ülke/bölgelerden gelen ve İstanbul, Ankara, İzmir ile diğer illerde yükseköğrenimlerini sürdüren 11593 öğrenci oluşturmaktadır. Tarama modeli kullanılan araştırmada hedef evrenden tabakalı örnekleme tekniği ile örneklem alınmış ve 400 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın nicel verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracıyla toplanmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümünde Türkiye Burslusu öğrencilerle ilgili genel bilgiler, ikinci bölümünde bu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve üçüncü bölümünde ise akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlara ilişkin çözüm önerileri başlıklarını taşıyan sorular bulunmaktadır. Veriler SPSS 13.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, yüzde, frekans, standart sapma ve bağıl değişim katsayısı gibi

betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Katılımcıların genel bilgilerinin değerlendirilmesinde sayılar ve yüzdeler; cinsiyetlerinin karşılaştırılmasında ilişkisiz (bağımsız) örneklemler için t testi; geldikleri bölge, öğrenim gördükleri alan ve il, öğrenim seviyesi değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesi için parametrik testlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık testlerinde a=0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Ayrıca, araştırma ölçeğinin hazırlanmasına katkı sağlaması amacıyla odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Odak grup çalışmasına katılacak öğrencilerin tespitinde Türkiye Burslusu öğrencilerin cinsiyet, geldikleri bölge, öğrenim gördükleri alan ve öğrenim seviyesi değişkenleri dikkate alınmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye Burslusu öğrencilerin en çok eğitim kalitesi ve sağlanan burs imkanları nedeniyle Türkiye'de öğrenim görmeyi tercih ettikleri; öğrencilerin çoğunluğunun yurt ortamlarında barındıkları; Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandıkları; TÖMER'de öğretilen Türkçe'nin, üniversite eğitimi açısından yeterli olmadığı; Türkiye'de gelirlerini en çok beslenme, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlarına harcadıkları; Türkiye'ye ilk gelindiğinde yapılan karşılama hizmetlerini yeterli bulmadıkları; ikamet izni verilmesi işlemlerinin öğrencilerin çok fazla zamanını aldığı; Türkiye'de bayramlarda ve diğer önemli günlerde kendilerini yalnız hissettikleri bulguları elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel alanda yaşadıkları sorunların çözümü için bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye Bursları, Türkiye Burslusu Öğrenciler, Bologna Süreci, Büyük Öğrenci Projesi (BÖP), Uluslararası Öğrenciler, Akademik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Sorunlar.

ABSTRACT

PROBLEMS OF THE HIGHER EDUDATION STUDENTS' WHO CAME TO TURKEY UNDER THE 'TURKEY SCHOLARSHIP PROGRAM' AND THEIR SUGGESTIONS RELATED TO THOSE PROBLEMS

AKDAĞ, Mehmetali

Master Degree, Sub-Department of Educational Administration and Policy

Advisor: Prof. Dr. İnayet AYDIN

September 2014, 123 + xix pages

The aim of this research is to determine the academic, economic and socio-cultural problems of international students studying in Turkey via the scholarships granted by the Turkish Republic and to due to the solution of these problems.

This research is important for different Ministries and institutions like The Prime Ministry, The Presidency of the Turks and Relatives Communities Abroad, Ministry of National Education, Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Finance, Ministry of Interior, Higher Education Institution, Universities, Turkish Agency for Cooperation and Coordination, Yunus Emre Institution related to International students in Turkey. Survey method was used in this descriptive study.

The research population is 11593 students from Turkish Republics, Europe-Balkans countries, Middle East and African countries, other countries outside of these countries and live in Istanbul, Ankara, and Izmir and in other cities. The research, conducted via descriptive survey model as quantitative method was used. Sampling from target population was obtained via stratified sampling method and 400 students were included to the research.

The quantitative data of the research were collected by a data collection instrument developed by the researcher and consisted of scales with headlines of demographic/personal information at the first section and academic, economic, socio-cultural issues of international students studying in Turkey via the scholarships

granted by the Republic of Turkey at the second section and their offers due to the solution of these problems at the third section.

The data were analyzed by SPSS 13.0 program. During the analysis of the data, descriptive statistics such as frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and coefficient of relative variation were calculated. In order to find out whether or not the opinions of students differ in terms of their gender, the t-test was used. The Variance Analysis (ANOVA) were used in order to find out whether or not opinions of students differ in terms of their countries, educational field, cities they live, their educational level. Significance tests were performed at a=0,05 level.

Some findings of the research are as follows; the quality of Turkish Universities and the scholarships they get is important for choosing Turkey; understanding Turkish Higher Educational system is difficult; The language they learn at TÖMER is not enough for an academic educatıon; they spend most part of their budgets for their basic needs; they face some problems when they arrive to Turkey; they spend a lot of time to get settling permission in Turkey; they feel themselves alone in bayrams and other important days.

In the light of these findings, some suggestions are made towards solving academic, economic and socio-cultural problems of international students studying in Turkey.

Keywords; Turkey Scholarships, Turkey Scholarship Students, Big student Project, International Students, Bologna Processes, Academic, Economic and Socio-Cultural Issues

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ONAY SAYFASI …….	i
ÖNSÖZ ……...	ii
ÖZET ……..	iii
ABSTRACT……	vi
İÇİNDEKİLER……...	viii
ÇİZELGE ve GRAFİK LİSTESİ……	xiii
BÖLÜM 1	
GİRİŞ……...	1
1.1. Problem……..	1
1.2. Amaç……..	10
1.3. Önem……..	11
1.4. Sınırlılıklar…….	12
1.5. Tanımlar…….	12
BÖLÜM 2	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE…….	13
2.1. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği…….	13
2.1.1. Uluslararası Öğrencilerin Ülke Tercihlerini Etkileyen Faktörler ……	18
2.1.1.1. Eğitim Dili ……	18
2.1.1.2. Burs İmkânları……	19
2.1.1.3. Eğitim Programları…….	19
2.1.1.4. Öğrenim Harçları……	20
2.1.1.5. Ülkelerin Göçmen Politikaları……	20
2.1.1.6. Diğer Etmenler……	20
2.1.2. Bologna Süreci ve Türk Yükseköğretimine Etkileri……	21
2.1.2.1. Bologna Süreci Temel Faaliyet Alanları……	21
2.1.2.2. Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi……..	21
2.1.2.3. Kalite Güvencesi……	22
2.1.2.4. Diploma ve Derecelerin Tanınması……	22
2.1.2.5. Diploma Eki……	22

2.1.2.6. Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi…… 23
2.1.2.7. Sosyal Boyut……... 23
2.1.2.8. Hareketlilik Kavramı……..... 23
2.1.3. Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Dolaşımı……... 24
2.1.4. Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS)……... 25
2.2. Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)…… 26
2.2.1. Projenin Amaçları……. 26
2.2.1.1. Türkçeyi Öğretmek……. 26
2.2.1.2. Türk Milletini ve Özelliklerini Tanıtmak……... 27
2.2.1.3. Ülkelerarası ve Kültürlerarası İlişkileri Geliştirmek... 27
2.2.1.4. Uluslararası Ortak Düşünce Birliğinin Oluşmasına Katkı Sağlamak…… 27
2.2.1.5. Dünya Kamuoyunda Türkiye'nin Tanıtımını Yapmak…… 28
2.2.2. Projenin İçeriği……. 28
2.2.3. BÖP Uygulama Sonuçları……. 30
2.3. Türkiye Bursları…….. 33
2.3.1. Türkiye Bursları Kapsamında Öğrencilere Sağlanan İmkanlar……. 34
2.3.1.1. Burs……. 33
2.3.1.2. Barınma ……. 34
2.3.1.3. Üniversite Öğrenim Harcı…….. 34
2.3.1.4. Sağlık Giderleri……... 35
2.3.1.5. Türkçe Dil Eğitimi…….. 35
2.3.1.6. Geliş ve Dönüş Ulaşım Katkısı……... 35
2.3.2. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Seçimi……. 35
2.3.2.1. Akademik Başarı……. 35
2.3.2.2. Mülakat……... 36
2.4. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar…..... 37

BÖLÜM 3

YÖNTEM…….. 40
3.1. Araştırmanın Modeli……... 40
3.2. Evren ve Örneklem……. 40

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi……..…… 44
3.3.1. Akademik Sorunlar Alt Ölçeği……... 49
3.3.2. Ekonomik Sorunlar Alt Ölçeği……... 51
3.3.3. Sosyo- Kültürel Sorunlar Alt Ölçeği…….. 52
3.3.4. Akademik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği.. 53
3.3.5. Ekonomik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği.. 54
3.3.6. Sosyo- Kültürel Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği…… 56
3.4. Verilerin Analizi……. 57
BÖLÜM 4
BULGULAR ve YORUM……..... 59
4.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Genel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorum……. 59
4.2. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum……..... 69
4.2.1 Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum……..... 73
4.3. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum……..... 76
4.3.1 Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum……... …… 78
4.4. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum…….. 81
4.4.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum……..... 86
4.5. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum …… 88
4.5.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum…… 90

4.6. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum …..……..... 93
4.6.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum…… 95
4.7. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum……... 98
4.7.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum ……... 101
BÖLÜM 5
SONUÇLAR VE ÖNERİLER……..... 105
5.1. Sonuçlar…….. 105
5.1.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Genel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar ……. 105
5.1.2. Akademik Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar…….. 106
5.1.3. Akademik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar……..... 106
5.1.4. Ekonomik Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar…….. 106
5.1.5. Ekonomik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar……... 106
5.1.6. Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar……. 107
5.1.7. Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar……..... 107
5.2. Öneriler……... 107
5.2.1. Akademik Alanda Öneriler……..... 108
5.2.2. Ekonomik Alanda Öneriler……..... 108
5.2.3. Sosyo-Kültürel Alanda Öneriler……. 108
Kaynaklar ……... 109
EKLER
EK 1: Araştırma İzni……..... 117
EK 2: Öğrenciler İçin Ölçek Bilgilendirme Yazısı ve Ölçek…….. 118
EK 3: ÖZGEÇMİŞ…….. 124

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge		Sayfa
1	Uluslararası Öğrenci Kabul Eden Ülkeler Sıralaması..……	15
2	Bazı Ülkelerde Bulunan Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Sayısı ve Bunların Mevcut Öğrenciye Oranı……	16
3	OECD Ülkelerinde Öğrenci Burslandırma Durumları…….....	19
4	1993-2012 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Uluslararası Öğrencilerin Yıllar İtibariyle Sayıları……...	24
5	BÖP Kapsamında Yükseköğrenim Görmek Üzere Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Burslarının Kesilme Nedenlerine İlişkin Sayısal Veriler …….....	30
6	BÖP Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrencilere Yapılan Harcamaların Yıllar İtibariyle Dağılımı	32
7	BÖP Kapsamımda Türkiye'ye Gelen Öğrencilere Yıllar İtibariyle Ödenen Burs Miktarları…….	33
8	2012-2013 Öğretim Yılında Türkiye Bursları Kapsamında Seçilen Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı……	37
9	Türkiye Burslusu Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Cinsiyete ve Öğrenim Gördükleri Alana Göre Dağılımı…….	41
10	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölgeye ve Öğrenim Seviyesine Göre Dağılımı…….....	42
11	Ülkelerin Bölgelere Göre Gruplandırılması …….	43
12	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl ve Öğrenim Seviyesine Göre Dağılımı …….....	44
13	Odak Grup görüşmesi Yapılan Türkiye Burslusu Öğrencilere İlişkin Bilgiler……...	45
14	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Sorunları İle Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerinin Tespitine Yönelik Yapılan Araştırmanın Ön Uygulaması İçin Alınan Evren ve Örneklem Sayıları …… ……	48

Çizelge		Sayfa
15	Akademik Sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı…….	50
16	Ekonomik sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı…….	52
17	Sosyo- Kültürel Sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı ……	53
18	Akademik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı…….	54
19	Ekonomik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı Ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı …….	55
20	Sosyo- Kültürel Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı … … .	57
21	Türkiye Burslusu Öğrencilerle İlgili Genel Bilgiler…….	59
22	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı …….....	62
23	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı ……	62
24	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı ..…….....	63
25	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre Aylık Harcama Dağılımı …….	64
26	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölgeye Göre Ailelerini Ziyaret Sıklığı …….....	65
27	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ailelerini Ziyaret Sıklığı ……	65

Çizelge		Sayfa
28	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre İkamet Yerleri …….…….....	66
29	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Yaşadıkları İl Değişkenine Göre İkamet Yerleri …… …… ……	66
30	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Seviyesi Değişkenine Göre İkamet Yerleri …….	67
31	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri ……	68
32	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İkamet Yerleri …….……..……..	69
33	Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Akademik Alanda Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri……...	70
34	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar ……..	72
35	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları ……	73
36	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları……	73
37	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……..……	74
38	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……..……..	75
39	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……...	75
40	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri …….....	76
41	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlarla İlgili Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar ……	78

Çizelge		Sayfa
42	Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları ……	78
43	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları……	79
44	Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …….....	79
45	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……	80
46	Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……	81
47	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlara İlişkin Görüşleri ……..	82
48	Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Olarak Türkiye Burslusu Öğrencilerin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar…….	85
49	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları…….....	86
50	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …….....	86
51	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……..	87
52	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …….....	87
53	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …….	88

Çizelge		Sayfa
54	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri …….	89
55	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar ……...	89
56	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları …….....	90
57	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları……..……..	91
58	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……...	98
59	Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları ……	92
60	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları……	93
61	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri ……	94
62	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar ……	95
63	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları …….	95
64	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …….....	96

Çizelge		Sayfa
65	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …..…….....	97
66	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları …..	97
67	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.…….....	98
68	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri ……...	99
69	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar ……..	100
70	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları …..……..	101
71	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Alanda Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları...	101
72	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Gelinen Bölge Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	102
73	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları…….....	103
74	Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları…..	104

GRAFİK LİSTESİ

Tablo		Sayfa
1	Yıllar İtibariyle Dünya Genelinde Uluslararası Öğrenci Dolaşımı İle İlgili Sayısal Veriler …….....	13
2	Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Ülkelere Göre Dağılımı ……..	14
3	Geldikleri Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Dağılımı …..	16
4	Uluslararası Öğrenci Gönderen Bazı Ülkeler ve Gönderdikleri Öğrenci Sayıları …….	17
5	BÖP Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı …….....	29

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmayla ilgili tanımlar verilmiştir.

1.1. Problem

Günümüzde eğitim, hem bireyin toplumdaki sosyal statüsünün değişimi için önemli bir fırsat olarak kabul edilmekte, hem de milletlerin bilgi, teknoloji ve kalkınmışlık alanında birbirlerine üstünlük kurma aracı olarak değerlendirilmektedir. Bazen ülkeler arasındaki eğitim kalitesi farkı, bazen bir devletin ihtiyaç duyduğu beyin gücünü başka toplumlardan karşılama isteği veya eğitim yoluyla kendilerine uluslararası etki alanı oluşturma gayreti gibi nedenler, genel olarak uluslararası öğrenci hareketliliğinin temelini oluşturduğu söylenebilir.

İstikrar ve sosyal kaynaşma için ön koşul olan eğitim, büyümeyi teşvik eder ve fakirliği azaltır. Genel eğitim sisteminin oldukça önemli öğesi olan yükseköğretimin katkıları arasında ise özellikle işsizliği ve sosyal gerginlikleri azaltması ve ekonomik entegrasyonu desteklemesi sayılabilir. Kaliteli yükseköğretim kurumları, ekonomik ve politik reformların gerektirdiği niteliklerde, yaşama standartlarını yükseltme sürecinde önemli katkıları bulunacak insanları hazırlamaktadır (Kurt, 2004).

Coğrafi sınırların öneminin azaldığı, serbest pazar ekonomisi ve rekabetin her alana damgasını vurduğu günümüz dünyasında yükseköğretim sistemi, eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve toplum hizmetleri gibi üç temel işlevi üstlenmiştir. Bu yönüyle yükseköğretim, ülke ekonomisinin itici gücü ve ülkenin uluslararası rekabette önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir (YÖK, 2004).

Son zamanlarda dünyada bütün yükseköğretim sistemleri küreselleşme, teknolojinin hızlı gelişimi, artan sayıda öğrenci, demografik değişiklikler, hesap verilebilirlik için artan talep, yükseköğretimin sosyal ve ekonomik rolünün dünya çapında yeniden gözden geçirilerek öneminin vurgulanması gibi önemli faktörlerin

etkilerine maruz kalmaktadır. Benzer etkenler, dünya çapında yükseköğretim sistemlerinin birbirine yakınlaşmasına yol açmaktadır (Altbach ve Davis, 1999).

Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı, işbirliğini ve dayanışmayı artırdığından, önemli bir dış politika ve kamu diplomasisi aracı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca gelişmiş birçok ülkenin, dünyanın farklı yerlerinden kabul ettikleri yetenekli öğrencileri nitelikli insan kaynağı, bilim insanı olarak değerlendirdikleri ve böylece ekonomilerini ve bilimsel araştırma kapasitelerini sürekli canlı tuttukları gözlenmektedir (Gündüz, 2012).

Yükseköğretim, yüksek kazanç ve daha iyi iş olanakları sağladığından iş hayatında kişinin başarısı ile doğrudan ilgilidir. Toplumsal açıdan yüksek kalitedeki işgücü, fırsat eşitliği, sosyal bütünlük ve vatandaşlık gelişimi gibi toplumun istediği hedeflere ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Ekonomik açıdan ise gelişmiş işgücü, yenileşmeyi teşvik eder ve gelişen küresel piyasada ülkenin rekabet gücünü artırır (Chevalier, Harmon, O'sullıvan ve Walker, 2005. Akt. Polat, 2008).

Ülkelerin yükseköğretimde uluslararası öğrenci kabul gerekçeleri ülkeden ülkeye değişiklikler göstermekle beraber, yaklaşımların genel birkaç başlık halinde toplanması mümkündür. Yükseköğrenimde uluslararasılaşma eğiliminin nedenleri, (Knight, 2005. Akt. Gündüz, 2012) tarafından sosyal/kültürel, politik, ekonomik ve akademik olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır. Bu parametrelerden sosyal/kültürel boyut, milli kültürel kimlik ve vatandaşlığın kültürlerarası etkisi ile ilgilidir. Politik unsur daha çok dış politika, milli güvenlik, teknik destek, barış ve karşılıklı anlaşma gibi kavramlarla tarif edilmektedir. Ekonomik boyut ise ekonomik gelişmişlik, rekabet edebilirlik, işgücü piyasası ve mali destekler gibi başlıklarla açıklanmaktadır. Son olarak akademik parametre, akademik anlayışın genişlemesi, kurumsal yapılanma, kalite artışı, uluslararası akademik standartlar ile araştırma ve öğretimin uluslararası boyutu gibi alt unsurlarla izah edilmektedir.

Özoğlu, Gür ve Coşkun (2012) araştırmasında, ülkelerin uluslararası öğrenci politikaları sosyal, kültürel, ekonomik ve diplomatik boyutuyla ele alınmaktadır. Ülkeler bu yöntemle, değişik ülkelerdeki yetenekli öğrenci ve bilim insanlarını davet etmekte, kendi kültürel değerlerini öğrenciler aracılığıyla ihraç etmekte, insan kaynağı ihtiyacını karşılayarak rekabet gücünü artırmakta, üretilen bilgiyi paylaşmakta ve giderek artan güvenlik ve diplomasi ortamında kültürler ve ülkelerarası karşılıklı hoşgörü anlayışını geliştirme imkânı bulmaktadırlar.

Bugün dünyada, uluslararası öğrenci hareketliliği önemli bir seviyeye gelmiş bulunmaktadır. Başta gelişmiş ülkelerde olmak üzere dünya genelinde bu öğrenci hareketliliğinden pay alma çabası her geçen gün önemini artırmaktadır. Çünkü uluslararası öğrenci hareketliliği kalkınma, gelişme, diplomasi ve diyalog parametreleri ile yakından ilişkilidir. Uluslararası öğrenciler eğitimleri sonrası gerek beyin göçü yoluyla bulundukları ülkelerde kalarak üretim ve kalkınma hedeflerinin önemli birer enstrümanı haline gelmekte, gerekse de ülkelerine dönerek birer kültür elçisi sıfatıyla ülkeleri ile misafir oldukları ülke arasında siyasi, sosyal, kültürel, ticari alanlarda bir köprü vazifesi görmektedirler (YTB, 2012).

Ekonomik ve Kalkınma İşbirliği Örgütü (OECD, 2008) raporlarında, yurtdışında eğitim görmenin faydaları arasında kültürel gelişim sağlama, yabancı dil becerisini geliştirme, nitelikli bir statü sahibi olma, iş bulma rekabetinde kabul görme hususları belirtilmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliğine daha ziyade bireysel açıdan yaklaşan Kritz (2012) ise konuyu, eğitim fırsatlarındaki yetersizlik ve bireylerin öğrenimlerini tamamladıktan sonra dışarda daha yüksek ücretlerde iş bulmak için ülkelerinden ayrılmaları gibi nedenlere bağlamaktadır.

Uluslararası öğrenci sayısındaki hızlı artışta, ulaşım ve iletişim imkânlarındaki iyileşme, ülkelerin sunduğu eğitim çeşitliliğindeki artış, değişkenlik gösteren ülke ihtiyaçları etkili olmaktadır. Verbik ve Lasanowski'ye (2007) göre, uzun vadede ve daha geniş sosyo-ekonomik algıyla, gelişmiş ülkeler hızla azalan ve yaşlanan nüfuslarını desteklemek için nitelikli işgücü çekmeye çalışmaktadırlar. Avustralya her yıl artan oranda meslek sahibine ihtiyaç duymaktadır. OECD ülkelerinden en düşük doğum oranına sahip Kanada, işgücü ihtiyacını kapatmak için artan oranda nitelikli göçmen çekme yolları araştırmaktadır.

Son 15 yılda uluslararası öğrenci hareketliği, küresel anlamda yükseköğrenimin önemli bir parçası haline gelmiştir. Yükseköğrenim sisteminin kapasitesi ve yapısındaki değişim, dünyada kısa sürede uluslararası öğrenci miktarındaki önemli artışı kısmen açıklamaktadır. Devletlerin önemli bir kısmı, bölgelerinde tercih edilebilir duruma gelebilme adına yükseköğretimlerini nitelik ve kapasite açısından güçlendirmek için daha fazla ödenek ayırmaktadırlar. Buna rağmen, öğrenci gönderen ülkeler talebi karşılamada yeterli kapasiteye sahip olamamaktadırlar. Aynı zamanda, milli gelir seviyesinin yükselmesiyle özellikle ekonomileri hızlı gelişen ülkelerde daha fazla öğrenci yurtdışında eğitim almak için harekete geçmektedir (Verbik ve Lasanowsky, 2007). Bu beklentiler kapsamında

uluslararası öğrenci hareketliliği gündeme gelmekte ve sayıları 4.1 milyonu bulan uluslararası öğrenci, yükseköğrenimlerini başka ülkelerde sürdürmek için ülkelerinden ayrılmaktadırlar (YTB, 2012).

Uluslararası öğrenciler önemli bir insan gücü kaynağı, ekonomik pazar, dil ve kültürel alanda genişleme ve diplomasi aracı olarak her geçen gün dikkat çeken bir öneme sahip oldukça, ilgili ülkeler bu rekabetten daha fazla pay alabilme adına farklı stratejiler uygulamaktadırlar. Özoğlu ve diğerlerinin (2012) belirttiğine göre, ABD vize işlemlerini kolaylaştırmakta, mezuniyet sonrası göçmen vizesi uygulamakta, öğrencilere ülkede kalma fırsatları sunmakta, Uluslararası Eğitimciler Birliği (NAFSA) ve Uluslararası Eğitim Enstitüsü (IEE) gibi özel veya sivil kuruluşlarından tanıtım için destek almaktadır.

NAFSA (2006) raporlarından, 1970'ten itibaren İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde sosyal, kültürel ve diplomatik amaçlara ekonomik boyutun da eklendiği görülmektedir. Türkiye'de ise henüz uluslararası öğrencilerle ilgili ekonomik boyutlu amaçların yeterince benimsenmediği, daha çok Türkiye'nin tanıtımı, eğitim ve kültür alanında uluslararası işbirliği gibi amaçların benimsendiği anlaşılmaktadır.

Uluslararası öğrenci hareketliliği ekonomik boyutuyla büyük önem taşımaktadır. İnsan kaynağı olarak sağladıkları katkılara ek olarak uluslararası öğrenciler hem ödedikleri öğrenim ücretleriyle hem de konaklama, seyahat ve gündelik ihtiyaçlarını gidermek için aile fertleriyle birlikte yaptıkları harcamalarla, bulundukları ülkenin ekonomisine doğrudan girdi sağlamaktadırlar (NAFSA, 2011). Örnek olarak, uluslararası öğrenci hareketliliğinden ABD 17,6 milyar, İngiltere 13,5 milyar, Avustralya 14,5 milyar, Kanada 4,4 milyar ve Yeni Zelanda 2,1 milyar ABD Doları yıllık gelir elde etmektedirler (Baumgartner ve Gutierrez, 2010). Konuyu üniversitelerin ekonomik boyutuyla ele alan Verbik ve Lasanowsky ise (2007), üniversitelerin uluslararası öğrenci harçları vasıtasıyla gelirlerini artırabildiğini açıklamaktadır.

Yükseköğrenimin uluslararası hale gelmesi, küçük ve azgelişmiş ülkelerde eğitim sistemlerinin maliyet verimliliğinin iyileşmesine katkıda bulunmaktadır. Çünkü az gelişmiş ülkeler yüksek maliyet gerektiren eğitim alanlarına yatırım yapmak yerine, ihtiyaç duyduğu beyin gücünü daha az maliyetle diğer ülkelerde yetiştirebilmektedir (European Commission, 2013).

Türkiye, yurtdışında okuyan yaklaşık 65 bin genci ile uluslararası öğrenci gönderme açısından kaynak ülkeler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Buna karşılık Türkiye'de okuyan uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 26 binler seviyesinde kalmıştır (Özoğlu ve diğerleri, 2012). Bu sayının yetersizliği bir tarafa, 1992- 2011 yılları arasında Türkiye yükseköğretimine kabul edilen 32.356 uluslararası burslu öğrenciden sadece 9.528 öğrencinin mezun durumunda olması, uygulamalarda ciddi sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır (MEB, 2012).

2011 yılında Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 5978 Sayılı Teşkilat Yasası ile kurulmuştur. Kurumun görev alanı "Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ve Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler aracılığıyla öğrenim görmek üzere getirilen yabancı öğrenciler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca Türkiye'de eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'ye gelen öğrencilerin, eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak" şeklinde belirtilmiştir.

Uluslararası eğitim konusunda Türkiye'nin ilk projesi kabul edilen Büyük Öğrenci Projesi (BÖP), alanda önemli bir başlangıç olarak görülmektedir (MEB, 2011). Bununla birlikte, uygulama bütünlüğü olan, günün şartlarına uygun bir vizyona sahip, hedefleri ve başarı kriterleri net, proje çıktılarını takip edebilecek, uluslararası diğer öğrenci uygulamaları ile yarışabilecek yeni bir uygulamaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bireysel, ulusal ve uluslararası birçok farklı amaçla aile ortamlarından, çevrelerinden, ülkelerinden ayrılarak dili, kültürü, sosyal yaşamı farklı başka bir ülkeye eğitim amaçlı giden uluslararası yükseköğrenim öğrencilerinin, akranlarına göre daha farklı ve daha fazla sorun yaşamaları karşılaşılabilecek bir durumdur. Bu öğrenciler özellikle sosyal, kültürel, ekonomik ve akademik anlamda daha farklı sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Dutchin (1974), yabancı öğrencilerin ülkede kendilerini yabancı hissetme, sosyal ve ahlaki değerlerle çatışma, eğitim sistemine adaptasyon sağlamada güçlük çekme gibi sorunlarla karşı karşıya geldiklerini ve bu sorunları o ülkenin kültür ve yaşam biçimine uyum sağlamak suretiyle aşabileceklerini belirtmektedir.

Dünyanın her tarafında, özellikle gençlerde yeni bir ortama uyum sağlamak gerçekten çok zor bir durumdur. Diğer tüm insanlar gibi uyum sürecinde ortaya çıkabilecek bireysel ve psikolojik özelliklere sahip olan yabancı uyruklu öğrenciler,

sadece yeni bir ortama uyum sağlamak zorunda kalmayıp aynı zamanda içinde bulundukları yeni kültürün eğitim sistemine de uyum sağlamak durumundadırlar (Antonova, 1998. Akt. Annaberdiyev, 2006).

İnsanların yeni bir yaşam ortamı içerisindeki kültürel etkileşimleri, sosyolojik ve/veya psikolojik birçok sorunun da ortaya çıkmasına kaynaklık etmektedir. Üniversite eğitimi veya köyden şehre göç gibi çeşitli nedenlerle aynı ülke içerisinde yer değiştiren bireyler dahi bir uyum sorunu yaşarken, bir başka ülkeden gelen bireylerin bu veya buna benzer sorunları yaşamayacakları düşünülemez (Otrar, Ekşi, Dilmaç ve Şirin, 2002).

Yabancı uyruklu öğrenciler sosyal, etnik, kültürel, maddi ve psikolojik yönleriyle değişen hayat şartlarına uyum ihtiyacı olan yetişkin bir yaş grubudur. Yeni sosyal ve etnokültürel ortama uyum gerekliliği ile ilgili olarak ortaya çıkan zorluklar içe kapanma, akademik başarısızlık, iletişim kuramama gibi birtakım problemleri beraberinde getirmektedir (Vasilenko, 2003. Akt. Annaberdiyev, 2006).

Pedersen'e (1991) göre uluslararası öğrenciler, yabancı bir ülkede kültürleşme sürecinde pek çok problemle karşılaşmaktadırlar. Öğrenciler en çok okul stresi, özerklik ihtiyacı, ekonomik bağımsızlık, kimlik karmaşası, dil problemi, kültürel şok, yabancı sosyal normlara ve değerlere alışma, eğitim sistemindeki farklılıklar, yalnızlık, ev özlemi, sosyal bağların kopması gibi sorunlar yaşamaktadırlar.

Yeni bir kültürle tanışmanın getirdiği sıkıntı, güvensizlik ve belirsizlik aşikârdır. Bu kültürle yaşamak yeni yetilerin, farklı bir düşünme biçiminin ve sorunları çözmeye yönelik yeni bir bakışın edinilmesini gerektirir. Bu eşiğin geçilememesi, rahatsızlığın daha derinlikli yaşanmasına yol açmakta ve çaresizlik duygusunu da büyütmektedir. Sonuç olarak bireyin üzerinde psikolojik bir baskı oluşmaktadır. Kültür şoku, yoğun bir ev özlemi ve depresyon yaratabildiği gibi kişinin gündelik yaşamdaki işlevselliğini de büyük oranda etkilemektedir. Bu sorunlara bir de ders çalışamama ve başarısızlık sorunu eklenebilmektedir (Vasilenko, 2003. Akt. Annaberdiyev,2006).

Sorunların çoğu, uyum sürecinde yaşadıkları psikolojik sıkıntılar ile ilgilidir. Başka bir ülkeye büyük hayallerle gelen uluslararası öğrenciler, depresif duygulara ve okulu bırakma pahasına olsa dahi eve dönme düşüncelerine kapılabilmektedir. Hatta bazen öğrenciler bu durumlardan kurtulabilmek için uyuşturucu maddelere ve alkole sığınmaktadırlar (Şolohov, 2002'den akt. Annaberdiyev, 2006).

Eweniyi (2005), öğrencinin zekâsı, bilgisi ve yetenekleri gibi bireysel özellikler ile aile ve anne-babanın etkisi, okul ve diğer sosyo-kültürel ortamlar, öğrenci- öğretim elemanı arasındaki ilişkiler, barınma ve yaşam koşulları gibi kurumsal nedenlerin öğrenci akademik başarısını etkilediğini belirtmektedir. Güçlü'nün (1996) ABD' de uluslararası öğrencilerle ilgili olarak yaptığı araştırmada, temel sorunlarının İngilizce öğrenme ve mali yardım ile ilişkili olduğu, akademik ve sosyal-kültürel alanlarda da ciddi problemlerin olduğu belirtilmektedir.

Özellikle, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nde meydana gelen değişiklikler sonrası Asya'da Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan Türk Cumhuriyetleri kurulmuştur. Bu ülkelerden Türkiye'ye gelen öğrencilerin, çevreyle iletişim ve yeni sosyal şartlara uyum problemleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında bu öğrencilerin yalnızlık ve ayrılık problemlerinin çözümlenmemesi, endişe, kendini olumsuz değerlendirme ve güvensizlik hissine kapılmalarına neden olmaktadır (Vasilenko, 2003. Akt. Annaberdiyev, 2006).

Ercan'a göre (1998), Türk ve yabancı uyruklu üniversite öğrencileri öncelikle okul yaşamı, benlik ve iç yaşam, aile yaşamı, beden gelişimi gibi konularda sorunlar yaşamaktadırlar. Bunlara ilaveten tüm alanlarda yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerden daha fazla sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Garabayev'e (2000) göre, Türk ve Akraba Topluluklarından gelen öğrenciler, Türk insanına karşı olumsuz düşüncelere sahip olabilmekte ve öğrenciler en çok genel yaşam tarzına, okul hayatın, derslere, iklime ve yurt hayatına uyum konularında problem yaşamaktadırlar. Özbay'a (1996) göre de, Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler için farklı bir eğitim sistemi, farklı kültürde yaşama, Türkçeyi yeterli konuşamama ve ekonomik problemler onların üniversiteye ve çevreye uyumlarını zorlaştırmakta ve akademik başarılarını etkilemektedir.

BÖP esas itibariyle, yeni kurulan Türk Cumhuriyetlerinden gelen eğitim alanında işbirliği talebini karşılamak amacıyla uygulamaya konulmuştur. Proje kapsamında Türkiye, ilk olarak 10.000 öğrenciye Türk Üniversitelerinde öğrenim hizmeti sunmaya başlamış ve bu sayı 2010 yılı itibariyle 44.000'e çıkarılmıştır (MEB, 2012).

Uluslararası öğrencilerle ilgili genel anlamda, ABD başta olmak üzere birçok ülkede öğrencilerin sosyo-kültürel, ekonomik, akademik sorunlarını ele alan farklı araştırmaların olduğu bilinmekledir. Bununla birlikte, BÖP'ten yararlanan kullanıcı

sayısının fazlalığı ve Türkiye olarak katlanılan fedakârlığın boyutlarına rağmen alanda yapılan araştırma sayısı sınırlı kalmıştır.

BÖP ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunlukla Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencileri kapsadığı ve araştırma konularının genellikle barınma veya beslenme gibi kısmi sorunları içerdiği görülmektedir. Projenin geneli, etkililik ve verimliliği, mezunların durumu hakkında kapsamlı araştırma sayısı oldukça az sayıdadır**.** Bu kapsamda; Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü'nün (1994) "Kurum Yurtlarında Barınıp Türkçe Öğrenimi Gören Türk Cumhuriyetleri ve Diğer Türk Toplulukları Öğrencilerinin Psikolojik Sosyal ve Ekonomik Durumları ile Beklenti ve İzlenimleri"; Vural ve Alkan'ın (2009) "Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi"; Tutar'ın (2002) "Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Başarısızlık Nedenleri" ve Özoğlu ve diğerlerinin (2012) "Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler", konulu araştırmaları alanda yapılan çalışmalara örnek gösterilebilir.

Türkiye BÖP ile dünya genelinde seyreden uluslararası öğrenci hareketliliğinde kendine bir yer bulma, rekabette var olma gayreti içindedir. Ancak, Proje hakkında etkili bir tanıtımın yapılamaması, nitelikli öğrenci alınamaması, öğrenci başarısının etkin şekilde takip edilememesi, mezunlarla yeterince iletişim kurulamaması gibi nedenlerle Türkiye'nin tam anlamıyla tutarlı bir politika uygulayamaya koyamadığı da aşikârdır (MEB, 2009).

Özellikle öğrenci seçim sürecinde, etkili bir tanıtımın yapılamamış olması, geniş coğrafyalarda sınav başvurularının Büyükelçiliklere bizzat yapılması ve sadece birkaç merkezde sınav yapılması, başvuru sayısının az olmasına neden olmuştur. Demokratik teamüllerin henüz oluşmadığı birçok ülkede öğrenci seçim sürecine müdahalede bulunulmuş olması ihtimali de dikkate alındığında bu uygulamalar, nitelikli öğrenci seçimini zora sokmuştur (MEB, 2009).

Diğer taraftan burs miktarlarının ve rehberlik hizmetlerinin yetersizliği, uluslararası öğrenciler hakkında üniversitelerde, yurtlarda ve diğer resmi dairelerde farkındalık oluşturulamaması, ülkelerin öğrenci gönderme veya geri çekme konusunda keyfi davranması birçok öğrencinin öğrenimini yarıda bırakarak ülkesine dönmesine neden olmuştur. Bu konuda, Özbekistan'ın 1250, Türkmenistan'ın 254, Afganistan'ın 52 öğrencisini geri çağırması önemli örneklerdir (MEB, 2009).

MEB koordinasyonunda getirilen bu öğrencilerin Bakanlıkla aslî bağı, verilen burs olarak algılanmış ve bursu kesilen öğrencinin Türkiye'deki öğrenim hayatı

adeta sona ermiş gibi algılanmıştır. Kendi imkânları ya da Başbakanlık Fonu veya diğer sivil toplum kuruluşlar desteğiyle öğrenimlerini tamamlayanlar hesaba katılmamıştır. Bu nedenlerle, bursu kesilmiş tüm öğrencileri Türkiye'nin bir kaybı olarak görmek eksik değerlendirme olacaktır (MEB, 2009). Ayrıca, proje kapsamında on bin civarında öğrencinin mezun olmasına rağmen, projenin etkililik ve verimlilik durumunun objektif kriterlerle ölçülmemiş olması diğer bir eksiklik olarak görülebilir.

Türkiye'nin hem yurtdışına öğrenci gönderen ve hem de uluslararası öğrenci kabul eden bir ülke konumunda olması nedeniyle, özellikle son yirmi yıldır uluslararası öğrencilerle ilgili oluşturmaya çalıştığı politikaların rekabet gücü olan, sürdürülebilir ve tutarlı bir hale getirilmesi zorunluluğu doğmaktadır. Özer'in belirttiğine göre (2012) uluslararası öğrenciler konusu, Türkiye'de 1990'lı yılların başından itibaren bir politika alanı olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ne var ki, yükseköğretim kurumlarında kayıtlı uluslararası öğrenci sayısında yaşanan iniş ve çıkışlar, bu konuda izlenen politikaların istikrarlı olmadığını göstermektedir.

Özoğlu ve diğerlerine göre (2012), öğrenciler Türkiye'yi tercih ederken, eğitimin kalitesini, eğitim ve yaşam maliyetini, öğrencilere sağlanan burs olanaklarını, Türkiye'nin kültürel, dini veya etnik yapısını dikkate almaktadırlar. Ayrıca, Öğrenci yakınlarının veya kendi ülkelerindeki faaliyet gösteren Türk okullarındaki yetkililerin tavsiyeleri de Türkiye'yi tercih etmelerinde etkili olmaktadır.

BÖP kapsamında Türk Dünyasından gelen öğrenciler her ne kadar Türk kültür, gelenek ve göreneklerine aşina olsalar da bu öğrenciler için farklı bir eğitim sistemi, farklı kültürel yaşam, Türkçeyi yeterli konuşamama, ekonomik problemler, onların üniversiteye ve çevreye uyumlarını zorlaştırmakta ve akademik başarılarını etkilemektedir. Nitekim Balcı Çelik (2008) yaptığı çalışmada, söz konusu bu öğrencilerin Türkiye'de yerleştirildikleri üniversite ve eğitim programlarında yaşadıkları uyum sorunlarının öğrencilerde strese neden olduğunu, bunun da akademik başarılarına olumsuz yansıdığını belirtmektedir.

Özoğlu ve diğerleri (2012) araştırmalarında, uluslararası öğrencilerin önemli bir kısmının derslerde ve akademik süreçlerde zorlandıkları ve yabancı bir dilde eğitim görmenin öğrencilerin derslerde zorlanmasının en önemli nedeni olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer taraftan, uluslararası öğrencilerin üniversite içinde karşılaştıkları problemlerde muhatap bulamamaları veya idari mekanizmaların eksik

veya yanlış bilgiyle yönlendirmeleri büyük sorun teşkil etmektedir (Özer, 2012). Öğrenciler Türkiye'de kalmanın oldukça zor ve bürokratik engellerle dolu bir süreç olduğuna inanmaktadırlar. Devlet yurtlarında kalan uluslararası öğrenciler, odaların kalabalık olması, hijyen sorunu ve gürültü gibi nedenlerle sorun yaşamaktadırlar (Özoğlu ve diğerleri, 2012).

Türkiye Bursları uygulamasının başarılı olması için, Türkiye'de yükseköğrenim görmek isteyen öğrencilere yönelik yapılan tanıtım ve danışmanlık hizmetlerinin artırılması, üniversitelerde uluslararası öğrenciler için rehberlik birimlerinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan, devlet yurtlarında kalan öğrencilerin sorunlarının gerçekçi bir şekilde tespit edilmesi ve çözüme kavuşturulması, ele alınması gereken önemli bir konudur.

Bu araştırmanın problemi, Türkiye Bursları kapsamında yükseköğrenim için Türkiye'ye gelen öğrencilerin[1] öğrenim seviyesi, öğrenim gördükleri il, öğrenim gördükleri alan, ders notu ortalamaları, geldikleri bölge, Türkiye'de aylık harcama miktarları, ailelerini ne kadar sıklıkta ziyaret ettikleri, nerede ikamet ettikleri, yükseköğrenim için Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgileri ile akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin görüş ve önerilerinin ne olduğudur.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim seviyesi, öğrenim gördükleri il, öğrenim gördükleri alan, ders notu ortalamaları, geldikleri bölge, Türkiye'de aylık harcama miktarları, ailelerini ne kadar sıklıkta ziyaret ettikleri, nerede ikamet ettikleri, yükseköğrenim için Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgileri ile akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu soruların çözümüne ilişkin görüş ve önerilerinin saptanmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim seviyesi, öğrenim gördükleri il, öğrenim gördükleri alan, ders notu ortalamaları, geldikleri bölge, Türkiye'de aylık

[1] Türkiye Bursları kapsamında yükseköğrenim için Türkiye'ye gelen öğrencilerden, araştırmanın bundan sonraki kısmında "Türkiye Burslusu öğrenciler" şeklinde bahsedilecektir.

harcama miktarları, ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet yerleri ve Türkiye'yi tercih nedenleri nelerdir?

2. Türkiye Burslusu öğrencilerin,

a) Akademik,

b) Ekonomik,

c) Sosyo-Kültürel alandaki sorunları nelerdir?

3. Türkiye Burslusu öğrencilerin,

a) Akademik,

b) Ekonomik,

c)Sosyo-kültürel alandaki sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

4. Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ile bu sorunların çözümüne yönelik önerilerine ilişkin görüşleri,

a) Cinsiyet,

b) Geldikleri bölge,

c) Öğrenim düzeyi (lisans, yüksel lisans, doktora),

d) Öğrenim gördükleri il,

e) Öğrenim gördükleri alan değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Önem

Birçok devlet için, uluslararası öğrenci dolaşımlarında prestijli projeler üreterek alandaki etkinliğini artırmak, bilgi birikimini uluslararası öğrenciler vasıtasıyla ekonomik çıkara dönüştürmek, kendi lehlerine beyin göçünü hızlandırmak büyük önem taşımaktadır. Benzer şekilde Türkiye Bursları uygulaması da, Türkiye için bilimsel, ekonomik ve siyasi yönden uluslararası boyutta önemli bir etki alanı oluşturmaktadır.

Söz konusu projede başarı sağlanabilmesi için, öğrencilerin başvurularının alınması ve seçilmeleri aşamalarından Türkiye'ye getirilmelerine, dil yeterliklerinin tespitine, TÖMER'e veya öğrenim görecekleri alan/bölüme yerleştirilmelerine, ikamet-vize işlemlerinin yapılmasına, burs işlemlerinin başlatılmasına ve öğrenci başarısının takip edilmesine kadar olan süreçlerde karşılaşılan sorunlarla ilgili öğrenci görüşlerinin alınması yetkililere önemli veri sağlayacaktır. Türkiye Bursları uygulamasına yönelik yapılan araştırmaların sayıca az oluşu da göz önüne alındığında, alanda yapılacak bu araştırmanın, Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve

Akraba Topluluklar Başkanlığı ve diğer ilgili kurumlar ile Türkiye Burslusu öğrencilerle ilgili alanda yapılacak bilimsel araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın başlıca iki sınırlılığı bulunmaktadır.

a) Araştırma 2013-2014 öğretim yılında Türkiye Bursları kapsamında, Türkiye'deki üniversitelere kayıtlı lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesindeki öğrenciler ile sınırlıdır.

b) Yeterli derecede dil bilmemeleri ve Türkiye'nin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı hakkında yeterli bilgi sahibi olamayacakları düşüncesiyle Türkçe Öğrenme Merkezlerine (TÖMER) devam eden öğrenciler bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

1.5. Tanımlar

Uluslararası Öğrenci: Öğrenim amacıyla ülke sınırları dışına çıkan kişilerdir. UNESCO İstatistik Enstitüsü, OECD ve EUROSTAD uluslararası öğrenciyi; eğitim amacıyla diğer bir ülkede yaşamayı tercih eden kimse olarak tanımlamaktadır (OECD ve UNESCO, 2011).

Büyük Öğrenci Projesi (BÖP): Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukların yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılamak, kültürel ve tarihi bağları yeniden canlandırmak için uluslararası ve ikili anlaşmalara dayanarak başlatılan eğitim projesidir (MEB, 1994).

Türkiye Bursları: Türkiye tarafından, her yıl belli oranda uluslararası öğrencilere tahsis edilen Türkçe öğrenim, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora, uzmanlık ve araştırma burslarını tanımlar (YTB, 2012). Araştırmada, Büyük Öğ Projesi'nden (BÖP) "Türkiye Bursları" şeklinde bahsedilmiştir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

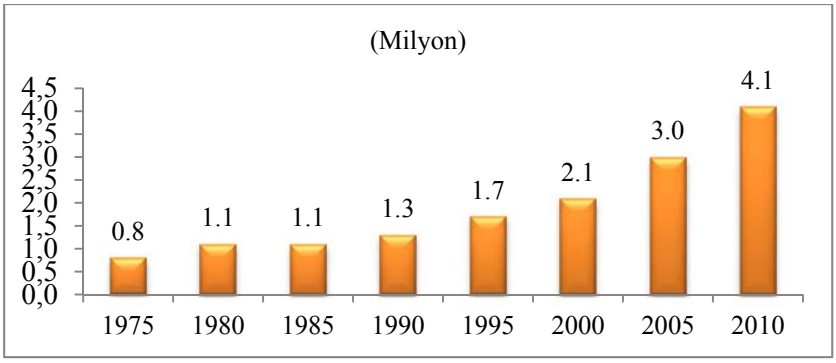
Araştırmanın bu bölümünde, dünyada uluslararası öğrenci dolaşımının kapsamı, ekonomik ve sosyal boyutu, öğrenci tercihlerini etkileyen nedenler, Bologna Süreci, ülkelerin uyguladıkları politikalar, Türkiye'nin durumu, BÖP ve Türkiye Bursları uygulamasına geçiş hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

1950'li yıllarda bir ülkeden diğer bir ülkeye öğrenim görmeye giden öğrenci sayısı 200.000 iken, 1970'lerde 500.000, 1990'lı yılların sonunda ise 2 milyona yaklaşmıştır. 2009 yılı itibariyle uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 3.7 milyona (OECD, 2010), 2011 yılında ise 4.1 milyona ulaşmıştır (OECD, 2012).

OECD, 2030'a Doğru Yüksek Öğretim (Higher Education to 2030), (2010) raporlarına göre, dünyada yaklaşık 150 milyon yükseköğretim öğrencisi öğrenime devam etmektedir. Uluslararası öğrencilerin oranı bütün üniversite öğrencileri içinde yaklaşık % 3 seviyelerindedir.

Grafik 1'de yıllar itibariyle dünya genelinde uluslararası öğrenci sayılarının değişimi hakkında bilgi verilmiştir.

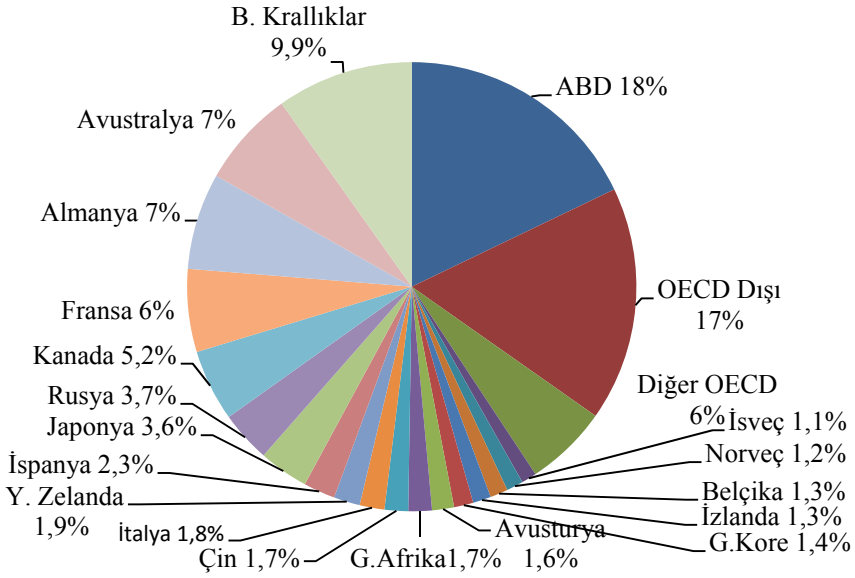

Grafik 1. Yıllar İtibariyle Dünya Genelinde Uluslararası Öğrenci Dolaşımı İle İlgili Sayısal Veriler

Kaynak: OECD Raporları, 2012.

Grafik 1'de görüldüğü gibi, 1975 yılından beri dünya genelinde uluslararası öğrenci sayısı 5 misli artış göstermiş 13 CD (2012) raporlarında, bu artış genel olarak yükseköğrenime kayıt artışından daha yüksek olduğu ve bazı tahminlerin aksine, küresel ekonomik kriz zamanında uluslararası öğrenci kayıt oranında herhangi bir düşüş kaydedilmediği yer almaktadır.

Uluslararası öğrencilerin ülkelere göre dağılımı Grafikte 2' de verilmiştir.

Grafik 2. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Ülkelere Göre Dağılımı Kaynak: OECD Raporları, 2010.

Grafik 2'de görüleceği üzere, uluslararası öğrenci kabulünde en yüksek pay Amerika Birleşik Devletleri (% 18), Birleşik krallıklar (% 9,9), Almanya (% 7) ve Fransa'ya (% 6) aittir. Coğrafi uzaklıklarına rağmen Avustralya (% 7), Kanda(% 5,2), Rusya Federasyonu (% 3,7), Japonya (% 3,6) ve İspanya /%2,3) başta olmak üzere bazı ülkelerin de bu alanda söz sahibi olmaya başladıkları anlaşılmaktadır. Türkiye'nin uluslararası öğrenci kabulündeki payı (% 0,6) olduğundan grafikte yer almamıştır.

Bu da göstermektedir ki eğitim imkânlarındaki artış, ülkelerin uluslararası öğrenci kabulünde gösterdiği isteklilik ve kolaylıklar, sunulan fırsatlar uluslararası öğrenci tercih haritasını zaman içinde değiştirmektedir. OECD (2011) verilerine göre, kayıt yaptıran uluslararası öğrencilerin yaklaşık % 83'ü G20 ülkeleri, % 77'si OECD ülkelerini tercih etmekte ve son 10 yıldır bu durum değişmemektedir.

Diğer taraftan Avustralya, Avusturya, Kanada, Danimarka, İrlanda, Lüksemburg, Yeni Zelanda, İsveç, İsviçre, İngiltere, Fransa ve ABD'de yüksek düzeyli araştırma programlarına kayıt yaptıran öğrencilerin % 20'den fazlası uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır (OECD, 2012). Öğrencilerin gelişmiş araştırma programlarına ilgisinin artması, bilimsel paylaşımın uluslararası alanda yaygınlaştığını ve bu tür araştırmalar için yeterli bütçe imkânı olmayan ülkelerin daha düşük maliyetle bilimsel gelişimini hızlandırabileceğini göstermektedir.

Çizelge 1'de uluslararası alanda en fazla öğrenci kabul eden ülkelerdeki uluslararası öğrenci sayıları verilmektedir.

Çizelge 1. *Uluslararası Öğrenci Kabul Eden Ülkeler Sıralaması*

Sıra	Ülke	2005	2006	2007	2008	2009
1	ABD	565.039	564.776	595.875	624.474	660.581
2	İngiltere	318.400	330.080	351.470	341.791	368.968
3	Avustralya	255.925	281.633	211.526	230.635	257.637
4	Almanya	246.334	248.357	V/Y*	V/Y*	257.650
5	Fransa	255.585	265.039	V/Y*	V/Y*	300.070
6	Çin	141.087	162.695	V/Y*	V/Y*	170.000
7	Japonya	121.812	117.927	117.927	117.927	117.927
8	Kanada	42.590	39.008	81.825	84.039	87.798
9	Y. Zelanda	47.369	42.652	V/Y*	V/Y*	55.000
10	Singapur	72.000	66.000	V/Y*	V/Y*	70.000
11	Malezya	66.000	55.000	V/Y*	V/Y*	60.000
12	Türkiye	16.000	17.000	18.000	19.000	21.000

*V/Y: Veri Yok

Kaynak: OECD Raporları, 2010

Çizelge 1'de görüleceği üzere uluslararası öğrenci kabulünde özellikle ABD ve İngiltere, Fransa, Almanya, Avustralya, Çin, Japonya gibi ülkeler arasında rekabet yaşandığı, Türkiye'nin ise bu rekabete tam anlamıyla giremediği anlaşılmaktadır.

Çizelge 2'de Bazı ülkelerde bulunan uluslararası yükseköğretim öğrenci sayısı ve bunların mevcut öğrenciye oranı verilmiştir.

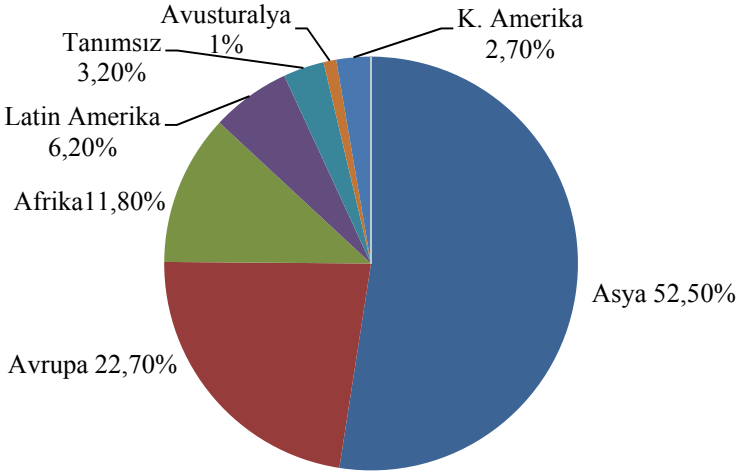
Çizelge 2. *Bazı Ülkelerde Bulunan Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Sayısı ve Bunların Mevcut Öğrenciye Oranı (2011)*

Ülke Adı	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrencilerin Toplam Öğrenci Sayısına Oranı (%)
ABD	660.581	3
İngiltere	368.968	15
Kanada	87.798	8
Avustralya	257.657	21
Türkiye	25.545	0.6

Kaynak: OECD, 2011.

Çizelge 2'den anlaşılacağı üzere birçok ülkede uluslararası öğrenciler, ülke öğrencileri içinde önemli yer teşkil etmesine rağmen, Türkiye uluslararası öğrenci almada mevcut rekabetin gerisinde kalmıştır.

Grafik 3'te geldikleri bölgelere göre öğrencilerin dağılımı gösterilmektedir.

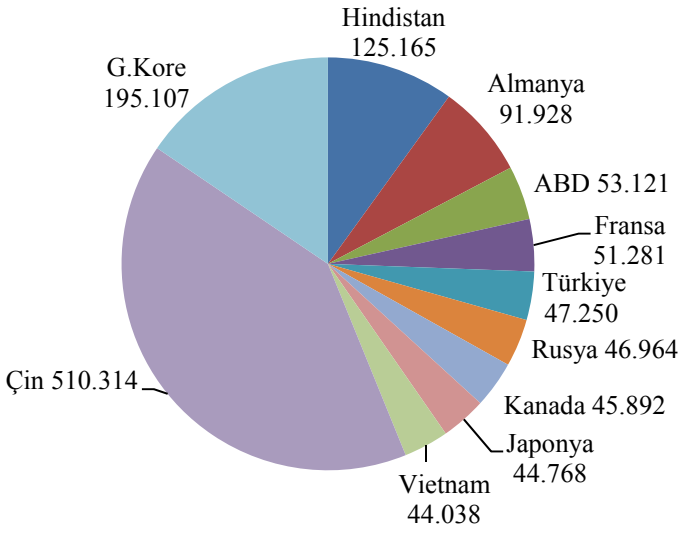

Grafik 3. Geldikleri Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Dağılımı (2010) Kaynak: OECD ve UNESCO, 2011.

Grafik 3'te görüldüğü üzere, uluslararası öğrencilerin % 52,5'i Asya, % 22,7' si Avrupa ve % 11,8'i Afrika kökenlidir. En fazla uluslararası öğrencinin Asya Kıtasından gidiyor olması ve bu öğrencilerin ağırlıklı olarak yakın coğrafyadaki

ülkeleri tercih etmeleri, Asya Kıtasında yer alan Türkiye için bir avantaj olarak değerlendirilebilir.

Grafik 4'te 2011 yılı itibariyle uluslararası öğrenci gönderen bazı ülkeler ve öğrenci sayıları verilmiştir.

Grafik 4. Uluslararası Öğrenci Gönderen Bazı Ülkeler ve Gönderdikleri Öğrenci Sayıları (2011)
Kaynak: MEB, 2011.

Grafik 4'ten anlaşılacağı üzere, en fazla öğrenci gönderen ülkeler Çin, Hindistan, Güney Kore ve Almanya'dır. Türkiye, ülkelerin yurtdışına gönderdiği öğrenci sayısı bakımından ilk on ülke arasında yer almaktadır.

Uluslararası öğrencilerin çoğunluğu Çin, Hindistan ve Güney Kore vatandaşıdır. Asya Kıtası'ndan gelen uluslararası öğrencilerin ¾ ü OECD ülkelerini tercih etmiştirler. Özellikle Çin, kapasite geliştirme stratejisinin gereği olarak yurt dışına öğrenci göndermeyi desteklemektedir (OECD, 2008). Ayrıca ABD, bağımsız bir vakıf olan Uluslararası Eğitim Enstitüsü tarafından yürütülen Fulbright programı kapsamında, her yıl yaklaşık beş bin uluslararası öğrenci, öğretmen ve akademisyene burs imkânı sunmaktadır (Macready ve Tucker, 2011).

İngiltere'de uluslararası öğrenci hareketliliği sürecini, ulusal bir danışma kurulu olan 'Uluslararası Öğrenci İşleri Kurulu (UK Council for International Students Affairs) ile yönetmektedir. Bu kurumun temel işlevi, uluslararası öğrencilere verilen desteği artırmak, uluslararası eğitimin ve öğrencilerin ülkeye

sağladığı katkı hakkında farkındalık oluşturmak, uluslararası öğrenci akışını olumsuz etkileyen bariyerleri ortadan kaldırmak, ilgili birimlerde çalışan personelin profesyonel gelişimine katkıda bulunmak şeklinde belirtilmiştir (Özoğlu ve diğerleri, 2012). Avustralya ve Kanada ise uluslararası öğrenci politikalarının tanıtımını yapma, öğrencilerin karşılaşacağı bürokratik işlemleri azaltma, ayrıca genç ve nitelikli işgücünü ülke dışından temin etme zorunlulukları olduğundan nitelikli göç politikaları ile uluslararası öğrenci politikalarını birlikte yürütmektedirler (European Commission, 2013).

2.1.1. Uluslararası Öğrencilerin Ülke Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Günümüz itibariyle sayıları 4,1 milyona ulaşan uluslararası öğrenciler, öğrenim amacıyla ülke seçimi yaparken ülke dili, eğitim kalitesi, coğrafi yakınlık, maliyetler, ulaşım kolaylığı, burs imkânları, güvenlik gibi kıstasları ve gönderen ülke tercihlerini değerlendirdikleri aşikardır (YTB, 2012).

2.1.1.1. Eğitim Dili

Son 30 yılda değişmeyen şekilde uluslararası öğrencilerden en yüksek payı alan ABD, İngiltere ile son yıllarda iddialı şekilde ortaya çıkan Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada'nın ortak yönünün İngilizce konuşan ülkeler olduğu görülmektedir. Birçok ülkede, İngilizce yükseköğrenim öncesinde farklı oranlarda ders olarak verilmekte ve bu sayede aşinalık kazanılmaktadır. Yine Türkiye örneğinde olduğu gibi, birçok ülkede İngilizce kamu ve özel sektörde istihdamın önemli ölçütü olarak değerlendirilmekte ve bu durum İngilizce konuşulan ülkeleri tercih etme nedeni olmaktadır (European Commission, 2013).

Ayrıca, işgücü piyasasında kıyasıya rekabetin olduğu çağımızda, uluslararası öğrenciler eğitim dilini bilmedikleri bir ülkeye gidip dil merkezlerinde zaman kaybetmeye olumlu bakmamaktadırlar (European Commission, 2013). İngilizce konuşan ülkeler fazla sayıda öğrenci çektiği için, diğer ülkeler bu dezavantajlarını kapatmak maksadıyla İngilizce eğitim veren kurumlarının sayısını artırmaya başlamışlardır (OECD, 2010).

2.1.1.2. Burs İmkânları

Uluslararası öğrenciler için maddi olanaklara sahip olmak hayati önem taşımaktadır. Bu imkân, aileler tarafından sağlanabildiği gibi öğrenci gönderen veya kabul eden ülke ya da özel sektör tarafından da karşılanabilmektedir. Burslar karşılıklı veya karşılıksız olarak verilebilmektedir (OECD, 2010) .

Çizelge 3'te OECD ülkelerinin uluslararası öğrenci burslandırma durumları hakkında bilgi vermektedir.

Çizelge 3. *OECD Ülkelerinde Öğrenci Burslandırma Durumları*

Burslandırma Şekli	OECD Ülkeleri
Uluslararası öğrencilere yerli öğrencilerden daha fazla burs veren ülkeler,	Avustralya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, İrlanda İzlanda, Yeni Zelanda, Polonya, Rusya Federasyonu, İsveç, Türkiye, Birleşik krallıklar, Amerika Birleşik Devletleri
Yerli ve uluslararası öğrencilere kısmî burs veren ülkeler	Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Güney Kore, Meksika, İspanya, İsviçre
Yerli ve uluslararası öğrencilere hiç burs vermeyen ülkeler	Finlandiya, Norveç

Kaynak: OECD ve UNESCO, 2011.

Çizelge 3'ten anlaşılacağı üzere Türkiye'nin de içinde bulunduğu bir grup ülkenin, uluslararası öğrencilere verdiği burs miktarı kendi öğrencilerine verdiği miktardan daha fazladır. Fransa ve Almanya'nın içinde bulunduğu diğer bir grup ülke uluslararası öğrencilere ve kendi öğrencilerine kısmi burs vermektedir. Finlandiya ve Norveç'te ise burs uygulaması söz konusu değildir.

2.1.1.3. Eğitim Programları

Uluslararası öğrenciler öğrenim görecekleri ülkeyi seçerken, öğretim programlarının kalitesine, bu programların öğrenci ihtiyacına ne ölçüde cevap verdiğine ve OECD (2012) raporlarında belirtildiği gibi gideceği üniversitenin uluslararası alanda tanınmışlığı anlamında marka değerine önem vermektedirler.

2.1.1.4. Öğrenim Harçları

Veri alınabilen birçok OECD ülkesinde, kamu eğitim kurumları tarafından alınan öğrenim harcı, aynı programdaki yerel öğrencilere göre uluslararası öğrencilerden daha yüksek alınmaktadır. Bu durum, yükseköğrenim kurumlarının uluslararası öğrencileri gelir elde etme kapısı olarak gördüğü ve finansal ihtiyaçlarını bu yolla telafi etme eğilimine girdiklerine işarettir (OECD, 2012).

2.1.1.5. Ülkelerin Göçmen Politikaları

Ülkelerin uyguladıkları göçmen politikaları, vize ve ikamet uygulamaları, uluslararası öğrencilerin ülke tercihlerinde etkili olmaktadır. Bu durumun bir neticesi olarak son yıllarda birçok OECD ülkesi uluslararası öğrencileri çekmek için göçmen politikalarında ciddi kolaylıklara gitmişlerdir (OECD, 2008). Örnek olarak Finlandiya ve Norveç, öğrenci bursunu devreye sokmamakla birlikte, öğrencilikte geçen yılları vatandaşlığa kabul süresinde saymak için kanuni düzenlemeye gitmektedir. Kanada ise uluslararası eğitim için sürekli ikameti şart koşmaktadır (OECD, 2012).

2.1.1.6. Diğer Etmenler

European Commission (2013) raporlarında, öncelikle programların esnekliği, eğitim süreleri ile denklik işlemlerindeki kolaylığın öğrenci tercihlerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Öğrencinin mezuniyet sonrası kendi ülkesinde kolayca iş bulup bulamayacağı, eğitim kurumlarının öğrenci kabul süreçleri ve diğer bürokratik işlemlerin zorluğu ile öğrenci gönderen ve kabul eden ülkenin akademik kurumları arasındaki uyum ülke tercihlerinde önem taşımaktadır. Buna ilaveten, iki ülke arasındaki tarihi kültürel ve ekonomik ilişkiler gibi birçok faktör öğrencilerin gidecekleri ülke tercihlerinde etkili olduğu bilinmektedir.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde, öğrenci kabul eden ve gönderen ülkelerin ekonomik, politik veya sosyal amaçlarla öğrencileri yönlendirmelerinin önemli rol oynadığı görülmektedir. Ayrıca öğrenciler bireysel olarak ülke tercihlerinde, öğrenim görecekleri ülkenin coğrafi yakınlığını, eğitim kalitesini, eğitim dilini hesaba katmaktadırlar.

2.1.2. Bologna Süreci ve Türk Yükseköğretimine Etkileri

Bilgi toplumunda yükseköğretime talebin arttığı bu dönemde akademik kurumlar ve eğitim sistemleri çağın gereklerine uyum sağlamak zorundadırlar. Teknoloji alanındaki gelişmeler, eğitim alanında yeni materyallerin kullanılmasını mümkün kılmakta, esnek öğrenme yollarını gündeme getirmektedir. Ekonominin her geçen gün küreselleşmesi, özel sektör ve üniversiteler arasında işbirliğinin artması, yükseköğretimde kurumlar arası bilgi paylaşımını, karşılıklı tanımaları beraberinde getirmektedir (YÖK, 2008).

Bologna Süreci, üye ülkelerde karşılaştırılabilir, rekabetçi ve şeffaf bir yükseköğretim alanı oluşturmayı hedefler. Türk yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması ihtiyacına Bologna Süreci uygun araçlar sunduğundan, Türkiye 2001'de bu sürece dâhil olmuştur (YÖK, 2008).

2.1.2.1. Bologna Süreci Temel Faaliyet Alanları

1999 yılında başlayan Bologna Sürecinin temel hedefi, 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmaktır. Bu çerçevede, Avrupa'nın yükseköğretimdeki rolünü ve etkinliğini geliştirmek için öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini yaygınlaştırmak, Avrupa Kredi Transfer Sistemini (AKTS) uygulamak, kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/ veya dereceleri oluşturmak, yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak hedeflenmiştir. Bunlara ilaveten, yükseköğretim sisteminde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı (daha sonra doktoranın dâhil olması ile birlikte üç aşamalı) derece sisteminin uygulanması kararı alınmıştır (Çelik, 2012).

Sonraki yıllarda, yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi, öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması, Avrupa kalite güvencesi sisteminin kurulması ve Ulusal Yeterlikler Çerçeveleri uygulamalarının başlatılması Bologna Sürecine dâhil edilmiştir (Çelik, 2012).

2.1.2.2. Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

Herhangi bir yükseköğretim kademesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceğinin, neleri yapabileceğinin ve nelere yetkin olacağının tanımıdır. Yeterliliklerin kazanılma derecesi, her ders/ modül esnasında ve sonunda uygun ve

nesnel yöntemlerle "öğrenme çıktıları" olarak ölçülür. Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYUYÇ) oluşturulmasına yönelik çalışmalar, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından 2006 yılında kurulan Yükseköğretim Yeterlilikler Komisyonu (YYK) tarafından başlatılmıştır (YÖK, 2009).

2.1.2.3. Kalite Güvencesi

Öğrencilerin ve akademik kadronun yükseköğretimde kalite güvencesi konusunda farkındalıklarının artırılmasının sağlanması, program kalitelerinin geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması, kalite güvencesi sürecinde yabancı uzmanlardan yararlanılması, dış kalite güvence gereksinimlerinin ortaya konulması noktalarını esas almaktadır (YÖK, 2009). Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi' ne sahip bağımsız ulusal dış kalite güvence ajansları tarafından dış değerlendirme sürecine tabi tutulan yükseköğretim kurumları, kurumun kalite seviyesini ve kalite alanındaki gelişmelerini gösterecek olan "Kalite Sertifikası" almaktadırlar. Türkiye Kalite Güvence Sistemi yurtdışı değerlendirmelere de açık durumdadır. Türkiye'de öğrencilerin kalite güvence sürecine katılımları Bologna ülkeleri içinde yüksek seviyelerdedir (YÖK, 2009).

2.1.2.4. Diploma ve Derecelerin Tanınması

1997 tarihli Lizbon Tanıma Sözleşmesi ile Avrupa Bölgesi'nde yükseköğretimle ilgili belgelerin tanınmasına başlanmıştır. Avrupa Bölgesi'nde bir başka ülkeden alınmış olan derece ve öğrenim sürelerinin tanınmasına ilişkin usulleri belirlemektedir. Sözleşmeye imza atan ülke sayısı 47'dir. Türkiye Sözleşmeyi 01.12.2004 tarihinde imzalamış ve 2007 yılında yürürlüğe girmiştir (YÖK, 2009).

2.1.2.5. Diploma Eki

Yükseköğretim kurumları tarafından diplomanın yanı sıra verilen tamamlayıcı ve açıklayıcı bir belgedir. Sadece verildiği ülkede ne anlama geldiği bilinen diplomanın başka ülkeler tarafından da anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu belge doldurulduğunda alınan dereceye ilişkin doğru değerlendirme yapılması için her türlü bilgiyi sağlamaktadır. Diploma eki her öğrenciye mezuniyetini takiben diploma ile birlikte çok konuşulan bir Avrupa dilinde ücretsiz olarak verilir. Türkiye'de diploma eki uygulamasına 2005-2006 öğretim yılı itibariyle başlanmıştır (YÖK, 2008).

2.1.2.6. Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi

Bologna Süreci dâhilinde, öğrencilerin çeşitli yükseköğretim kurumlarından almış oldukları eğitimlerin, Avrupa'daki diğer yükseköğretim kurumları tarafından da tanınması ile ilgili sorunlara çözüm getirmek üzere Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi-AKTS (European Credit Transfer and Accumulation System - ECTS) geliştirilmiştir. AKTS, çıktı temelli olup öğrencinin iş yükünü temel alarak hesaplanan bir kredi sistemidir (YÖK, 2008).

Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi, programın veya dersin öngörülen öğrenme çıktıları ve yeterliliklerle ifade edilen hedeflerini başarabilmesi için gereken iş yükü göz önünde tutularak hesaplanan bir kredi sistemi olarak tanımlanır. AKTS kredisi, bir dersin başarıyla tamamlanabilmesi için öğrencinin yapması gereken çalışmaların tümünü (teorik kısım, uygulama, seminer, bireysel çalışma, sınavlar, ödevler) ifade eden bir değerdir (YÖK, 2008).

2.1.2.7. Sosyal Boyut

Sosyal Boyut kavramı yükseköğretime erişen, yükseköğretime katılan ve yükseköğretimi tamamlayan öğrenci gruplarının, toplumların çeşitliliğini yansıtması hedefine ulaşma çabası olarak tanımlanabilir. Sosyal Boyutun başlıca hedefleri; yükseköğretime erişimde herkese eşit fırsat sunmak, öğrencilerin yükseköğretim yönetimine katılımlarını sağlamak ve dezavantajlı öğrenci grupları için hükümet desteği sağlamaktır (YÖK, 2009).

Türkiye'nin 2007 yılında katılımcı olarak yer aldığı Eurostudent Projesi, konuyla ilgili olarak Avrupa ölçeğinde gerçekleştirilen önemli projelerden biridir. Ana hedefi ulusal düzeyde yürütülen öğrenci anketleri temelinde, Avrupa'daki öğrencilerin içerisinde bulundukları sosyo-ekonomik koşullar hakkında uluslararası güvenilir veri toplamak, analiz etmek, karşılaştırma yapmak ve katılımcı ülkelerdeki ilgili kurumlara eğitim politikalarını belirlemelerinde ve/veya mevcut politikalarını iyileştirmelerinde yardımcı olmaktır (YÖK, 2009).

2.1.2.8. Hareketlilik Kavramı

Yükseköğrenimde hareketlilik Bologna Sürecinin temel yapı taşlarından olup, reformların başarıya ulaşmasındaki önemli parametrelerden biridir. Daha açık ve hoşgörüye dayalı bir Avrupa toplumu yaratılması ve yabancı korkusunun (Xenofobi)

ortadan kalkması açısından son derece önemli olan hareketlilik, başta Sosyal Boyut olmak üzere, sürecin her faaliyet alanıyla yakından ilişkilidir. 2020'de, Avrupa yükseköğretim alanına dâhil olan ülkelerdeki mezunların en az % 20'sinin yurtdışında bir süre eğitim veya staj amaçlı bulunmuş olması ilkesi kabul edilmiştir (YÖK, 2009).

Türkiye'nin Erasmus Programı kapsamında en çok öğrenci gönderdiği ülkelerin başında sırasıyla Almanya, Hollanda, Fransa, İtalya, Polonya, Avusturya ve Belçika gelmektedir. Giden öğrencilerin yaklaşık % 77'si lisans öğrencisi olup yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin oranı sırasıyla % 15 ve % 8 civarındadır. Bunların % 53'ü kız ve % 47'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır (YÖK, 2009).

2.1.3. Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Dolaşımı

Özellikle soğuk savaş döneminin sona ermesinden sonra yeni bir dünya düzeni oluşmuş ve yeni devletler kurulmuştur. Türkiye'nin tarihi ve kültürel yakınlığı olan bu ülkeler başta olmak üzere bölge ülkeleri ile ilişkilerin yeniden canlandırılması, sağlıklı ve sürekli bir işbirliği zemini oluşturulması için kapsamlı bir eğitim politikasına ihtiyaç duyulmuştur (Kavak ve Başkan, 2001).

Türkiye uluslararası anlaşmalar yanında, yabancı ülkelerle ikili kültür anlaşmaları da imzalayarak karşılıklı eğitim, kültür ve öğrenci değişimine yönelik sorumluluklar üstlenmiştir. Bu çerçevede Türkiye'den yabancı ülkelere öğrenciler gönderildiği gibi, diğer ülkelerden de Türkiye'ye yükseköğrenim görmek üzere öğrenciler gelmektedir (Can, 1996). Bu nedenle, Türk yükseköğretimi hem uluslararası öğrenci gönderen hem de kabul eden ülke tanımlamalarına uymaktadır.

Çizelge 4'te 1993-2012 yılları arasında Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin yıllar itibariyle sayıları verilmiştir.

Çizelge 4'e bakıldığında, 1994 yılında BÖP kapsamında öğrencilerin Türkiye'ye gelmesiyle uluslararası öğrenci sayısının yaklaşık iki katına çıktığı, ancak 2009 yılına kadar küçük iniş çıkışlar dışında önemli bir değişme olmadığı görülmektedir. 2010 yılından itibaren özel ve vakıf üniversitelerin uluslararası öğrenci kabulündeki önemli girişimleri ve 2012 yılında Türkiye Bursları kapsamında gerçekleştirilen yapısal değişiklik Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısını yukarı çekmiştir.

Çizelge 4. *1993-2012 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Uluslararası Öğrencilerin Yıllar İtibariyle Sayıları*

Öğretim Dönemi	BÖP Kapsamında Gelenler[2]	Kendi Hesabına Gelenler (YÖS)	Toplam Öğrenci Sayısı
1993-1994	-	7.860	7.860
1994-1995	4.870	8.684	13.554
1995-1996	6.750	8.250	15.000
1996-1997	6.380	9.944	16.324
1997-1998	5.850	12.570	18.420
1998-1999	4.860	13.802	18.662
1999-2000	4.550	13.800	18.350
2000-2001	4.450	13.204	17.654
2001-2002	4.440	12.216	16.656
2002-2003	4.440	11.888	16.328
2003-2004	4.450	11.296	15.719
2004-2005	4.520	10.778	15.298
2005-2006	4.660	10.821	15.481
2006-2007	3.900	11.993	15.893
2007-2008	3.850	12.979	16.829
2008-2009	4.500	13.650	18.158
2009-2010	4.650	16.711	21.361
2010-2011	5.370	20.850	26.228
2011-2012	5.750	25.420	31.170
2012-2013	11.593	34.907	46.500

Kaynak: OECD ve UNESCO, 2011; YTB, 2012; ÖSYM, 2012; MEB, 2011.

2.1.4. Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS)

Türkiye'de uluslararası öğrenci hareketliliği 1950 yılından itibaren küçük ölçekte başlamış olmakla birlikte, ilk kayda değer değişimin 1981 yılında uygulamaya konulan Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) ile gerçekleştiği görülmektedir. Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları liselerinden mezun öğrencilerden isteyenlerin kendi imkanları ile Türkiye'de öğrenimlerini sürdürmelerini sağlamak amacıyla; Türkiye'de Ankara'da, Türkiye dışında Tiran (Arnavutluk), Bakü (Azerbaycan), Dakka (Bangladeş), Almatı (Kazakistan), Nairobi (Kenya), Bişkek (Kırgızistan), Beyrut (Lübnan), Üsküp (Makedonya), Kabil ve Mezar-ı Şerif (Afganistan), Kuala Lumpur (Malezya), Kahire (Mısır), Ulanbator (Moğolistan), Taşkent (Özbekistan), İslamabad (Pakistan), Kazan (Rusya

[2] Öğrenci hareketliliğinin yoğun olması nedeniyle veriler yaklaşık değer olarak belirtilmiştir.

Federasyonu), Şam (Suriye) ve Amman (Ürdün)'de (YÖS) uygulaması 2010 yılına kadar devam etmiştir. 2011 yılında ise YÖS uygulaması üniversitelere bırakılmıştır.

Türkiye'de uluslararası öğrenci alımı için kabul edilen sınavlar ve kriterler arasında, YÖS, ABD Üniversitelerine Giriş Sınavı (Scholastic Aptitude Test - SAT), Ürdün ve Filistin Üniversite Giriş Sınavı (Tawjihi), Birleşik Krallıklar Üniversite Giriş Sınavı (General Certificate Examination - GCE), Uluslararası Lübnan Bakaloryası (Lebanon International Baccalaureate), Çin Üniversite Giriş Sınavı (University Entrance Examination in China- Gaokao), Kazakistan Ulusal Üniversite Giriş Sınavı (Kazakhstan National University Test), İran Lise Bitirme Sınavı (İran Diplome Debirestan and Pishdaneshgahi), Suriye Merkezi Lise Bitirme Sınavı (Syria Al-Shahada-Al-Thanawiyya) sayılabilir. Ayrıca, TÜBİTAK tarafından tanınan uluslararası bilim olimpiyatlarında madalya almış olmak önemli bir kriter kabul edilmektedir (YÖK, 2005).

2.2. Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)

BÖP, Türk Cumhuriyetlerinin ve Türk Topluluklarının, yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirmek ve Türk Dünyasında yer alan ülkeleri, bu ülkelerin kendi aralarındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla 1992 yılında uygulamaya konulmuştur (MEB, 2008). Aşağıda projenin amacı ve içeriği ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.1. Projenin Amaçları

BÖP uygulamalarında esas olarak sosyal, politik ve kültürel amaçların ön planda tutulduğu görülmektedir. Ekonomik boyutun fazla gündeme gelmediği projenin başlıca amaçları aşağıda belirtilmiştir.

2.2.1.1. Türkçeyi Öğretmek

Milli Eğitim Bakanlığı, Türk kültürünün tanıtım aracı olarak Türkçenin daha genel geçer ortak bir dil haline gelmesini projenin önemli bir başarı ölçütü olarak kabul etmektedir. Sosyal ve kültürel etkinliklerde yer alan öğrenciler Türkçeyi daha iyi öğrenmekte ve ortak kültür değerlerini yaşatmada daha başarılı olabilmektedirler. MEB'in yurtdışında bulunan okulları ile Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezlerinden mezun olan veya sertifika alan öğrenci sayısı 28.000'i geçmiştir (MEB, 2010).

Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretilmesi ile ilgili görev Değerlendirme Kurulu'na verilmiştir. Türkçe bilmediğini beyan eden veya genel yetenek ve bilim sınavında başarılı olduğu halde Türkçe seviye belirleme sınavında başarılı olamayan öğrencilere Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) bir yıl süreyle Türkçe öğretilmektedir (MEB, 2008).

Bu hizmetin yapılması kapsamında Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER), 8 ilde öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretimine başlamıştır. Ankara Üniversitesi'nin yükünü hafifletmek amacıyla, 1995-1996 eğitim-öğretim yılından itibaren Gazi ve Abant İzzet Baysal Üniversiteleri, 1996-1997 eğitim-öğretim yılından itibaren Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırma Enstitüsü, 2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren de İstanbul Üniversitesi DİLMER tarafından Türkiye Türkçesi öğretimine başlanmıştır (MEB, 2008).

2.2.1.2. Türk Milletini ve Özelliklerini Tanıtmak

Proje ile Türkiye'nin faaliyet coğrafyasındaki ülkelerle eğitim alanında yeni işbirlikleri kurulması ve var olan işbirliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu eğitim işbirliği sonucunda nitelikli insan gücünün topluma kazandırılması beklenmektedir. Bu amaçla yürütülen faaliyetler aynı zamanda, Türkiye yükseköğretimini yurtdışında daha fazla tanıtacak ve tercih edilir hale getirecektir (MEB, 2008).

2.2.1.3. Ülkelerarası ve Kültürlerarası İlişkileri Geliştirmek

Türk milli kültürünün dış ülkelerde tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yakın coğrafyalardaki ülkelerle ortak tarih ve kültür temelinde iyi komşuluk ve dostluk esasına dayalı ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri geliştirmek üzere oluşturduğu proje, ülkeler arasındaki eğitim ve kültür etkileşimini güçlendirmektedir (Vural ve Alkan, 2009).

2.2.1.4. Uluslararası Ortak Düşünce Birliğinin Oluşmasına Katkı Sağlamak

Türk Cumhuriyetlerinin ve Türk Topluluklarının yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak için dünya standartlarını yakalamış mezunların yetiştirilmesi zorunludur. Ancak bu şekilde yetiştirilen gençler ile Türkiye ve diğer ülkeler arasına kalıcı bir kardeşlik köprüsü kurulabilir (MEB, 2008).

2.2.1.5. Dünya Kamuoyunda Türkiye'nin Tanıtımını Yapmak

Yürütülen etkinlikler ile öğrencilere kazandırılan Türkiye sevgisinin eğitim ilişkileri ile başlayarak uzun dönemde diğer alanlarda da ülkelerarası iletişimi iyileştireceği düşünülmektedir. Aynı zamanda, İyi bir eğitim ortamı ile öğrencilerin nitelikli, üst düzey bilgi birikimi olan, iş piyasasına hazır ve kişisel gelişimini sağlamış birey profiline ulaşması hedeflenmektedir (Vural ve Alkan**,** 2009**)**.

2.2.2. Projenin İçeriği

Uluslararası öğrenciler ile ilgili işlemler, ikili kültür anlaşmaları, uluslararası öğrencilerle ilgili 2922 Sayılı Kanun ve 85/9380 Sayılı Yönetmelik hükümlerine göre, Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri, Dışişleri ve MİT, YÖK ve ÖSYM temsilcilerinden oluşan Değerlendirme Kurulu marifetiyle yürütülmüştür (Vural ve Alkan, 2009).

1993 yılında, Türkiye'de 7661 uluslararası yükseköğrenim öğrencisi bulunurken Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerle bu sayı ikiye katlanmıştır. YÖK (2011) verilerine göre, 1992'de uygulanmaya başlanan BÖP ile 2010'a kadar Avrasya ve Balkanlardaki 57 ülke ve topluluk için toplam 40.863 öğrenciye kontenjan sağlanmıştır (MEB, 2008).

1992-1993 öğretim yılından itibaren Türk Cumhuriyetleri ile Asya ve Balkanlar'da yaşayan Türk ve Akraba Topluluklarına yönelik olarak ülkelerin ihtiyaçları doğrultusunda; orta, yükseköğrenim, lisansüstü ve doktora eğitimini yapmak üzere Türkiye eğitim kurumlarına öğrenci kabul edilmesi işlemine başlanmıştır (MEB, 2008). Projede yer alan ülke ve topluluk sayısı yıllar itibariyle artış göstermiştir. Başlangıçta beş Türk Cumhuriyetini kapsayan proje, zamanla Asya ve Balkanlardaki ülke ve toplulukları da içine almış ve yaklaşık 57 ülke ve topluluktan gelen öğrenciler, Türkiye'de öğrenim görmüştür (MEB, 2008).

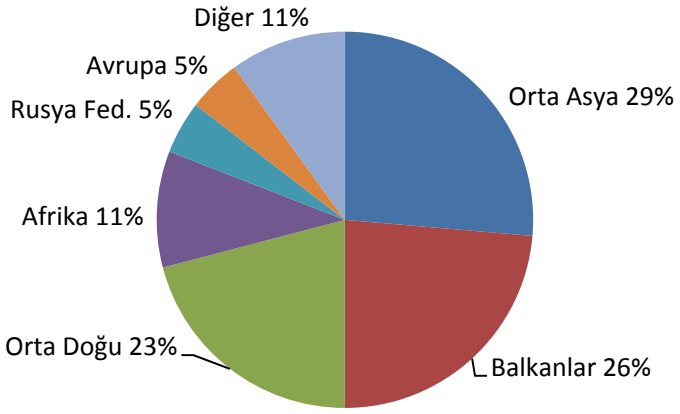
BÖP, Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları ile yapılan ikili işbirliği anlaşmaları, protokoller, mutabakat zabıtları, Daimi Komisyon kararları, 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun çerçevesinde yürütülmüştür. Söz konusu Kanun gereği oluşturulan Değerlendirme Kurulu, öğrencilerin burslulukları ile ilgili iş ve işlemleri düzenlenmeye çalışmıştır (MEB, 2008).

1994 yılından itibaren projeye dahil edilen öğrenciler, Türk cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) ile seçilmiştir. Sınavda, Türkçe bilen öğrenciler için Türkçe seviye tespit sınavı da uygulanmıştır. Sınav sonucunda (A) ve (B) seviyesinde Türkçe bilen öğrenciler doğrudan, (C) seviyesinde Türkçe bilen öğrenciler ise 1 yıl süreyle Türkiye Türkçesi öğrendikten sonra yerleştirildikleri yükseköğretim kurumlarında öğrenimlerine başlamışlardır (YÖK, 2005).

TCS esas olarak, MEB, YÖK, ÖSYM, Kredi ve Yurtlar Kurumu ve ihtiyaç duyulan diğer kurumlardan yetkililerin katılımıyla ilgili ülkelerde uygulanmıştır. Sınavlar yazılı olarak Türkçe dil yeterliği ve bilim sınavı şeklinde iki kısımdan oluşturulmuş ve ülke resmi dili yanı sıra ihtiyaç olması halinde Rusça, İngilizce veya başka bir dilde kitapçık hazırlanmıştır. Sınav evrakının değerlendirilmesi Türkiye'de gerçekleştirilmiştir. TCS sınavı yapılmayan ülkelerde, Türk dış temsilciğinden de bir üyenin katıldığı seçici kurullarca, bunların mümkün olmaması halinde ise ülkelerinin yetkili makamları tarafından öğrenciler seçilmiştir (MEB, 2008).

ÖSYM'nin 2012 verilerine göre, 2000-2008 yılları arasında öğrenci sayısının 15.000 civarında seyrettiği, 2008-2012 yılları arasında ise hızlı artış göstererek 31.000'e ulaştığı belirtilmektedir. Bu durum, uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye ilgilerinin arttığını göstermektedir.

Grafik 5'te BÖP kapsamında Türkiye'ye gelen öğrencilerin geldikleri bölgelere göre dağılımı verilmiştir.

Grafik 5. BÖP Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: MEB, 2012.

Grafik 5'ten anlaşılacağı üzere, BÖP kapsamında en fazla öğrenci Orta Asya ve Balkan ülkelerinden gelmiştir. Bu durumda, bölgedeki ülkeler ile tarihi ve kültürel bağların önemli etkisi olduğu düşünülebilir.

2.2.3. BÖP Uygulama Sonuçları

BÖP Kapsamında Türkiye'ye gelen öğrenciler, "Devlet Burslusu Uluslararası Öğrenciler" olarak tanımlanmış, iş ve işlemleri MEB Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü sekretaryasında yürütülmüştür. Ayrıca, MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü sorumluluğunda "Hükumet Bursları" başlığı altında, yeni bir burslandırma çalışması başlatılmıştır (MEB, 2011).

Projenin en büyük sorunu, nitelikli öğrencilerin yükseköğrenim için Türk üniversitelerini seçmemeleridir. Bu durum ayrılan kontenjanların boş kalmasına neden olduğu gibi, yerleştirilen öğrencilerin başarı oranlarını da ciddi biçimde düşürmüştür (Vural ve Alkan, 2009).

Türk üniversitelerindeki öğrencilerin başarı oranı % 70 in üzerindedir. Türk üniversiteleri tarafından kabul edilen yabancı uyruklu öğrencilerin başarı oranlarındaki düşüklük Türk yükseköğretim sisteminin kalitesini de düşürmektedir. Ayrıca, başarısız olarak sistemin dışına çıkan burslu öğrenciler, başarısızlıklarının nedenini proje ile ilişkilendirmekte ve projenin amaçlarına ters düşen görüşlerle ülkelerine dönmektedirler (Vural ve Alkan, 2009).

Projenin başarısının diğer bir ölçütü de projenin hedef ülkeleri arasındaki eğitim işbirliği alanlarının sayısının ve kapsamının artmasıdır. Proje sadece Türkiye'nin çabaları ile değil, karşılıklı etkileşim ve taleple yürütülmüştür. İşbirliğinin artması, öğrenci gönderen ve kabul eden tarafların ortak hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Yayınlanmamış MEB verilerine göre (2012) BÖP kapsamında, 1992-2012 yıllarında ülke ve topluluklara ayrılan toplam 44.053 kontenjandan 32.356'si (% 76) kullanılmış, bu öğrencilerin 9528'i mezun olmuş ancak çeşitli nedenlerle 15.878'inin (yaklaşık % 48) bursu kesilmiştir.

BÖP kapsamında yükseköğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen öğrencilerin burslarının kesilme nedenlerine ilişkin sayısal veriler Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. *BÖP Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Burslarının Kesilme Nedenlerine İlişkin Sayısal Veriler*

Burs Kesme Nedeni	n	(%)
Başarısızlık	6191	39
Eğitim süresinin sona ermesi	1970	12,40
Devamsızlık	1824	11,44
Diğer	152	0,95
Kendi isteği	3858	24,29
Ölüm	41	0,25
Şartnameye uymama	45	0,28
T.C. Vatandaşlığına geçme	28	0,17
Ülke İsteği	1549	9,75
Kaydını sildirme	220	1,38
Toplam	15878	100

Kaynak: MEB, 2011.

Çizelge 5'ten anlaşılacağı üzere, bursu kesilen öğrenci sayısı oldukça yüksektir. Uluslararası rekabetin kıyasıya davam ettiği yükseköğretim alanında, Türkiye bu rekabette var olma çabası içindedir ve öğrenci kabul ettiği ülkelere yetişmiş beyin gücü sağlayarak yardımcı olmak adına önemli miktarda ekonomik meblağlar ödemektedir. Ancak, BÖP kapsamındaki öğrencilerin akademik başarısının Türkiye ortalamasının çok altında olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, hem ekonomik kaynakların verimli kullanılamadığını ve hem de uluslararası rekabette geri kalındığını göstermektedir.

BÖP kapsamında yapılan harcama miktarları Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6 incelendiğinde, BÖP kapsamında yurt dışından gelen öğrencilere yapılan harcamalarda genel anlamda bir artış olduğu ancak yıllar itibariyle iniş çıkışlar yaşandığı görülmektedir. Bu durumun davet edilen öğrenci sayıları ve ülkenin ekonomik durumuyla doğrudan alakalı olduğu düşünülebilir. BÖP için 2012 yılına kadar yaklaşık olarak 178.177.363 ABD Doları kaynak ayrılmıştır. Projeye ayrılan kaynağın 68.288.437 ABD Doları (% 39) beslenme, barınma, giyecek, tedavi

masrafları ve eğitim ile ilgili diğer giderler için kullanılmış, 109.888.926 ABD Doları (% 61) ise burs ve harçlık gideri şeklinde geçekleşmiştir.

Çizelge 6. *BÖP Kapsamında Türkiye'ye Gelen Öğrencilere Yapılan Harcamaların Yıllar İtibariyle Dağılımı*

Mali Yılı	Barınma, Beslenme İçin Ayrılan Kaynak	Burs İçin Ayrılan Kaynak	Toplam Kaynak (ABD Doları)
1992-1993	10.729.000.	4.996.000.	15.745.000.
1994	3.625.000.	3.967.000.	7.592.000.
1995	2.847.000.	4.292.000.	7.139.000.
1996	3.512.000.	4.722.000.	8.234.000.
1997	2.610.060.	4.544.615.	7.154.675.
1998	2.533.170.	5.680.033.	8.213.203.
1999	1.993.670.	4.872.901.	6.866.571.
2000	1.903.453.	5.207.808.	7.111.263.
2001	1.901.801.	2.268.726.	4.170.527.
2002	1.527.795.	3.290.329.	4.818.124.
2003	2.414.935.	4.588.377.	7.003.312.
2004	3.151.901.	5.730.729.	8.882.630.
2005	3.490.750.	7.739.066.	11.229.816.
2006	3.554.427.	7.616.629.	11.171.056.
2007	4.271.393.	9.152.985.	13.424.378.
2008	3.950.633.	8.680.292.	12.630.925.
2009	4.545.454.	10.242.424.	14.787.878.
2010*	4.750.000.	10.500.000.	15.250.000.
2011*	4.950.000.	10.950.000.	15.900.000.
Genel Toplam	68.288.437	109.888.926	178.177.363

*Yaklaşık değer

Kaynak: MEB, 2012.

Türkiye'nin her bir mezun için yaptığı harcama, öğrenimleri devam eden öğrenciler hariç 18.000 dolar civarındadır. Mevcut öğrencilerin aynı başarı oranı ile mezun olmaları halinde, bu rakamın yaklaşık 12.000 ABD Doları seviyesine düşeceği öngörülmüştür. Öğrenci başına yapılan harcama, batılı üniversitelerin yükseköğretim maliyetleri göz önüne alındığında oldukça düşüktür. Yukarıda

bahsedilen verimsizliklere rağmen uluslararası yükseköğretim maliyetleri göz önüne alındığında projenin ekonomik olduğu görünmektedir (Vural ve Alkan, 2009).

Çizelge 7'de BÖP kapsamımda yükseköğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen öğrencilere ödenen burs miktarları görülmektedir.

Çizelge 7. *BÖP Kapsamında Yükseköğrenim Görmek Üzere Türkiye'ye Gelen Öğrencilere Yıllar İtibariyle Ödenen Burs Miktarları*

Burs Düzeyi	2007-2008	2009-2010	2011-2012	2012-3013
Lisans	160 TL	195 TL	325 TL	500 TL
Y. Lisans	185 TL	220 TL	450 TL	750 TL
Doktora	185 TL	220 TL	550 TL	1000 TL

Kaynak: MEB, 2012.

Çizelge 7 incelendiğinde, 2012-2013 öğretim yılı burs miktarının 2007-2008 öğretim yılına göre lisans seviyesinde % 240, yüksek lisans seviyesinde % 304, doktora seviyesinde ise % 440 oranında iyileştirme sağlandığı görülmektedir. 2011 yılından itibaren Türkiye' de öğrenci burslandırma faaliyetleri Yurt Dış Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı koordinatörlüğünde "Türkiye Bursları" çatısı altında birleştirilmiştir. Bu değişiklikle, uluslararası öğrencilere burs verme sisteminin duyuruların yapılmasından öğrencilerin başvurusu, seçimi, yerleştirilmesi ve takibine kadar her aşamasında yeni bir vizyona kavuşturulması hedeflenmiştir (YTB, 2012).

2.3. Türkiye Bursları

2010 yılında kurulan Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca, her yıl Türkiye'ye eğitim amaçlı gelecek öğrencilerin eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esasların belirlenmesi ve bu konuda yapılacak çalışmalarda yer alacak ilgili kuruluşlarla koordinasyonun sağlanmasını teminen, uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye getirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte, dinamik, yönetilebilir, Türkiye hedef ve vizyonu ile uyumlu bir öğrenci politikası geliştirilmesi amacıyla, 1992 yılından itibaren muhatap ülkelere tahsis edilen devlet ve hükümet burslarının kaldırılarak, Türkiye Bursları adı altında yeni bir uygulamaya geçilmesi kararlaştırılmıştır (YTB, 2012).

Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca, Türk üniversitelerinin yurtdışından daha fazla öğrenci çekebilmelerini sağlamak amacıyla, ilgili kurumlarla işbirliği içinde Türkiye'deki burslu uluslararası öğrenci çalışmalarına yönelik olarak "Strateji Belgesi" hazırlanmıştır. 2010 yılında oluşturulan bu belgenin vizyonu, "Türkiye'nin burslu uluslararası öğrenciler için sunulacak imkân ve fırsatlar bakımından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almasını sağlamak ve Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısını artırmaktır" şeklinde ifade edilmiştir (YTB, 2011).

2.3.1. Türkiye Bursları Kapsamında Öğrencilere Sağlanan İmkânlar

Türkiye Bursları kapsamında öğrencilere burs, barınma, sağlık, öğrenim harcı, ulaşım başlıklarında çeşitli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılar öğrenciler için ekonomik ve sosyal boyutta önem taşımaktadır.

2.3.1.1. Burs

Ön lisans ve lisans öğrencilerine 500 TL, yüksek lisans öğrencilerine 750 TL, doktora öğrencilerine ve araştırma yapanlara 1000 TL karşılıksız burs ödemesi yapılmaktadır. Burs ödemeleri, öğrencilere banka hesapları üzerinden ve on iki ay süreyle yapılmaktadır.

2.3.1.2. Barınma

Türkiye Burslusu öğrenciler istemeleri halinde devlet yurtlarında kalma imkânına sahiptirler. Bu öğrencilerin yurt ücretleri, YTB tarafından Kredi ve Yurtlar Başkanlığına aktarılmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye Burslusu statüsünde gelen öğrenciler bazen kendi imkânlarıyla kiraladıkları evlerde, bazen özel yurtlarda bazen de akrabaları yanında kalmayı tercih ettikleri bilinmektedir. Devlet yurtları dışında barınma imkânı bulan öğrencilere herhangi bir katkı sağlanmamaktadır.

2.3.1.3. Üniversite Öğrenim Harcı

Türkiye Burslusu öğrenciler, yerleştirildikleri üniversitelerde öğrenim harcı ödememektedirler. Türkiye'de öğrenim görmek üzere kendi imkânları ile gelen öğrenciler üniversite yetkili organlarınca belirlenen miktar kadar öğrenim ücreti ödemek zorundadırlar.

2.3.1.4. Sağlık Giderleri

Türkiye Burslusu öğrenciler, eş ve çocukları hariç, Türkiye'nin kendi vatandaşlarına sağlamış olduğu genel sağlık sigortası hizmetlerinden aynı şartlarda yararlanabilmektedirler. Öğrencilerden sağlık sigortası bedeli olarak 2013 yılı için 34.00.- TL alınmaktadır. Öğrenciler muayene ve ilaç katkı paylarını ödemek zorundadırlar.

2.3.1.5. Türkçe Dil Öğretimi

Türkçe bilmeyen Türkiye Burslusu öğrencilere 1 yıl süreyle TÖMER'de Türkçe öğretilmektedir. Öğrenciler bu süre zarfında tüm burs imkânlarından faydalanmaya devam etmektedirler.

2.3.1.6. Geliş ve Dönüş Ulaşım Katkısı

Türkiye Burslusu öğrencilere, Türkiye'ye ilk geldiklerinde ve öğrenimlerini tamamladıktan sonra ülkelerine dönüşlerinde, ulaşım masrafları için ödeme yapılmaktadır. Öğrencilerin ulaşım işlemleri, imkânlar dâhilinde YTB tarafından organize edilmektedir. Kendi imkânıyla gelen öğrencilerin masrafları ise yine aynı kuruluş tarafından evrak ibrazı karşılığında öğrencinin hesabına yatırılmaktadır (YTB, 2011).

2.3.2. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Seçimi

Yeni uygulamada, internet üzerinden başvuru imkânı getirilmiş ve öğrencilerle yüz yüze görüşme yolu ile mülakat uygulamasına geçilmiştir. Öğrenci kabulünde diploma notu, uluslararası sınavlardan alınan puanlar, dereceler, ödüller, yetenekler, beceriler, ilgiler gibi öğrencinin kendi kişisel özellikleri hakkında sunabileceği birçok değişkenin dikkate alındığı yeni bir yöntem benimsenmiştir (YTB, 2012)

2.3.2.1. Akademik Başarı

Diploma notu, son döneme kadar alınan notların genel ortalaması, üniversite giriş sınavı notu, okul bitirme sınavı notu, uluslararası sınav notu ve diğer notlar değerlendirmeye alınmaktadır. Akademik başarı ön lisans öğrencileri için % 60,

lisans öğrencileri için % 70, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için % 75, tıp öğrenimi için % 90 oranında değerlendirmeye katılmaktadır.

2.3.2.2. Mülakat

Akademik olarak yeterli görülenler mülakata davet edilmektedir. Adaylara mülakat bilgileri, e-mail adresleri ve online başvuru sistemi aracılığı ile ulaştırılmakta ve mülakatlar, Türkiye Cumhuriyeti dış temsilcililerinin olduğu ülkelerde yüz yüze, diğer ülkelerde ise iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Mülakatlar, YTB koordinatörlüğünde YÖK veya üniversite temsilcileri ve ihtiyaç duyulan diğer ilgili kurum yetkililerinin katılımıyla oluşturulan heyet marifetiyle gerçekleştirilmektedir (YTB, 2011).

2012-2013 eğitim-öğretim yılında, burslar, ön lisans, lisans, lisansüstü, araştırma ve branş olmak üzere dört kategoride uygulamaya konulmuş, burs programlarına 156 ülkeden 42.317 başvuru gerçekleşmiştir. Başvuruların uygunluğu incelendikten sonra, 49 ülkede yaklaşık 10 bin öğrenci ile mülakat yapılmış ve toplam 3.916 öğrenciye burs sağlanarak Türkiye'ye davet edilmiştir (Bozdağ, 2012).

Gündüz (2012) tarafından Türkiye Bursları kapsamında yapılan araştırmaya göre, özellikle Orta Asya ve Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler mülakat uygulamasının tek başına yeterli olmadığını, yazılı sınav sonrasında mülakat yapılmasının daha uygun olacağını düşünmektedirler. Araştırmada ayrıca, rüşvet kavramının yaygın olduğu ülkelerde not ortalamasına bakılmasının yanlış bir uygulama olduğu, mülakat sorularının bilimsel olmadığı, alanla ilgili sorular sorulması gerektiği, öğrencilere 12 tercih yaptırılmasının gereksiz olduğu, ülke kontenjanına geçilmesiyle, ülkelerde özel durumu olan Türk varlığının zarar görebileceği öğrenciler tarafından dile getirilmiştir.

Çizelge 8'de 2012-2013 öğretim yılında, Türkiye Bursları kapsamında seçilen öğrencilerin ülkeleri ve öğrenci sayıları verilmiştir.

Çizelge 8'den, 2012- 2013 öğretim yılında Afrika ve Orta Asya ülkeleri başta olmak üzere, geniş bir yelpazeden öğrenci alımına özen gösterildiği anlaşılmaktadır. Çok farklı ülkelerden, bölgelerden öğrencilerin Türkiye Bursları kapsamında Türkiye'ye getirilmeleri Türkiye yükseköğretim sisteminin dünyaya tanıtılması açısından önem taşımaktadır.

Çizelge 8. *2012-2013 Öğretim Yılında Türkiye Bursları Kapsamında Seçilen Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı*

Ülkeler	Burslu Öğrenci Sayısı	Ülkeler	Burslu Öğrenci Sayısı
Somali	301	Bulgaristan	66
Afganistan	295	Arnavutluk	65
Kosova	159	İran	65
Azerbaycan	158	Pakistan	65
Yunanistan	135	Endonezya	64
Kazakistan	127	Ukrayna	62
Çin	119	Karadağ	56
Kırgızistan	111	Moğolistan	53
Filistin	105	Tacikistan	53
Irak	101	Yemen	49
Rusya	93	Etiyopya	46
Makedonya	81	Gürcistan	40
Suriye	69	Türkmenistan	44
Bosna-Hersek	68	Diğer[3]	45
Toplam		3225	

Kaynak: YTB, 2012.

2.4. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar

Yükseköğrenimlerini Türkiye'de sürdürmek amacıyla gelen uluslararası öğrenciler genel olarak, sorunlarını yetkililere yeterince duyuramamaktan sıkıntı çekmektedirler. Bu öğrenciler sportif ve kültürel faaliyetlere katılımda, yarışma ve toplantılarda aktif görev almada diğer öğrencilere göre sınırlı imkanlara sahiptirler. Ayrıca, üniversitelerde ve diğer ilgili kurumlarda rehberlik hizmetleri yetersiz kalmaktadır. MEB, üniversiteler, TÖMER ve öğrenci yurtlarında uluslararası öğrenciler ile ilgili kararların alınmasında öğrencilerin görüşü çok sınırlı düzeyde alınmakta ve bilgilendirme hizmetleri yeterince yapılamamaktadır (Can, 1996; MEB, 2008).

[3] Çizelgede yer almayan ve gönderdiği öğrenci sayısı az olan 22 ülke vatandaşı öğrencilerdir.

Ülkeler sosyal, ekonomik, politik gibi nedenlerle uluslararası öğrencileri üniversitelerine kabul etmede istekli davranmaktadırlar. Yükseköğrenim seviyesinde olan öğrenciler de, daha iyi bir eğitim alma, iyi seviyede yabancı dil öğrenme, başka ülkelerde yaşama fırsatı elde etme gibi nedenlerle uluslararası öğrenci olarak ülkeleri dışına çıkmaktadırlar. Woolston' a göre (1986), yabancı öğrenci talebi içinde olan ülkelerde, öncelikle yabancı öğrencilere hizmet götürecek şekilde gerekli örgütsel yapının kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Akt. Can, 1996).

Uluslararası öğrenciler genel olarak dili, sosyal yapısı, coğrafyası kendilerine yabancı olan bir ülkeye gitmektedirler. Öğrencilerin sorunlarla daha kolay başa çıkabilmeleri için iyi bir örgütsel yapı ve etkin rehberlik servisleri oluşturulması, yeterli ölçüde maddi imkân sağlanması öğrenci başarısı için kaçınılmazdır (MEB, 2008).

Burs vermek suretiyle uluslararası öğrenci davet eden Türkiye'nin, sosyal ve politik amaçlarını gerçekleştirebilmesi için uygulamaya koyduğu projede başarı sağlaması esastır. Bu nedenle, uluslararası öğrencilerin yaşam alanlarının iyileştirilmesi, topumla kaynaşmalarının sağlanarak Türkçe'nin öğretilmesi ve Türk Kültürü'nün iyi seviyede tanıtılması önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, uluslararası öğrencilerin başarı seviyesinin yükseltilmesine katkı sağlayacaktır. Gündüz'e göre (2012), bu öğrencilerin kaliteli bir eğitim almış olmaları yanında, mezuniyet sonrası gittikleri yerlerde Türkiye'nin gönüllü elçileri olarak ilişkilerin devamlılığında önemli aktörler olmaları da beklenmektedir.

Kısaca, ulaşım, iletişim ve mali imkânlardaki iyileşmenin de etkisiyle dünya genelinde uluslararası öğrenci hareketliliği artan bir hızla gelişim göstermektedir. Ülkeler sosyal, politik ve ekonomik nedenlerle uluslararası öğrenci elde etme rekabeti içindedirler. Öğrenci gönderen ülkeler ise uluslararası eğitim yoluyla bilgi ve teknoloji transferi yaparak ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirme amacını gütmektedirler. Diğer taraftan bireyler iyi bir kariyere sahip olma, iyi derecede yabancı dil öğrenme, istidam rekabetinde daha avantajlı duruma gelme veya daha gelişmiş bir ülkede vatandaşlık olabilme düşüncesiyle uluslararası öğrenci hareketliliğine katılmaktadırlar.

Ülkelerini, ailelerini, sosyal çevrelerini bırakarak yükseköğrenim için başka bir ülkeye giden öğrencilerin, yabancı bir kültürle ve yaşam şartlarıyla, farklı bir eğitim sistemiyle karşılaşacakları ve iletişimde duygu, algı ve dil sorunları yaşayacakları beklenen bir durumdur. Bu sorunların daha az yaşandığı veya kolay

çözülebildiği ortamlarda öğrencilerin uyum süreçleri daha hızlı gerçekleşebilmekte ve akademik başarı durumları daha yüksek olabilmektedir.

Uluslararası öğrenci alan ve öğrenci gönderen ülke olarak Türkiye, stratejik açıdan ekonomik amaçlardan öte kültürel ve politik hedefler gözetmekte ve mali yönüyle önemli fedakârlıklara katlanmaktadır. BÖP kapsamında 10.000 civarında öğrencinin mezun olması önemli bir başarı olarak kabul edilebilir. Ancak, 20.000 den fazla öğrencinin öğrenimlerini yarıda bırakarak ülkelerine dönmesi projede önemli aksaklıkların yaşandığını da göstermektedir. Bu yönüyle, 1992-2011 yılları arasında uygulanan BÖP ve devamında Türkiye Bursları uluslararası öğrenci projesinin başarılı olabilmesi, öğrencilerin akademik, ekonomik, kültürel ve sosyal boyutta yaşayabilecekleri sorunların zamanında çözümlenmesiyle yakından alakalıdır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evreni ve örneklemi, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi, bulguların yazılması, sonuçlar ve önerilerin sunumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırmalar tarama modelindedir (Karasar, 2004). Temel amacı Türkiye Burslusu öğrencilerin not ortalamaları, geldikleri ülke/ bölge, aylık harcama miktarları, ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet ettikleri yer, Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgileri ile akademik, ekonomik, sosyo-kütürel alanda sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olan bu araştırmada tarama modeli uygulanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini, Türkiye Bursları kapsamında 2012-2013 öğretim yılında dil öğrenimlerini tamamlayıp üniversite öğrenimine başlamış olan lisans, yüksek lisans veya doktora düzeyinde 11.593 öğrenci oluşturmuştur (YTB, 2014). Araştırmada alt grupların evrende temsil edilmesini garanti altına alan tabakalı örnekleme (Balcı, 2005) kullanılmıştır. Örneklem seçiminde öğrencilerin öğrenim düzeyleri (lisans, yüksek lisans ve doktora); öğrenim gördükleri il (İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer iller); geldikleri bölge (Türk Cumhuriyetleri, Avrupa ve Balkan ülkeleri, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ve diğer ülkeler grubu); öğrenim gördükleri alan (sosyal, fen, sağlık, eğitim); cinsiyet (kadın- erkek) değişkeni dikkate alınmıştır. Balcı'ya (2005) göre 11.593 kişilik evreni, $\alpha = .05$ anlamlılık ve % 95 kesinlik düzeyinde 381 kişiden oluşacak bir örneklem temsil edebilir.

Çizelge 9'da, Türkiye Burslusu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin cinsiyete ve öğrenim gördükleri alana göre göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 9. *Türkiye Burslusu Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Eğitim Alanlarına ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı*

N		Lisans		Top. Lisans	Yüksek Lisans		Top. Y. Lisans	Doktora		Top. Dok.	Gen. Topl.
Öğrenim Alanı		K	E		K	E		K	E		
Sosyal	Evren	1050	2158	3208	579	1098	1677	301	403	704	5589
Bilimler	Örneklem	37	73	110	19	36	55	10	14	24	189
Sağlık	Evren	690	1581	2271	65	120	185	163	219	382	2838
Bilimleri	Örneklem	25	54	79	5	5	10	5	7	12	101
Fen-	Evren	510	1091	1601	207	382	589	153	205	358	2548
Teknik	Örneklem	19	38	57	7	13	20	5	7	12	89
Eğitim	Evren	176	398	574	10	19	29	5	10	15	618
Bilimleri	Örneklem	7	14	21	-	-		-	-	-	21
Genel	Evren	2426	5228	7654	861	1619	2480	622	837	1459	11593
Toplam	Örneklem	88	179	267	31	54	85	20	28	48	400

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 9'da görüldüğü gibi, Türkiye Burslusu öğrencilerin öğretim gördükleri alana göre sosyal bilimler alanında 5589 öğrenci evreninden 189 öğrenci, sağlık bilimleri alanında 2838 öğrenci evreninden 101 öğrenci, fen-teknik alanında 2548 öğrenci evreninden 89 öğrenci, eğitim bilimleri alanında 618 öğrenci evreninden 21 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Öğrencilerin öğrenim düzeylerinde; lisans seviyesinde 7654 öğrenci evreninden 267 öğrenci, yüksek lisans düzeyinde 2480 öğrenci evreninden 85 öğrenci, doktora seviyesinde 1459 öğrenci evreninden 48 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Türkiye Burslusu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre; 3909 kadın öğrenci evreninden 139 öğrenci, 7684 erkek öğrenci evreninden 261 öğrenci örneklem olarak alınmıştır.

Öğrenim görülen alanlara hangi bölüm veya fakültelerin dahil edildiği aşağıda belirtilmiştir.

Sosyal bilimler alanında; "iktisadi ve idari bilimler, iktisat, işletme, siyaset bilimleri, iletişim, edebiyat, hukuk, turizm, ilahiyat, dil tarih, türkiyat", sağlık bilimleri alanında; "sağlık bilimleri, tıp, eczacılık, diş hekimliği, veterinerlik", fen ve teknik (mühendislikler) alanında; "inşaat, ziraat, makine, su ürünleri, maden"

fakülte/bölümleri ile eğitim bilimleri alanında; "eğitim fakültesi, eğitim bilimleri fakültesi" örnekleme dâhil edilmiştir.

Çizelge 10'da Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri bölgeye ve öğrenim seviyesine göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 10. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölgeye ve Öğrenim Seviyesine Göre Dağılımı*

Gelinen Bölge		Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Genel Toplam
Türk	Evren	1706	367	181	2254
Cumhuriyetleri	Örneklem	60	12	10	82
Avrupa ve Balkan	Evren	2271	713	230	3214
Ülkeleri	Örneklem	78	23	11	112
Orta Doğu	Evren	2213	1059	710	3982
ve Afrika Ülkeleri	Örneklem	75	34	23	132
Diğer	Evren	1464	341	338	2143
Ülkeler	Örneklem	52	11	11	74
Genel Toplam	Evren	7654	2480	1459	11593
	Örneklem	267	81	52	400

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 10'da görüleceği üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri ülkeler, coğrafi, kültürel, tarihi yakınlıklar göz önüne alınarak bölgelere göre ayrılmıştır. Bunun nedeni, toplam 143 ülkeden öğrenci getirilmiş olması ve bazı ülkelerden gelen öğrenci sayısının alan, cinsiyet ve öğrenim düzeyinde veri sağlayacak sayıya ulaşamamış olmasıdır. Öğrencilerin geldikleri bölge düzeyinde; Türk Cumhuriyetlerinde 2254 öğrenci evreninden 82 öğrenci, Avrupa ve Balkan ülkelerinde 3214 öğrenci evreninden 112 öğrenci, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinde 3982 öğrenci evreninden 132 öğrenci ve diğer ülkeler grubunda 2143 öğrenci evreninden 74 öğrenci örneklem olarak alınmıştır.

Çizelge 11'de ülkelerin bölgelere göre gruplandırılması verilmiştir.

Çizelge 11'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Bursları kapsamında 143 ülkeden öğrenci kabul edilmektedir. Birçok ülkenin dil ve sosyo-kültürel yapı olarak benzerlikleri vardır. Ülke sayısının çok fazla olması nedeniyle, her bir ülke için ayrı ayrı örneklem alınması mümkün olamayacağından ülkelerin coğrafi ve kültürel

yakınlıkları ile gönderdikleri öğrenci sayısı dikkate alınarak bölge sınıflandırılması yapılmıştır.

Çizelge 11. *Ülkelerin Bölgelere Göre Gruplandırılması*

Türk Cumhuriyetleri	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan,
Avrupa ve Balkanlar	Almanya, Arnavutluk, Bosna Hersek, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Hırvatistan, Romanya, İtalya, Karadağ, İspanya, Fransa, Kosova, Letonya, Litvanya, Macaristan, Makedonya, Moldova, Polonya, Sırbistan, Slovakya
Orta Doğu-Afrika Ülkeleri	Güney Sudan, Bolivya, Bahreyn, Komorlar, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Burundi, Irak, İran, Belize Benin, Angola, Burkina, Faso, Jamaika, Kamboçya, Kamerun, Fas, Filistin, Etiyopya, Kenya, Madagaskar, Gabon, Liberya, Kongo, Libya, Lübnan, Maldivler, Malavi, Cezayir, Mali, Mısır, Moritanya, Mozambik, Myanmar, Namibya, Nijer, Nijerya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Papua Yeni Gine, Eritre, Cibuti, Dominik Cumhuriyeti, Çad, Ruanda, Senegal, Seyşeller, Somali, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Gambiya, Gana, Gine, Togo, Tunus, Uganda, Zimbabve, Zambiya, Yemen, Fildişi Sahili, Ürdün, Umman, Güney Afrika
Diğer Ülkeler Grubu	Rusya, Beyaz Rusya, Arjantin, Afganistan, Bahamalar, Bangladeş, Birleşik Krallık, ABD, Botsvana, Brezilya, Güney Kore, Gürcistan, Haiti, Hindistan, Honduras, İrlanda, İsrail, Kolombiya, Küba, Çin, Endonezya, Ermenistan, Malezya, Mauritius, Meksika, Moğolistan, Nepal, Paraguay, Peru, Rusya, Filipinler, Pakistan, Saint Vincent ve Grenadinler, Singapur, Şili, Tanzanya, Tayland, Tayvan, Ukrayna

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 12'de Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri il ve öğrenim seviyesine göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 12. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl ve Öğrenim Seviyesine Göre Dağılımı*

İl		Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Genel Toplam
İstanbul	Evren	1832	836	527	3195
	Örneklem	64	27	17	108
Ankara	Evren	1385	533	431	2349
	Örneklem	49	18	14	81
İzmir	Evren	630	262	143	1035
	Örneklem	25	9	9	43
Diğer	Evren	3807	849	358	5014
İller	Örneklem	127	28	13	168
Genel	Evren	7654	2480	1459	11593
Toplam	Örneklem	266	82	52	400

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 12' de görüleceği üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri illere göre dağılımlarında İstanbul, Ankara ve İzmir ile diğer iller olarak ayrılmıştır. Bunun nedeni, toplam 49 ilde Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim görüyor olması ve diğer iller kapsamında 28 ilde öğrenim gören öğrencilerin sayısal olarak alan, cinsiyet ve öğrenim düzeyinde veri sağlayacak sayıya ulaşamamış olmasıdır. Öğrenim görülen il düzeyinde; İstanbul'da 3195 öğrenci evreninden 108 öğrenci, Ankara'da 2349 öğrenci evreninden 81 öğrenci, İzmir'de 1035 öğrenci evreninden 43 öğrenci, diğer illerde 5014 öğrenciden 168 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Diğer iller kapsamında; Afyonkarahisar, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Yalova, Zonguldak (Toplam 46 il) alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu başlık altında araştırma verilerinin toplanacağı ölçme aracının geliştirilmesi süreci açıklanmıştır.

Türkiye Burslusu öğrencilerin not ortalamaları, gelinen ülke/bölge, aylık harcama miktarları, ülke veya ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet ettikleri yer, Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgileri ile akademik, ekonomik, sosyo-kütürel alanda sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi için hazırlanan veri toplama aracına kaynaklık teşkil etmesi amacıyla öncelikle, öğrencilerle bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. 02 Nisan 2013 tarihinde yapılan bu görüşmeye, Türk Cumhuriyetlerinden 2, diğer Türk Topluluklarından 1, Balkan ülkelerinden 2, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden 2, diğer ülkeler grubundan 3 olmak üzere toplam 10 Türkiye Burslusu öğrenci katılmıştır.

Çizelge 13'te odak grup görüşmesi yapılan Türkiye Burslusu öğrencilere ilişkin bilgiler verilmiştir.

Çizelge 13. *Odak Grup Görüşmesi Yapılan Türkiye Burslusu Öğrencilere İlişkin Bilgiler*

Ülke/Topluluk	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Öğrenim Gördüğü Üniversite	Öğrenim Gördüğü Bölüm	Türkiye'de Öğrenim Gördüğü Yıl
Türkmenistan	E	Lisans	Ankara	İşletme	2
Kırgızistan	K	Lisans	Gazi	Makine	4
Ahıska Türkü	E	Yüksek Lisans	Yıldırım Beyazıt	Tarih	5
Makedonya	K	Lisans	ODTÜ	Fizik	3
Bulgaristan	E	Lisans	Hacettepe	Eczacılık	4
Filistin	E	Lisans	Hacettepe	Tıp	4
Mozambik	K	Doktora	Ankara	Sosyoloji	5
Malezya	E	Doktora	Gazi	İlahiyat	6
Güney Kore	K	Yüksek Lisans	Yıldırım Beyazıt	Kimya	5
Afganistan	E	Lisans	Gazi	Mimarlık	3
Toplam	10				

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 13'te görüleceği üzere, odak grup çalışması için öğrenci belirlenirken, cinsiyet, bölge, öğrenim seviyesi, öğrenim gördükleri alan değişkeni dikkate alınmıştır. Türkçe dil yeterliliğinin sağlanması amacıyla en az iki yıl süreyle Türkiye'de öğrenim görmüş öğrencilerin çalışmaya katılmaları tercih edilmiştir.

Çalışmanın zaman ve mali yönden daha ekonomik olmasını sağlamak amacıyla, Ankara'da ikamet eden öğrenciler odak grup görüşmesine davet edilmiştir. Öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortam hazırlanmasına ve yönlendirme yapılmamasına özen gösterilmiş, belirtilen fikirleri iki kişi not almıştır. Tartışma konusu, "öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlarının neler olabileceği ve varsa bu sorunlara yönelik çözüm önerileri" çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmanın toplam üç saat sürdüğü tespit edilmiştir.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, likert tipi ölçek tercih edilmiştir. Araştırmalarda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri yapılan araştırmanın konusunda hangi amaçların gerçekleştirileceği, hangi problemlerin çözüleceğidir. Bu sorunun çözümünde ölçek önemli rol oynar. Ölçekler ölçme göstergeleridir. Matematiksel özellikleri belirli olan ölçümler kümesine ölçek denir (Özdamar, 2004). Ayrıca, öğrencilerin düşüncelerinin belirlenmesi için açık uçlu sorular yöneltilmiştir

Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ölçek sorularına temel oluşturması ve başlangıç araştırması olarak öğrencilerle yapılan odak grup çalışması sonucu elde edilen görüş ve öneriler, geliştirilen ölçek taslağı için ihtiyaç duyulan soru havuzunun oluşturulmasında kullanılmıştır.

Türkiye Burslusu öğrenciler ile ilgili hazırlanan ölçek taslağı üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde not ortalamaları, gelinen ülke/ bölge, aylık harcama miktarları, ülke veya ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet ettikleri yer, Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgilerine ilişkin sorular; ikici bölümde akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlarına ilişkin sorular; üçüncü bölümde akademik, ekonomik, sosyo-kütürel alanda sorunlara ilişkin çözüm önerileri yer almıştır.

Uzman görüşüne[4] sunulan ölçek taslağında gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçek taslağın ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama, ölçme aracının gerçek

2. Uzman görüşlerinden faydalanılan Prof. Dr. Ali Balcı'ya, Prof. Dr. İnayet Aydın'a, Prof. Dr. Yasemin Kepenekçi'ye, Prof. Dr. Şener Büyüköztürk'e, Doç. Dr. Şakir Çınkır'a, Yrd. Doç. Nihan Demirkasımoğlu'na, Arş. Gör. İnci Öztürk'e, Araş. Gör. Özge Erdemli'ye, Arş. Gör. Tuba Güner Demir'e teşekkür ederim.

uygulama öncesi sınanması olup gerçek anlamda çalışıp çalışmadığını görme olanağı sağlar. Böylece işlemeyen sorular varsa tespit edilir, soruların hazırlanmasında gözden kaçmış konuların, atlanmış soruların olup olmadığını anlaşılmış olur (Balcı, 2011).

Ön uygulamadan elde edilen verilere göre ölçek maddeleri istatistikî açıdan gözden geçirilir. Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin kanıt elde etme amacıyla en sık kullanılan yöntemlerden biri olan faktör analizi yapılır. Bilinmeyen gizli değişkenlerle gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koyması amacıyla faktör analizi yapılır. Bu analiz, gözlenen değişkenlerin ilgili faktörlerle nasıl bağlantılı olduğunu açıklama ile başlar (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Borg ve Gall'a göre (1989) faktör analizi, birbirleriyle orta düzeyde ya da oldukça ilişkili değişkenleri birleştirerek az sayıda ancak bağımsız değişken kümeleri elde etmede ampirik temel sağlayan bir tekniktir. Böylece pek çok değişkenin birkaç küme ya da boyuta indirgenmesi mümkün olmaktadır. Bu boyut ya da kümelerden her birine faktör adı verilir (akt. Balcı, 2011).

Cevapların derecelendirme ölçeğinde elde edildiği durumlarda, test puanlarının güvenirliğinin bir alt kestiricisi olarak Cronbach Alpha katsayısı kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2011). Bu kapsamda cinsiyet, geldikleri bölge, öğrenim alanı, öğrenim seviyesi ve öğrenim görülen il değişkenleri dikkate alınarak 100 öğrenciye ölçek gönderilmiş ve ön uygulama yapılmıştır.

Kaynak kişiler Beşli Likert Tipi Ölçek üzerinden maddeleri cevaplandırmışlardır. Likert tipi derecelendirme ölçeğine göre ölçek maddeleri (5) tamamen katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) orta katılıyorum, (2) az katılıyorum ve (1) hiç katılmıyorum seçeneklerinden oluşturulmuştur. Ölçek maddelerinden olumsuz anlam ifade edenlere "tamamen katılma" sorun olduğu anlamını taşırken, "hiç katılmama", bu ifadenin sorun olarak görülmediği anlamını taşımaktadır. Olumlu anlam taşıyan ifadelerde ise, "hiç katılmama" sorun olduğunu, "tamamen katılma" ise sorun olmadığını vurgulamaktadır. Ayrıca, ölçekte yer alan her bölümün altına, varsa öğrencilerin diğer görüşlerinin belirtilmesi amacıyla açık uçlu ifadelerin yazılması istenmiş ve bu ifadelerin yüzde ve frekansları alınarak verilerin analizi kısmında kullanılmıştır.

Çizelge 14'te Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerilerinin tespitine yönelik yapılan araştırmanın ön uygulaması için alınan evren ve örneklem sayıları hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge 14. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Sorunları ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerinin Tespitine Yönelik Yapılan Araştırmanın Ön Uygulaması İçin Alınan Evren ve Örneklem Sayıları*

		Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Genel Toplam
Türk Cumhuriyetleri	Evren	1706	367	181	2254
	Örneklem	13	4	4	21
Avrupa ve Balkan Ülkeleri	Evren	2271	713	230	3214
	Örneklem	18	5	3	26
Orta Doğu ve Afrika Ülkeleri	Evren	2213	1059	710	3982
	Örneklem	17	9	7	33
Diğer Ülkeler	Evren	1464	341	338	2143
	Örneklem	12	4	4	20
Genel Toplam	Evren	7654	2480	1459	11593
	Örneklem	61	21	18	100

Kaynak: YTB, 2012.

Çizelge 14'ten anlaşıldığı gibi, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ile bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin tespitine yönelik yapılan araştırma kapsamında ön uygulama için lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde 100 öğrenci tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin bölge seviyesinde dağılımı, Türk Cumhuriyetlerinden 21, Avrupa ve Balkan ülkelerinden 26, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden 33 ve diğer ülkelerden 20 şeklinde belirlenmiştir.

Ön uygulamanın ardından alt ölçeklerin yapı geçerliliğinin test edilmesi amacıyla faktör analizi (temel bileşenler analizi) yapılmıştır. Alt ölçeklerin güvenirliğinin sınanması amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca alt ölçeklerde yer alan maddelerin ayırt ediciliğini saptamak amacıyla da madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve alt sınır olarak faktör yük

değeri için 0,30 ve madde toplam korelasyonları için 0,20 kabul edilmiştir. Ön uygulamadan elde edilen verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity küresellik testi ile sınanmıştır. "Sorunlar" ve "Çözüm Önerileri" ölçeğinin alt boyutları olan akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutları birbirinden bağımsız ölçek olarak ele alınması halinde ölçekten daha az madde atılmış olacağından, toplam altı alt boyut olarak her bir boyut ayrı bir ölçek gibi tek faktörlü olarak analize sokulmuştur.

Aşağıda, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik, sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerileri alt ölçeklerinin analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.3.1. Akademik Sorunlar Alt Ölçeği

Akademik Sorunlar alt ölçeğinin taslak formunda 18 madde yer almıştır. Yapılan analiz sonrasında faktör yük değerleri 0,30'un, madde toplam korelasyonu 0,20'nin altında kalan "Üniversitem alan-bölüm değiştirme konusunda bana yardımcı olmaktadır.", "Sınavlarda başarısız olma kaygısı akademik başarımı düşürmektedir.", maddeler ölçekten atılmıştır. 15.madde "Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandım." faktör yük değeri 0,24 olmasına rağmen bu madde araştırma için önemli görüldüğünden ölçekten çıkarılmamıştır. Çünkü Türkiye Burslusu öğrenciler, farklı yükseköğretim sitemlerinin uygulandığı ve ortaöğretim sürelerinin değişkenlik gösterdiği ülkelerden gelmektedirler. Sonuç itibariyle bu alt boyut 16 maddeden oluşmaktadır. Yapılan analiz sonrasında KMO değerinin 0,68 ve Bartlett Sphericity değerinin de anlamlı ($p < .05$) çıktığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre ölçeğin faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Çizelge 15'te akademik sorunlar alt ölçeği faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, varyans oranı ve cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı verilmiştir.

Çizelge 15'e bakıldığında faktör toplam varyansın % 22,78'ini açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır. Bu faktöre ait açıklanan varyans oranının ise % 22,7'dir olduğu görülmektedir. Sonuç itibariyle bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Çizelge 15. *Akademik Sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyon
13	TÖMER'de öğrendiğim Türkçe üniversite eğitimim açısından yeterlidir.	0,63	0,43
14	TÖMER programlarında Türkçe dil becerileri yeterince kazandırılmaktadır.	0,66	0,48
15	Türk eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandım.	0,24	0,22
16	Akademik olarak kendimi başarılı hissediyorum.	0,41	0,29
17	Türkçe dil yetersizliğim akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	0,57	0,41
18	Türkiye'de üniversitemden memnunum.	0,59	0,46
21	Öğretim üyeleri burslu uluslararası öğrencilere iyi davranmaktadırlar.	0,36	0,29
22	Üniversitenin kütüphane imkânlarından yeterince faydalanabilmekteyim.	0,57	0,45
23	Üniversite akademik rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,48	0,36
24	Beslenme yetersizliği başarımı olumsuz etkilemektedir.	0,42	0,31
25	Kültürel farklılıklar ders başarımı olumsuz yönde etkilemektedir.	0,43	0,38
26	Düzenli olarak ailemi ziyaret edememek ders başarımı olumsuz etkilemektedir.	0,40	0,31
27	Eğitimimde ihtiyaç duyduğum (kurs vb.) özel destekler üniversitem tarafından sağlanmamaktadır.	0,35	0,27
28	Eğitimde gerekli olan teknolojik destek (PC, internet) üniversitem tarafından yeterince sağlanmamaktadır.	0,34	0,28
29	Özel/vakıf üniversitelerinde eğitim almak isterdim.	0,54	0,43
30	Üniversitemden aldığım diploma vb belgelerin denklik sorunu akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	0,36	0,27
	Açıklanan Varyans Oranı	%22,78	
	Cronbach's Alpha	0,76	

3.3.2. Ekonomik Sorunlar Alt Ölçeği

Ölçek maddeleri analize sokulduğunda KMO değeri 0,624 olarak hesaplanmıştır. En düşük faktör yüküne sahip olan ve faktör yükü 0,30'un altındaki 36. Madde ölçekten çıkarılmış ve son haliyle KMO değeri 0,68 olarak hesaplanmıştır. Değişkenlerin faktör analizine uygunluğu orta düzeydedir. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,63 olarak bulunmuştur.

Çizelge 16'da ekonomik sorunlar alt ölçeğinin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, açıklanan varyans oranı ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı verilmiştir.

Çizelge 16. *Ekonomik sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Fak.Yük Değeri	Madde Top. Korel.
31	Türkiye'den aldığım devlet bursu ihtiyaçlarımı karşılamaya yetmektedir.	0,74	0,48
32	Mali sıkıntılar nedeniyle part time çalışmam gerekmektedir.	0,73	0,45
33	Ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle ailemi ziyaret edemiyorum.	0,72	0,47
34	Türkiye'de gelirimi en çok temel ihtiyaçlarıma (beslenme, barınma ve giyim) harcamaktayım.	0,49	0,28
35	Sağlık giderlerimi karşılamada sıkıntı çekmekteyim.	0,46	0,26
	Açıklanan Varyans Oranı	% 41,09	
	Cronbach's Alpha	0,63	

Çizelge 16'ya bakıldığında faktör toplam varyansın % 41,09'unu açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,63 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir. Sonuç itibariyle ölçekten yalnızca bir madde atılmıştır.

3.3.3. Sosyo- Kültürel Sorunlar Alt Ölçeği

Ölçek maddeleri analize sokulduğunda KMO değeri 0,61 olarak hesaplanmıştır. Faktör yük değeri 0,30'un ve madde toplam korelasyonu 0,20'nin altında kalan "Şehir içi ulaşımda belediyenin paso hizmetinden faydalanamamaktayım.", "Türkiye'de sosyal hayata uyum sağlamakta zorlanmadım.", "Türkiye'de yurt, üniversite ve diğer hizmet birimlerinde uluslararası öğrenciler hakkında karar alınırken görüşlerimize başvurulmaktadır.", "Ders dışı zamanlarımı genellikle sosyal/kültürel faaliyetlerde geçiririm." maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ancak, 51. madde "Yabancı öğrenci olarak adlandırılmaktan rahatsızım." faktör yük değeri 0,20 ve madde toplam korelasyonu 0,18, ve 61. madde "Damak tadından dolayı beslenmede sıkıntı çekmekteyim." faktör yük değeri 0,19 ve madde toplam korelasyonu 0,18 olmakla birlikte söz konusu maddeler araştırma için önemli görüldüğünden ölçekten çıkarılmamıştır. Çünkü uluslararası literatürde yabancı öğrenci kavramı kullanılamamaktadır. Ayrıca, yabancı olarak adlandırılmak Türkiye Burslusu öğrencilerin uyum süreçleri ve toplumda kabul görmeleri açısından olumsuzluk teşkil edebilmektedir. Damak tadı farklılığı nedeniyle beslenme sıkıntısı çekilmesi ise Türkiye Burslusu öğrencilerin başarısını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Belirtilen maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra KMO değerinin 0,71 olduğu saptanmıştır. Değişkenlerin faktör analizine uygunluğu iyi düzeydedir.

Çizelge 17'de sosyo- kültürel sorunlar alt ölçeğinin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, açıklanan varyans oranı ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı verilmiştir.

Çizelge 17'ye bakıldığında faktör toplam varyansın % 23,03'ünü açıklamaktadır. Madde toplam puan korelasyonlarının 42., 54. ve 60. Maddeler haricinde 0,30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,77 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak, ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

Çizelge 17. *Sosyo- Kültürel Sorunlar Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Fak.Yük Değeri	Madde Top. Korel.
38	Türkiye'de kendimi mutlu hissediyorum.	0,43	0,33
39	Okul kayıt işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	0,45	0,36
40	İkametgah işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	0,4	0,42
41	Pasaport işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	0,45	0,37
42	Türkiye'de en yakın arkadaşlarım Türklerdir.	0,34	0,28
45	Türkiye'de inançlarımı özgürce yaşayabiliyorum.	0,44	0,30
46	Türk kültürünü kendi kültürüme yakın hissediyorum.	0,49	0,35
47	Çevremle iletişimde kendimi rahat ifade edebiliyorum.	0,54	0,39
48	Eğitim gördüğüm şehrin kültürünü tanıyorum.	0,48	0,33
49	Ülkemde yaptığım kültürel – sportif faaliyetleri Türkiye'de sürdürebiliyorum.	0,47	0,35
51	Yabancı öğrenci olarak adlandırılmaktan rahatsızım.	0,20	0,18
53	Diğer öğrencilere göre Türk öğrencilerle daha fazla sorun yaşamaktayım.	0,47	0,36
54	Türkiye'de Bayramlarda vs. kendimi yalnız hissederim.	0,34	0,27
55	Türk ailelerle iletişimim sosyal uyumumu kolaylaştırmaktadır.	0,48	0,37
57	Barınmakta olduğum yurtta/evde mutluyum.	0,39	0,32
58	Görevlilerin ilgisizliğinden sıkıntı çekmekteyim.	0,65	0,56
59	Personelin dil bilmemesinden sıkıntı çekmekteyim.	0,73	0,59
60	Türkiye'ye ilk geldiğimde karşılama hizmeti yeterliydi.	0,36	0,27
61	Damak tadından dolayı beslenme sıkıntısı çekmekteyim.	0,19	0,18
	Açıklanan Varyans Oranı	% 23,03	
	Cronbach's Alpha	0,77	

3.3.4. Akademik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği

Ölçek maddeleri analize sokulduğunda KMO değerinin 0,74 olduğu görülmüştür. Faktör yük değeri 0,30'un altında kalan madde yoktur. Değişkenlerin faktör analizine uygunluğu iyi düzeydedir. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır.

Akademik sorunlara ilişkin çözüm önerileri alt ölçeğinin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, açıklanan varyans oranı ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18. *Akademik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Fak.Yük Değeri	Madde Top. Kor
62	Eğitim gördüğüm alanla ilgili özel kurslardan faydalanabilmem için katkı yapılmalıdır.	0,65	0,52
63	Türkiye Bursluları için teknolojik yardım yapılmalıdır.	0,69	0,56
64	Özel üniversitelerin yabancı öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.	0,52	0,40
65	Üniversiteye yerleşmede öğrenci tercihi dikkate alınmalıdır.	0,66	0,51
66	Türkiye'den aldığım belge-diplomaların ülkemde denkliğinin kabulü sağlanmalıdır.	0,56	0,39
67	TÖMER'de yapılan eğitim, alan-bölüm ihtiyaçları göz önüne alınarak planlanmalıdır.	0,67	0,50
68	Alan/bölüm seçerken uzman desteği sağlanmalıdır.	0,64	0,47
69	Burslu öğrencilerle düzenli olarak Türkiye Bursları projesinin durum değerlendirmesi yapılmalıdır.	0,58	0,40
	Açıklanan Varyans Oranı	% 38,63	
	Cronbach's Alpha	0,76	

Çizelge 18 incelendiğinde, faktör toplam varyansın % 38,63'ünü açıklamaktadır. Madde toplam puan korelasyonlarının 0,30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.3.5. Ekonomik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği

Ölçek maddeleri analize sokulduğunda KMO değerinin 0,66 olduğu bulunmuştur. Faktör yük değeri 0,30'un altında kalan madde yoktur. Değişkenlerin

faktör analizine uygunluğu orta düzeydedir. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak hesaplanmıştır.

Ekonomik sorunlara ilişkin çözüm önerileri alt ölçeğinin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, açıklanan varyans oranı ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19. *Ekonomik Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı Ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelas.
70	Türkiye Burslusu öğrencilerin paso hizmetlerinden yararlanabilmesi sağlanmalıdır.	0,82	0,63
71	Türkiye Burslusu öğrencilerin tüm sağlık giderleri karşılanmalıdır.	0,74	0,55
72	İhtiyacı olan öğrencilere part-time iş imkânı sağlanmalıdır.	0,59	0,42
73	Türkiye Burslusu öğrenciler, tatillerde vs. diğer illere gittiklerinde, o ildeki devlet yurdundan yararlanabilmelidir.	0,79	0,58
74	Tatillerde ülkelerine gitmek için maddi olanakları kısıtlı öğrencilere yardım yapılmalıdır.	0,57	0,39
	Açıklanan Varyans Oranı	% 50,36	
	Cronbach's Alpha	0,74	

Çizelge 19'a bakıldığında, faktör toplam varyansın % 50,36'sını açıklamaktadır. Madde toplam puan korelasyonlarının 0,30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.3.6. Sosyo- Kültürel Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeği

Ölçek maddeleri analize sokulduğunda KMO değerinin 0,79 olarak hesaplandığı görülmüştür. Faktör yük değeri 0,30'un altında kalan madde yoktur. Değişkenlerin faktör analizine uygunluğu iyi düzeydedir.

Sosyo- kültürel sorunlara ilişkin çözüm önerileri alt ölçeğinin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, açıklanan varyans oranı ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı Çizelge 20'de verilmiştir.

Çizelge 20. *Sosyo- Kültürel Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Fak. Yük Değeri	Mad. Top. Korelasyonu
75	Yeni gelen öğrencilerin karşılanmasında problemlerin yaşanmaması için yetkili kişiler görevlendirilmelidir.	0,68	0,57
76	İlk kez gelecek öğrenciler için kendi dillerinde rehber kitapçık hazırlanmalıdır.	0,59	0,47
77	Türkiye'deki örf ve adetlerin yaşayarak öğrenilmesi için imkânlar hazırlanmalıdır.	0,63	0,53
78	Türkiye'yi tanıyabilmemiz için kültürel geziler düzenlenmelidir.	0,76	0,67
79	Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimi için düzenlenen (müzik, tiyatro, karikatür, vb.) etkinliklere katılmaları teşvik edilmelidir.	0,60	0,48
80	Türkiye Burslusu öğrencilerin kaldığı yurtların fiziki yapıları iyileştirilmelidir.	0,62	0,54
81	Öğrencilerin aileleriyle iletişimlerinde (internet, telefon vs) kolaylık sağlanmalıdır.	0,67	0,58
82	İllerde Türkiye Burslusu öğrencilerin katılımı ile düzenli olarak mahalli heyet toplantıları yapılmalıdır.	0,70	0,61
83	Rehber Aile Projesi genişletilerek uygulanmalıdır.	0,76	0,67

(Çizelge 20 devamı) *Sosyo- Kültürel Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Alt Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Açıklanan Varyans Oranı ve Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı*

Madde No	Ölçek Maddesi	Fak. Yük Değeri	Mad. Top. Korelasyonu
84	Her ülkenin milli günlerinde yurtlardaki lokanta ve kantinlerde ülkenin milli yemeklerinin hazırlanmasına gerekli kolaylık sağlanmalıdır.	0,48	0,41
85	Üniversite ve yurtlarda Türkiye Burslusu öğrencilere rehberlik edecek dil bilen yetkililer görevlendirilmelidir.	0,63	0,56
	Açıklanan Varyans Oranı	% 42,41	
	Cronbach's Alpha	0,85	

Çizelge 20'ye bakıldığında, faktör toplam varyansın % 42,41'unu açıklamaktadır. Madde toplam puan korelasyonlarının 0,30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.4. Verilerin Analizi

Türkiye Burslusu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşlerinin tespitinde uygulanan ölçek aracılığıyla toplanan verilerin çözümlenebilmesi için SPSS (Statistical PackageforSocialSciences) istatistik paket programının 13.0 versiyonu kullanılmıştır. Betimsel istatistik olarak aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmış; cinsiyet, öğrenim düzeyi, alan-bölüm, geldikleri bölge, öğrenim gördükleri il değişkenine göre katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t-testi ve ANOVA testi ile sınanmıştır. Grup ortalama puanları arasındaki farkların test edilmesinde 0.05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır. Sosyo-kültürel sorunlar alanında bölge değişkeni ve sosyo-kültürel sorunlara ilişkin çözüm önerileri kısmında alan değişkenine göre yorumlamada LSD verileri değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak ifade edilen ağırlıklı ortalama puanlarının derecelendirilmesi ve yorumlanması için;

0-1,79 "Hiç Katılmıyorum"

1,80-2,59 "Az Katılıyorum"

2,60-3,39 "Orta Katılıyorum"

3,40-4,19 "Çok Katılıyorum"

4,20-5.00 "Tamamen Katılıyorum" aralıkları kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin not ortalamaları, geldikleri ülke/ bölge, aylık harcama miktarları, ülke veya ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet ettikleri yer, Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgileri ile akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel alandaki sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır**.**

4.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Genel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin cinsiyet, öğrenim durumları, öğrenim gördükleri il, öğrenim gördükleri alan, not ortalamaları, gelinen ülke/ bölge, aylık harcama miktarları, ailelerini ziyaret sıklığı, ikamet ettikleri yer, Türkiye'yi tercih etme nedenlerine yönelik bilgi verilecektir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin genel bilgileri Çizelge 21'de verilmiştir.

Çizelge 21. *Türkiye Burslusu Öğrencilerle İlgili Genel Bilgiler*

Değişken	Kategori	n	(%)
Cinsiyet	Kadın	169	42,2
	Erkek	231	57,8
Cinsiyet Toplam		400	100.0
Öğrenim Durumu	Lisans	271	67,8
	Yüksek Lisans	78	19,6
	Doktora	50	12,6
Öğrenim Durumu Toplam		399	100.0
Öğrenim Görülen İl	İstanbul	143	36,8
	Ankara	99	24,9
	İzmir	54	14,5
	Diğer	95	23,8
Öğrenim Görülen İl Toplam		391	100.0
Öğrenim Görülen Alan	Fen- Teknik	94	23,5
	Sosyal	177	44,3
	Sağlık	98	24,4
	Eğitim	31	7,8

Çizelge 21 (devam). *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Genel Bilgileri*

Değişken	Kategori	n	(%)
Öğrenim Görülen Alan Toplam		400	100.0
Not Ortalaması	50-60	50	12,6
	61-70	97	24,4
	71-80	123	30,9
	81-90	90	23,5
	91-100		8,6
Not Ortalaması Toplam		360	100.0
Gelinen Bölge	Türk Cumhuriyetleri	175	43,7
	Avrupa Balkan	93	23,3
	Ortadoğu Afrika	80	20
	Diğer	52	13
Gelinen Bölge Toplam		100	100.0
Aylık Harcama	500- 750 lira	218	54,5
	751- 1000 lira	124	31
	1001 lira ve üzeri	58	14,5
Aylık Harcama Toplam		400	100,0
Aile Ziyareti	Hiç	45	11,3
	3 yılda 1	29	7,3
	2 yılda 1	78	19,4
	Her yıl	155	38,7
	Yılda birkaç kez	93	23,3
Ülke/ Aile Ziyareti Toplam		400	100,0
İkamet	Ev	164	41
	Yurt	219	54,7
	Akraba	8	2
	Diğer	9	2,3
İkamet Toplam		400	100,0
Tercih Nedeni	Milli manevi yakınlık	59	14,8
	Eğitim kalitesi	145	36,3
	Burs imkanı	143	35,9
	Coğrafi yakınlık	18	4,5
	Diğer	34	8,5
Tercih Nedeni Toplam		399	100,0
Genel Toplam		400	100.0

Çizelge 21 incelendiğinde, Türkiye Burslusu öğrencilerin % 42.3'nün kadın, % 57.8'sinin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenim görülen il değişkenine göre % 35.8 ile en fazla öğrenci İstanbul ilinde öğrenim görmektedir. İstanbul ilinde üniversite sayısının diğer illere göre fazla olması ve uluslararası ulaşım için avantajlı

konumda olması nedeniyle Türkiye Burslusu öğrenciler İstanbul'da öğrenim görmeyi tercih edebilmektedirler.

Öğrenim alanına göre en fazla öğrenci % 44.3 oranıyla sosyal alanda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin not ortalaması, % 30.8 oranı ile en fazla 71-80 not aralığında yer almaktadır. 50-60 not ortalaması aralığındaki öğrenci oranı % 12.5 tir.

Geldikleri bölge değişkenine göre en fazla öğrenci % 43.8 oranıyla Türk Cumhuriyetleri'nden gelmektedir. Diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin oranı % 13' tür. Türkiye Burslarının BÖP olarak 1992 yılından beri Türk Cumhuriyetleri'nde uygulanıyor olması ve kültürel ve coğrafi yakınlık nedeniyle bu ülkelerden daha fazla sayıda öğrenci Türkiye'de öğrenim görme talebinde bulunabilmektedir.

Öğrencilerin aylık harcama miktarları % 54,5 oranı ile en fazla 500-750 TL aralığındadır. Lisans seviyesindeki öğrencilerin toplam Türkiye Burslusu öğrenciler arasındaki % 67.3'lük sayısal üstünlüğü ve bu öğrencilerin 500 TL burs alıyor olmaları nedeniyle bu oran yüksek çıkmaktadır.

Öğrencilerin % 11.3'ü ailelerini hiç ziyaret edememektedirler. % 7.3'ü ise üç yılda bir kez ziyaret edebildiklerini belirtmektedirler. Ailelerini her yıl veya yılda birkaç kez ziyaret eden öğrencilerin oranı, toplam % 62.1'dir. Maddi imkânsızlık nedeniyle öğrencilerin ailelerini hiç ziyaret edememesi, öğrencilerin yalnızlık ve çaresizlik hissine kapılmalarına neden olabilmektedir.

Yurtta kalan Türkiye Burslusu öğrencilerin oranı % 54.8 ve kendi imkânları ile ev ortamlarında kalan öğrencilerin oranı % 41'dir. Öğrencilerin % 4'ü akraba yanında veya otel gibi diğer ortamlarda ikamet etmektedirler. Öğrencilerin çoğunlukla yurt ortamlarında barınmayı tercih etmelerinin, devlet yurtlarının ücretsiz olması ve beslenme imkânı sunulmasından ileri geldiği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin % 36.3'ü eğitim kalitesi, % 35.9'u burs imkanı, % 14.8'i millî ve manevi yakınlık nedeniyle Türkiye'de öğrenim görmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Eğitim kalitesi nedeniyle Türk üniversitelerinin tercih edilmesi, uluslararası rekabette Türkiye için olumlu bir gelişme kabul edilebilir.

Çizelge 22'de Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri bölgeye göre not ortalamalarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 22. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı*

Geldikleri Bölge	Sayı ve Yüzde (%)	Not ortalaması					
		50-60	61-70	71-80	81-90	91-100	Toplam
Türk	Sayı	19	49	47	41	16	175
Cumhuriyetleri	(%)	10,9	28,0	26,9	23,4	9,1	100,0
Avrupa-Balkan	Sayı	11	29	29	16	7	93
Ülkeleri	(%)	11,8	31,2	31,2	17,2	7,5	100,0
Orta Doğu ve	Sayı	13	12	32	15	8	80
Afrika Ülkeleri	(%)	16,3	15,0	40,0	18,8	10,0	100,0
Diğer Ülkeler	Sayı	7	7	15	18	3	52
	(%)	13,5	13,5	28,8	34,6	5,8	100,0
Toplam	Sayı	50	97	123	90	34	400
	(%)	12,5	24,3	30,8	22,5	8,5	100,0

Çizelge 22 incelendiğinde, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen Türkiye Burslusu öğrencilerin % 16'sı, diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin % 13,5'i, 50-60 not aralığındadır. Bu öğrencilerin başarı seviyesi Türk Cumhuriyetleri ile Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilere göre daha düşüktür.

Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri il değişkenine göre not ortalamalarının dağılımı, Çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı*

Öğrenim Görülen İl	Sayı ve Yüzde (%)	Not ortalaması					
		50-60	61-70	71-80	81-90	91-100	Toplam
İstanbul	Sayı	15	37	41	34	15	143
	(%)	10,5	25,9	28,7	23,8	10,5	100,0
Ankara	Sayı	5	23	31	28	10	99
	(%)	5,1	23,2	31,3	28,3	10,1	100,0
İzmir	Sayı	8	14	13	16	3	54
	(%)	14,8	25,9	24,1	29,6	5,6	100,0
Diğer	Sayı	22	22	33	10	5	95
	(%)	23,2	23,2	34,7	10,5	5,3	100,0
Toplam	Sayı	50	96	118	88	33	391
	(%)	12,8	24,6	30,2	22,5	8,4	100,0

Çizelge 23‘e bakıldığında Türkiye Burslusu öğrencilerin 50-60 aralığında not ortalaması yüzdesi, İstanbul’da 10.5, Ankara’da 5.1 iken, İzmir’de 14.8, diğer illerde 23 tür. Buna göre, İstanbul ve Ankara’daki Türkiye Burslusu öğrenciler, İzmir ve diğer illerindeki Türkiye Burslusu öğrencilere göre daha başarılıdırlar.

Türkiye Burslusu öğrencilerin seçiminde daha yüksek puan alan öğrenciler öncelikle İstanbul ve Ankara’daki üniversitelerde öğrenim görmeyi tercih etmektedirler. Ayrıca İstanbul ve Ankara’daki üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler, İzmir ve diğer illerde öğrenim gören öğrencilere göre Türkçelerini daha fazla geliştirebilecek sosyal imkanlarına sahip olabilmektedirler. Bu nedenlerle, İstanbul ve Ankara’da öğrenimlerini sürdüren Türkiye Burslusu öğrencilerin not ortalamaları daha yüksek çıkabilmektedir.

Çizelge 24’te Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri alana göre not ortalamalarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 24. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine Göre Not Ortalamalarının Dağılımı*

Öğrenim Alanı	Sayı ve Yüzde (%)	Not ortalaması					
		50-60	61-70	71-80	81-90	91-100	Toplam
Fen ve	Sayı	12	18	29	25	10	94
Teknik	(%)	12,8	19,1	30,9	26,6	10,6	100,0
Sosyal	Sayı	19	29	58	47	21	177
	(%)	10,7	16,4	32,8	26,6	11,9	100,0
Sağlık	Sayı	15	42	27	12	2	98
	(%)	15,3	42,9	27,6	12,2	2,0	100,0
Eğitim	Sayı	4	8	9	6	1	31
	(%)	12,9	25,8	29,0	19,4	3,2	100,0
Toplam	Sayı	50	97	123	90	34	400
	(%)	12,5	24,3	30,8	22,5	8,5	100,0

Çizelge 24 değerlendirildiğinde, sağlık alanı öğrencilerinin 50-60 not aralığında % 15,3 oranı ile en yüksek seviyede, 91-100 not aralığında ise % 2.0 ile en düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Bunun, sağlık bilimleri öğrenim programlarının diğer diğer alanlara göre daha zor oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 25’te Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri il değişkenine göre aylık harcama dağılımı verilmiştir.

Çizelge 25. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre Aylık Harcama Dağılımı*

		Aylık Harcama Miktarı			
Öğrenim Görülen İl	Sayı ve Yüzde (%)	500-750 Türk Lirası	751-1000 Türk Lirası	1001 TL ve Üzeri Türk Lirası	Toplam
İstanbul	Sayı	72	44	27	143
	(%)	50,3	30,8	18,9	100,0
Ankara	Sayı	40	42	17	99
	(%)	40,4	42,4	17,2	100,0
İzmir	Sayı	38	11	5	54
	(%)	70,4	20,4	9,3	100,0
Diğer	Sayı	63	24	8	95
	(%)	66,3	25,3	8,4	100,0
Toplam	Sayı	213	121	57	391
	(%)	54,5	30,9	14,6	100,0

Çizelge 25 incelendiğinde, 500-750 TL aralığında aylık harcama yapan öğrenci yüzdesi, İstanbul'da % 50.3, Ankara'da % 40.4 iken İzmir'de % 70.4 ve diğer İllerde %66.3 olduğu anlaşılmaktadır. İzmir ve diğer illerde öğrenim gören Türkiye Burslusu öğrencilerin aylık harcama miktarları İstanbul ve Ankara'da öğrenim gören öğrencilere göre daha düşüktür. Bunun nedeninin İstanbul ve Ankara İllerinde uluslararası öğrencilere burs desteği sağlayan dernek, vakıf ve özel sektör sayısının fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 26'da Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri bölgeye göre ailelerini ziyaret sıklığı verilmiştir.

Çizelge 26'ya bakıldığında, geldikleri bölgeye göre ailelerini hiç ziyaret etmeyen Türkiye Burslusu öğrencilerin oranı Türk Cumhuriyetlerinde % 6.9 ve Avrupa-Balkan ülkelerinde % 1.1 iken, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelenlerde % 27.5, diğer ülkeler grubundan gelenlerde % 19.2 dir. Türk Cumhuriyetleri 'inden gelen öğrencilerin % 23.4'ü, Avrupa-Balkan ülkelerinden gelen öğrencilerin % 44.1'i her yıl ailelerini ziyaret ederken, Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin sadece % 3.8'i aynı imkanı bulabilmektedirler. Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler, ulaşım maliyetlerinin yüksek oluşu nedeniyle ailelerini daha az ziyaret edebilmektedirler.

Çizelge 26. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölgeye Göre Ailelerini Ziyaret Sıklığı*

Öğrencilerin Geldikleri Bölge	Sayı ve Yüzde (%)	Aileleri Ziyaret Sıklığı					
		Hiç	3 Yılda 1 Kez	2 Yılda 1 Kez	Her Yıl	Yılda Birkaç Kez	Toplam
Türk Cumhuriyetleri	Sayı	12	16	35	71	41	175
	(%)	6,9	9,1	20,0	40,6	23,4	100,0
Avrupa-Balkan Ülkeleri	Sayı	1	2	3	46	41	93
	(%)	1,1	2,2	3,2	49,5	44,1	100,0
Orta Doğu ve Afrika Ülkeleri	Sayı	22	8	21	26	3	80
	(%)	27,5	10,0	26,3	32,5	3,8	100,0
Diğer Ülkeler	Sayı	10	3	19	12	8	52
	(%)	19,2	5,8	36,5	23,1	15,4	100,0
Toplam	Sayı	45	29	78	155	93	400
	(%)	11,3	7,3	19,5	38,8	23,3	100,0

Çizelge 27'de Türkiye Burslusu öğrencilerin cinsiyete göre ailelerini ziyaret sıklığı verilmiştir.

Çizelge 27. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ailelerini Ziyaret Sıklığı*

Cinsiyet	Sayı ve Yüzde (%)	Ailelerini Ziyaret Sıklığı					
		Hiç	Üç Yılda Bir Kez	İki Yılda Bir Kez	Her Yıl	Yılda Birkaç Kez	Toplam
Kadın	Sayı	16	6	24	75	48	169
	(%)	9,5	3,6	14,2	44,4	28,4	100,0
Erkek	Sayı	29	23	54	80	45	231
	(%)	12,6	10,0	23,4	34,6	19,5	100,0
Toplam	Sayı	45	29	78	155	93	400
	(%)	11,3	7,3	19,5	38,8	23,3	100,0

Çizelge 27 incelendiğinde, ailelerini hiç ziyaret edemeyenlerin oranı kadınlarda % 9.5 iken erkeklerde % 12.6'dir. Her yıl ziyaret edenlerin oranı kadınlarda % 44.4 iken erkeklerde % 34.6 olmuştur. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre ailelerini daha sık ziyaret etme imkânı elde edebilmektedirler.

Çizelge 28'de Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri bölgelere göre ikamet yerleri verilmiştir.

Çizelge 28. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre İkamet Yerleri*

Gelinen Bölge	Sayı ve %	Ev	Yurt	Akraba Yanı	Diğer	Toplam
Türk	Sayı	79	91	1	4	175
Cumhuriyetleri	(%)	45,1	52,0	,6	2,3	100,0
Avrupa-Balkan	Sayı	34	51	5	3	93
Ülkeleri	(%)	36,6	54,8	5,4	3,2	100,0
Orta Doğu ve	Sayı	30	47	2	1	80
Afrika Ülkeleri	(%)	37,5	58,8	2,5	1,3	100,0
Diğer Ülkeler	Sayı	21	30	0	1	52
	(%)	40,4	57,7	,0	1,9	100,0
Toplam	Sayı	164	219	8	9	400
	(%)	41,0	54,8	2,0	2,3	100,0

Çizelge 28 değerlendirildiğinde yurt ortamlarında kalmayı en fazla Orta Doğu ve Afrika ülkeleri (% 58,8) ile diğer ülkeler grubundan gelen (% 57,7) öğrenciler; ev ortamında kalmayı ise en fazla Türk Cumhuriyetlerinden (% 45.1) gelen öğrenciler tercih etmektedirler. Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin irtibatlı oldukları öğrenci/ hemşeri dernekleri bu öğrencilere ev ortamı hazırlamada yardımcı olabilmektedirler.

Çizelge 29'da Türkiye Burslusu öğrencilerin yaşadıkları il değişkenine göre ikamet yerleri verilmiştir.

Çizelge 29. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Yaşadıkları İl Değişkenine Göre İkamet Yerleri*

		İkamet Yeri				
Öğrenim Görülen İl	Sayı ve Yüzde (%)	Ev	Yurt	Akraba Yanı	Diğer	Toplam
İstanbul	Sayı	52	86	2	3	143
	(%)	36,4	60,1	1,4	2,1	100,0
Ankara	Sayı	42	52	2	3	99
	(%)	42,4	52,5	2,0	3,0	100,0
İzmir	Sayı	23	29	1	1	54
	(%)	42,6	53,7	1,9	1,9	100,0
Diğer İller	Sayı	43	47	3	2	95
	(%)	45,3	49,5	3,2	2,1	100,0
Toplam	Sayı	160	214	8	9	391
	(%)	40,9	54,7	2,0	2,3	100,0

Çizelge 29'a bakıldığında Türkiye Burslusu öğrencilerden il değişkenine göre yurt ortamında kalmayı en fazla İstanbul'da (% 60.1) öğrenim görenler tercih etmektedirler. Ev ortamını ise en fazla diğer illerde (% 49.5) öğrenim görenler tercih etmektedirler. Ankara ve İzmir'de ev ortamlarında kalan öğrencilerin oranı diğer illere göre daha düşük seviyededir.

İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde ev kiralarının yüksek olması, öğrencilerin daha büyük oranda yurtlarda kalmasına neden olabilmektedir. Diğer illerde ev kiralarının nispeten düşük oluşu, Türkiye Burslusu öğrencilere toplum tarafından sahiplenme duygusunun metropol illere göre daha fazla olması, öğrencilerin ev ortamlarını daha fazla tercih etmelerine neden olabilmektedir.

Çizelge 30'da Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim seviyesi değişkenine göre ikamet yerleri verilmiştir.

Çizelge 30. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Seviyesi Değişkenine Göre İkamet Yerleri*

Öğrenim seviyesi	Sayı ve Yüzde (%)	İkamet Yeri				
		Ev	Yurt	Akraba Yanı	Diğer	Toplam
1-2. Sınıf	Sayı	45	88	2	2	137
	(%)	32,8	64,2	1,5	1,5	100,0
3-4. Sınıf	Sayı	50	74	3	3	130
	(%)	38,5	56,9	2,3	2,3	100,0
5-6. Sınıf	Sayı	11	5	1	1	18
	(%)	61,1	27,8	5,6	5,6	100,0
Yüksek	Sayı	23	29	1	2	55
Lisans	(%)	41,8	52,7	1,8	3,6	100,0
Doktora	Sayı	29	19	0	1	49
	(%)	59,2	38,8	,0	2,0	100,0
Toplam	Sayı	158	215	7	9	389
	(%)	40,6	55,3	1,8	2,3	100,0

Çizelge 30'a bakıldığında, lisans öğrenimi seviyesinde Türkiye Burslusu öğrencilerin yurtlarda kalma tercihleri 1-2. Sınıfta % 64.2 iken 3-4. sınıfta % 56.9 ve 5-6. Sınıfta % 27,8 seviyelerinde olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler ilk yıllarında yurt ortamlarını tercih ederken sınıf seviyeleri yükseldikçe ev ortamlarında yaşamaya öncelik vermektedirler. Yüksek lisans seviyesinde öğrenciler % 53.7 oranında yurtta

kalmakta iken bu oranın doktora seviyesinde % 38.8 olduğu görülmektedir. Doktora seviyesinde öğrenciler Türkiye'den aldıkları burs ile birlikte kendi devletlerinden veya ülkelerindeki özel sektörden maddi destek alma imkanına sahip olabilmektedirler. Ayrıca, doktora seviyesinde öğrencilerin evli olma durumları da ev ortamında barınma zorunluluğunu getirebilmektedir.

Çizelge 31'de Türkiye Burslusu öğrencilerin geldikleri bölge değişkenine göre Türkiye'yi tercih etme nedenleri verilmiştir.

Çizelge 31. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri*

		Tercih Nedeni					
Öğrencilerin Geldikleri Bölge	Sayı ve Yüzde (%)	Millî Manevi Yakınlık	Eğitim Kalitesi	Burs İmkanı	Coğrafi Yakınlık	Diğer	Toplam
Türk	Sayı	33	59	63	10	9	174
Cumhuriyetleri	(%)	19,0	33,9	36,2	5,7	5,2	10
Avrupa-Balkan	Sayı	13	52	19	2	7	93
Ülkeleri	(%)	14,0	55,9	20,4	2,2	7,5	100,0
Orta Doğu ve	Sayı	6	24	40	3	7	80
Afrika Ülkeleri	(%)	7,5	30,0	50,0	3,8	8,8	100,0
Diğer Ülkeler	Sayı	7	10	21	3	11	52
	(%)	13,5	19,2	40,4	5,8	21,2	100,0
Toplam	Sayı	59	145	143	18	34	399
	(%)	14,8	36,3	35,8	4,5	8,5	100,0

Çizelge 31 incelendiğinde, Türkiye'de eğitim görmeyi tercih etme nedenleri arasında Avrupa-Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler % 55.9 ile eğitim kalitesini göz önüne aldıklarını belirtmektedirler. Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin % 40'ı ve diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin % 40.4'ü sağlanan burs imkanını tercih nedeni olarak gördüklerini açıklamışlardır. Millî-manevi yakınlık % 19 ile en fazla Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrenciler tarafından tercih nedeni olarak gösterilmiştir. Türkiye Burslusu öğrencilere sağlanan devlet burslarının, öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerinde önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Çizelge 32'de Türkiye Burslusu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ikamet yerleri verilmiştir.

Çizelge 32. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İkamet Yerleri*

Cinsiyet	Sayı ve	İkamet Yeri				
	Yüzde (%)	Ev	Yurt	Akraba	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	50	107	5	7	169
	(%)	29,6	63,3	3,0	4,1	100,0
Erkek	Sayı	114	112	3	2	231
	(%)	49,4	48,5	1,3	,9	100,0
Toplam	Sayı	164	219	8	9	400
	(%)	41,0	54,8	2,0	2,3	100,0

Çizelge 32 incelendiğinde, kadınların % 63.3' ü yurtlarda, % 29.6'sı ev ortamlarında, % 3'ü akraba yanında ve % 4.1'i otel, başka aile yanı vs. yerlerde ikamet etmektedirler. Erkeklerin ise % 48.5'i yurtlarda, % 49.4'ü ev ortamlarında, % 1.3'ü akraba yanında ve % 0.9' u otel gibi diğer ortamlarda ikamet etmektedirler.

Erkek öğrenciler çoğunlukla ev ortamlarında yaşamayı tercih ederken kadın öğrencilerin çoğunluğu yurtlarda barınmaktadırlar. Yurt ortamlarının daha güvenlikli olma durumu kadın öğrenciler için daha fazla tercih nedeni olabilmektedir.

4.2. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alandaki sorunlarına ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Çizelge 33'te Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Çizelge 33'e göre, Türkiye Burslusu öğrenciler akademik alanda yaşadıkları sorunlar arasında, TÖMER'de öğrendikleri Türkçe'nin üniversite eğitimleri açısından yeterli olduğuna ($\bar{x}$=2,99) orta derecede katılmaktadır. TÖMER programlarında Türkçe dil becerileri yeterince kazandırılmadığı ($\bar{x}$=3,13); ve Türkçe dil yetersizliklerinin akademik başarılarını olumsuz etkilediği görüşüne ($\bar{x}$=2,84) orta derecede katılmak suretiyle sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 33. *Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Akademik Alanda Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılma Derecesi
13	TÖMER'de öğrendiğim Türkçe üniversite eğitimim açısından yeterlidir.	2,99	1,08	Orta
14	TÖMER programlarında Türkçe dil becerileri yeterince kazandırılmaktadır.	3,13	0,96	Orta
15	Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandım.	3,10	1,21	Orta
16	Akademik olarak kendimi başarılı hissediyorum.	3,48	1,01	Çok
17	Türkçe dil yetersizliğim akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	2,84	1,34	Orta
18	Türkiye'de öğrenim gördüğüm üniversitemden memnunum.	3,96	1,03	Çok
19	Öğretim üyeleri burslu uluslararası öğrencilere iyi davranmaktadırlar.	3,13	1,14	Orta
20	Üniversitenin kütüphane imkânlarından yeterince faydalanabiliyorum.	2,45	1,26	Az
21	Üniversite akademik rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,15	1,27	Az
22	Beslenme yetersizliği ders başarımı olumsuz etkilemektedir.	2,79	1,29	Orta
23	Kültürel farklılıklar ders başarımı olumsuz yönde etkilemektedir	3,05	1,35	Orta
24	Düzenli olarak ailemi ziyaret edememek ders başarımı olumsuz etkilemektedir.	2,70	1,37	Orta
25	Eğitimimle ilgili olarak ihtiyaç duyduğum(kurs vb.) özel destekler üniversitem tarafından sağlanmamaktadır.	2,31	1,34	Az
26	Eğitimim için ihtiyaç duyduğum teknolojik destek (PC, internet vs.) üniversitem tarafından yeterince sağlanmamaktadır.	2,39	1,32	Az
27	İmkânım olsaydı özel/vakıf üniversitelerinde eğitim almak isterdim.	2,31	1,34	Az
28	Üniversitemden aldığım diploma ve diğer belgelerin denkliği konusunda ülkemde sıkıntı yaşama duygusu akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	2,39	1,32	Az

Alanda yapılan araştırmalarda Can (1996), mesleğe yönelik Türkçe öğretiminin yetersizlikleri sorununun ön plana çıktığı, Annaberdiyev (2006), Allaberdiyev (2007) ve Ercan (2012), Türkçeyi yeterli düzeyde konuşamamanın ve bilimsel terimlerin anlaşılmamasının öğrenci başarısını olumsuz etkilediği, Gündüz (2012), TÖMER'de verilen Türkçe eğitiminde konuşma diline ağırlık verildiğinden, öğrendikleri Türkçenin akademik açıdan yeterli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar araştırma bulgusuyla örtüşmektedir. TÖMER de öğretilen Türkçe'nin genel

dil becerilerine yönelik olması ve akademik kavramlara yeterince yer verilmemesi, öğrencilerin bu sorunları orta düzeyde yaşamalarına neden olabileceği düşünülebilir.

Öğrenciler, Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandıklarına ($\bar{x}$=3,10) orta; öğrenim gördükleri üniversitenin akademik rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğu hususuna ($\bar{x}$=2,15) az katılmak suretiyle sorun olarak görmektedirler. Bu bulgu, Özbay (1996), tarafından belirtilen "öğrencilerin okudukları üniversiteyi iyi tanıyamadıkları" ve Özoğlu ve diğerleri (2012) tarafından belirtilen, "öğrencilerin yükseköğrenim hakkında tanıtım ve danışmanlık hizmetlerini kısmen yetersiz buldukları" sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Birçok ülkenin yükseköğretim sisteminin Türk Eğitim Sistemine göre farklılık göstermesi, Türk Cumhuriyetleri gibi bazı ülkelerde ilköğretim veya orta öğretim sürelerinin daha kısa olması, uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelirken Türk Eğitim Sistemi hakkında yeterince bilgi sahibi olamamaları, üniversite öğrenimleri esnasında uluslararası öğrencilere eğitim sistemindeki gelişmeler veya değişiklikler hakkında bilgilendirme yapacak rehberlik birimlerinin yetersizliği, ilgili öğrencilerin bu sorunları orta düzeyde yaşamalarına neden olabilmektedir.

Türküye Burslusu öğrenciler, öğrenim gördükleri üniversitenin kütüphane imkânlarından yeterince faydalanabildikleri düşüncesine ($\bar{x}$=2,45) az katılarak konunun sorun olduğunu belirtmektedirler. Bunun durumun, üniversite kütüphanelerinde Türkiye Burslusu öğrencilerin ana dillerinde yazılmış kaynak kitap yetersizliğinden ileri geldiği düşünülmektedir.

Öğrenciler, beslenme yetersizliğinin ders başarılarını olumsuz etkilediği ($\bar{x}$=2,79), kültürel farklılıkların ders başarılarını olumsuz yönde etkilediği ($\bar{x}$=3,05) ve düzenli olarak ailelerini ziyaret edememelerinin ders başarılarını olumsuz etkilediği ($\bar{x}$=2,70) sorunlarına orta derecede katılmışlardır. Beslenme yetersizliği genel olarak damak tadı alışkanlığından ileri gelebilmekte ve zaman içinde uyum sağlanabilmektedir. Ancak, öğrencilerin ailelerini ziyaret edememeleri ve bu durumun ders başarılarını olumsuz etkilemesi zaman içinde daha ileri boyutlara ulaşacağı ve yalnızlık hissine kapılma, okul terki gibi daha önemli sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir.

Öğrenciler akademik olarak kendilerini başarılı hissettikleri ($\bar{x}$=3,48) ve Türkiye'de öğrenim gördükleri üniversitelerden memnun oldukları ($\bar{x}$=3,96) ifadelerine çok katılmak suretiyle sorun olarak görmediklerini belirtmektedirler. Bu

durum, uluslararası öğrenci hareketliliği alanında yaşanan rekabet yönüyle Türkiye üniversiteleri için olumlu bir gelişmedir.

Türkiye Burslusu öğrenciler, eğitimleriyle ilgili ihtiyaç duydukları (kurs vb.) özel desteklerin öğrenim gördükleri üniversite tarafından sağlanmadığı ($\bar{x}$=2,31), eğitimleri ile ilgili ihtiyaç duydukları teknolojik desteğin (PC, internet vs.) öğrenim gördükleri üniversite tarafından yeterince sağlanmadığı ($\bar{x}$=2,39) ifadelerine az katılmaktadırlar. Türkiye Burslusu öğrenciler bu ifadeleri sorun olarak görmemektedirler. Bu durumun Türkiye'deki üniversitelerin eğitim kalitesindeki gelişmelerden, internet ve PC imkânlarının üniversiteler tarafından yeterince sağlanmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrenciler, Türk üniversitelerinden aldıkları diploma ve diğer belgelerin ülkelerinde denkliği konusunda yaşadıkları sorunlara rağmen bu durumu öğrenimlerine yansıtmadıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında akademik sorunlarla ilgili Türkiye Burslusu öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar Çizelge 34'te belirtilmiştir.

Çizelge 34. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra	Dile Getirilen İfadeler	f	%
1	Üniversite personelinin kendilerine iyi davranmaması, eğitim sistemi hakkında sorularına cevap alınamaması,	4	40
2	İstemedikleri bölüme yerleştirilmeleri, bu durumun başarılarını olumsuz etkilemesi,	3	30
3	Türkçe yetersizliği nedeniyle ilk yıl ders başarılarının düşük olması,	3	30
Toplam		10	100

Çizelge 34'e göre öğrenciler, yetkililerden eğitim sistemi hakkındaki sorularına cevap alamadıklarını ve üniversitedeki eğitim sisteminin sık değişmesi nedeniyle her yıl sorunlar yaşadıklarını düşünmektedirler. Bu durum uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandıkları bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca, Türkçe yetersizliği nedeniyle ilk yıl ders başarılarının

düşük olduğu ifadesi TÖMER'de öğrenilen Türkçe'nin üniversite eğitimi açısından yeterli olmadığı bulgusu ile örtüşmektedir.

4.2.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 35' te verilmiştir.

Çizelge 35. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Akademik Sorun	Kadın	231	41,61	8,84	398	-,05	,95
	Erkek	169	41,56	8,69			

Çizelge 35'te görüldüğü üzere Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik sorunlarına ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [t (398)=-,055, p> .05]. Bu durumun, akademik alanda kadın ve erkeklerin benzer sorunları yaşamalarından ileri geldiği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 36'da verilmiştir.

Çizelge 36. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Sorun	Lisans	271	42,08	9,09	2	1,63	,19	-
	Yüksek Lis.	78	40,11	8,08	396			
	Doktora	50	41,09	7,68	398			

Çizelge 36'dan anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik sorunlara ilişkin öğrenim seviyesine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)=1,63, p> .05]. Bu durum, lisans, yüksek lisans ve doktora

seviyesinde Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda benzer sorunlarla karşılaştıklarını düşündürmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, bölge değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 37' de verilmiştir.

Çizelge 37. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Sorun	Türk Cumhuriyetleri	175	40,94	8,50	3	4,59	,00	Diğer Ülkeler Grubu ve Türk Cumhu-riyetleri ile Avrupa ve Balkanlar
	Avrupa ve Balkan	93	39,82	8,28	396			
	Orta Doğu ve Afrika	80	43,02	8,23	398			
	Diğer	52	44,68	10,14				

Çizelge 37' de görüldüğü gibi, diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin Türk Cumhuriyetleri ile Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilere göre akademik sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3,396)=4,59, p< .05]. Diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler ($\bar{x}$=44,68) akademik sorunlara ilişkin ifadelere Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrencilere ($\bar{x}$=40,94) göre daha fazla katıldıkları görülmektedir. Diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin ($\bar{x}$=44,68) akademik sorunlara ilişkin ifadelere Avrupa ve Balkan ülkelerinden ($\bar{x}$=39,82) gelen öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmektedir. Türkiye Burslarına genel olarak 2011 yılından itibaren dâhil edilen diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler, Türkçeye ve Türk Eğitim Sistemine daha fazla yabancı olmaları nedeniyle akademik alandaki sorunlara daha yüksek seviyede katıldıkları düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 38'de verilmiştir.

Çizelge 38. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Sorun	İstanbul	143	42,13	9,07	3	0,41	,074	-
	Ankara	99	40,89	8,24	387			
	İzmir	54	41,25	9,74	390			
	Diğer	95	41,50	8,45				

Çizelge 38'de görüldüğü gibi, akademik sorunlar boyutunda öğrencilerin öğrenim gördükleri il değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,387)=0,41, p> .05]. Farklı illerde öğrenim gören Türkiye Burslusu öğrenciler Türk Yükseköğretim Sisteminde aynı akademik uygulama kapsamında öğrenimlerini devam ettirmeleri nedeniyle öğrencilerin akademik sorunlar alanında görüşleri arasında farklılık bulunmadığı düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 39'da verilmiştir.

Çizelge 39. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlara İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Sorun	Fen-Teknik	94	41,03	8,78	3	1,96	,12	
	Sosyal	177	40,92	7,94	396			-
	Sağlık	98	42,37	10,21	399			
	Eğitim	31	44,59	7,48				

Çizelge 39'dan anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu olarak Türkiye'ye gelen öğrencilerin, akademik sorunlara ilişkin öğrenim gördükleri alanına göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,396)=1,96, p> .05]. Farklı alanlarda öğrenim gören Türkiye Burslusu öğrenciler benzer akademik sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Çünkü yükseköğrenim gören tüm öğrenciler Türk Yükseköğretim Sistemi içerinde aynı akademik düzenlemeler içerisinde öğrenimlerini sürdürmektedirler. Bu nedenle farklı öğrenim alanındaki öğrenciler akademik sorunlar açısından benzer görüşlere sahip olmaktadırlar.

4.3. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alandaki sorunlarına ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Çizelge 40'ta yer almaktadır.

Çizelge 40. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılım Derecesi
29	Türkiye'den aldığım devlet bursu ihtiyaçlarımı karşılamaya yetmektedir.	2,91	1,13	Orta
30	Mali sıkıntılar nedeniyle part time çalışmam gerekmektedir.	2,82	1,40	Orta
31	Ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle ailemi ziyaret edemiyorum.	3,25	1,41	Orta
32	Türkiye'de gelirimi en çok temel ihtiyaçlarıma (beslenme, barınma ve giyim) harcamaktayım.	4,07	1,09	Çok
33	Sağlık giderlerimi karşılamada sıkıntı çekmekteyim.	2,49	1,35	Az

Çizelge 40' tan anlaşıldığı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşadıkları sorunlar arasında ilk sırada, Türkiye'de gelirlerini en çok beslenme, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlara harcadıkları ifadesine ($\bar{x}$=4,07) çok derecede katılmışlardır. Öğrencilerin gelirlerini en çok beslenme, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlarına harcamaları nedeniyle sportif, sosyal ve kültürel harcamalar için yeterli imkan bulamamaktadırlar. Ercan'ın (2012) çalışmasında ulaştığı, öğrencilerin sosyal etkinliklere para ayıramadığı tespiti bu araştırmadaki bulguyu destekler niteliktedir.

Öğrenciler, ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle ailelerini ziyaret edemediklerini ($\bar{x}$=3,25) ve Türkiye'den aldıkları devlet bursunun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmadığını ($\bar{x}$=3,08) orta derecede sorun olarak görmektedirler.

Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010) tarafından yapılan araştırmada belirtilen, öğrencilerin neredeyse tamamının ailelerinin desteğiyle geçimlerini sağladıkları,

valilik ve belediyelerin yemek yardımının kısmen de olsa kendilerini ekonomik anlamda rahatlattığı görüşüyle örtüşmemektedir. Çünkü bu araştırmada, öğrenciler gelirlerini barınma beslenme ve giyim gibi temel ihtiyaçlara harcadıklarını yüksek seviyede belirtmekte iken devlet bursunun yeterli olmadığı görüşüne daha düşük seviyede katılmaktadırlar. Ayrıca açık uçlu ifadelerde, başka kurumlardan yemek ve benzeri yardım alındığına dair bir açıklama yer almamaktadır. Ekonomik sorunlarla ilgili öğrenci görüşlerinde, burs miktarlarında yapılan iyileştirmenin de etkisiyle, olumlu yönde değişim olduğu düşünülebilir.

Mali sıkıntılar nedeniyle part- time çalışmaları gerektiği ($\bar{x}$=2, 82) görüşüne orta derecede katılım belirtilmiştir. Türkiye Burslusu öğrencilere ödenen burs miktarındaki iyileşme nedeniyle önemli sorun olarak görülmediği anlaşılan bu bulgu, Can (1996) tarafından yapılan araştırmada, uluslararası öğrencilerin çalışma yasağına rağmen, % 91'inin ders dışı zamanlarda çalışarak masraflarına destek aradıkları görüşüyle örtüşmemektedir. Açık uçlu ifadelerde, özellikle doktora seviyesinde öğrenim gören Türkiye Burslusu öğrencilerin bilgilerini pekiştirebilmeleri için alanlarında part-time çalışma imkânına sahip olmaları gerektiği düşüncesi yer almaktadır. Bu beklenti mali sıkıntılardan farklı olarak akademik gelişimlerin daha iyi konuma getirilmesi için ifade edildiği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerinin ekonomik alanda yaşadıkları sorunlara ilişkin en az katıldıkları ifade, sağlık giderlerini karşılamada sıkıntı çekmeleri ($\bar{x}$=2,49) olmuştur. Ercan'ın (2012) çalışmasında tespit ettiği, öğrencilerin sağlık harcamaları konusunda sorun yaşadıkları görüşü, bu araştırmada en az katılım gösterilen ifade olmuştur. Bunun, Türkiye Bursları çerçevesinde öğrencilerin 2012 yılından itibaren, Genel Sağlık Sigortası kapsamına alınmaları nedeniyle bu sorunu önemli görmedikleri düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında ekonomik sorunlara ilişkin açık uçlu soruya verilen cevaplar Çizelge 41'de yer almaktadır.

Çizelge 41'de belirtilen, öğrencilerin ulaşım ve eğitim masraflarının yüksek olması, burs gelirlerinin önemli bir kısmını temel ihtiyaçlara harcadıkları bulgusunu desteklemektedir.

Çizelge 41. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlarla İlgili Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra		f	%
1	Makale, kitap ve arşiv belgelerinin alımı için çok masraf edilmesi ve bu durumun ekonomik sıkıntıya yol açması,	5	38.6
2	Yurtların okuldan uzak olması nedeniyle ulaşım masraflarının çok olması,	4	30.7
3	Aniden çıkarılan yeni kurallar ile fırsat ve uyarı vermeden burs dondurma ve kesme işlemlerinin eğitim ve sosyal hayatlarını olumsuz etkilemesi,	4	30.7
Toplam		13	100

4.3.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 42'de verilmiştir.

Çizelge 42. *Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Ekonomik Alanda Sorunlar	Kadın	169	15,59	3,70	398	,60	,54
	Erkek	231	15,82	3,94			

Çizelge 42'den görüldüğü üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerinin ekonomik sorunlarına ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [t (398)= ,60, p> .05]. Ekonomik sorunlar açısından kadın ve erkek öğrencilerin aynı miktarlarda burs almaları ve gelirlerini çoğunlukla temel ihtiyaçlara harcamaları nedeniyle benzer sorunları yaşamaktadırlar.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 43'te verilmiştir.

Çizelge 43. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın Kaynağı
Ekonomik Alanda Sorunlar	Lisans	271	15,64	3,98	2 396 398	,34	,70	-
	Yüksek Lisans	78	16,05	3,71				
	Doktora	50	15,66	3,32				

Çizelge 43'ten anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik sorunlara ilişkin öğrenim durumu değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)= ,34, p> .05]. Doktora seviyesindeki öğrencilerin burs miktarının, lisans ve yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olmasına rağmen, öğrencilerin tamamının benzer ekonomik sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun, yüksek lisans ve doktora seviyesindeki öğrencilerin burs miktarları fazla olmakla birlikte giderlerinin de fazla olmasından ileri gelebileceği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, geldikleri bölge değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 44'te verilmiştir.

Çizelge 44. *Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın Kaynağı
Ekonomik Alanda Sorunlar	Türk Cumhuriyetleri	175	15,78	3,90	3 396 399	4,38	,00	Diğer ülkeler ve Orta Doğu-Afrika ülkeleri ile Avrupa-Balkan ülkeleri
	Avrupa ve Balkanlar	93	14,60	3,87				
	Orta Doğu ve Afrika	80	16,32	3,47				
	Diğer	52	16,63	3,73				

Çizelge 44'te diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilere göre ekonomik sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3,396)=4,38, p< .05]. Diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler ($\bar{x}$=16,63) ile Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrenciler

($\bar{x}$=16,32) ekonomik sorunlara ilişkin ifadelere Avrupa ve Balkan ülkelerinden ($\bar{x}$ =14,60) gelen öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Diğer ülkeler grubundan ve Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin genel olarak ekonomik durumları kısıtlı, iletişim ve ulaşım masrafları yüksek olmaktadır. Bununla birlikte, Avrupa ve Balkan Ülkelerinden gelen öğrencilerin ekonomik durumları daha iyi olabildiği gibi, özellikle ulaşım giderleri coğrafi yakınlıkları nedeniyle daha düşüktür. Ayrıca, Balkan ülkelerinden gelen öğrencilerin Türkiye'de hemşeri vakıf ve derneklerinden ekonomik destek alma imkânları daha fazla olabilmektedir. Bu durumun, diğer ülkeler grubu ile Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin, Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilere göre ekonomik sorunlara daha fazla katılmalarına neden olabildiği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 45'te verilmiştir.

Çizelge 45. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik	İstanbul	143	16,18	4,16	3	1,72	,16	-
Alanda	Ankara	99	15,78	3,72	387			
Sorunlar	İzmir	54	15,38	3,79	390			
	Diğer	95	15,07	3,49				

Çizelge 45'te görüldüğü gibi, ekonomik sorunlar boyutunda öğrencilerin, öğrenim gördükleri il değişkenine göre, görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,387)=1,72, p> .05]. Nüfusu daha az olan illere göre metropol illerde ulaşım, barınma ve beslenme maliyetleri daha yüksek olabilmektedir. Bununla birlikte, diğer illerde öğrenim gören öğrenciler ile yaşam maliyetlerinin daha yüksek olduğu üç büyük ilde öğrenim gören Türkiye burslusu öğrenciler ekonomik sorunlara benzer seviyede katılmaktadırlar. İstanbul, Ankara ve İzmir'de yükseköğrenim gören Türkiye Burslusu öğrenciler, hemşeri vakıf-derneklerinden, işadamlarından ve diğer

yardım kurumlarından daha kolay yardım alabilmeleri nedeniyle ekonomik sorunlar alanında olumsuz durumlarını telafi edebilmektedirler.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 46'da verilmiştir.

Çizelge 46. *Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik	Fen-Teknik	94	16,01	3,80	3	1,77	,15	-
Alanda	Sosyal	177	15,84	3,65	396			
Sorunlar	Sağlık	98	15,01	4,11	399			
	Eğitim	31	16,48	4,00				

Çizelge 46'dan anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin, öğrenim gördükleri alan değişkenine göre ekonomik sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,396)= 1,77, p> .05]. Türkiye Burslusu öğrencilere, öğrenim gördükleri alan ayrımı söz konusu olmaksızın aynı miktarda burs ödemesi yapılmaktadır. Bu öğrencilerin beslenme, barınma, ulaşım, iletişim gibi harcamaları öğrenim görülen alan itibariyle değişkenlik göstermemektedir. Sağlık alanı öğrencileri eğitim materyalleri için diğer alanlardaki öğrencilere göre daha fazla harcama yapmalarına rağmen, hastane ortamlarında kendilerine yapılan nöbet vs. ücretleri kısmen bu sorunlarını telafi edebilmektedir.

4.4. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarına ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Çizelge 47'de Türkiye Burslusu öğrencilerinin sosyo-kültürel alanda yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Çizelge 47. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlara İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılma Derecesi
34	Türkiye'de kendimi mutlu hissediyorum	3,66	1,04	Çok
35	Okul kayıt işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	2,58	1,30	Az
36	İkametgâh işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	3,24	1,34	Orta
37	Pasaport işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	2,72	1,28	Orta
38	Türkiye'de en yakın arkadaşlarım Türklerden oluşmaktadır.	3,11	1,34	Orta
39	Türkiye'de inançlarımı özgürce yaşayabiliyorum.	3,83	1,18	Çok
40	Türk kültürünü kendi kültürüme yakın hissediyorum.	3,51	1,22	Çok
41	Çevremle iletişimde kendimi rahatça ifade edebiliyorum.	3,75	1,08	Çok
42	Eğitim gördüğüm şehrin kültürünü tanıyorum.	3,71	1,01	Çok
43	Ülkemde yaptığım kültürel – sportif faaliyetleri Türkiye'de sürdürebiliyorum.	3,11	1,25	Orta
44	Yabancı öğrenci olarak adlandırılmak beni rahatsız etmektedir.	2,70	1,47	Orta
45	Diğer öğrencilere göre Türk öğrencilerle daha fazla sorun yaşamaktayım.	2,31	1,32	Az
46	Türkiye'de Bayramlarda ve diğer önemli günlerde kendimi yalnız hissederim.	3,02	1,45	Orta
47	Türk ailelerle iletişim kurmam sosyal uyumumu kolaylaştırmaktadır.	3,20	1,14	Orta
48	Barınmakta olduğum yurtta/evde kendimi mutlu hissediyorum.	3,26	1,27	Orta
49	Üniversitemde hizmet alırken görevlilerin ilgisizliğinden sıkıntı çekmekteyim.	2,47	1,22	Az
50	Hizmet alırken personelin dil bilmemesinden sıkıntı çekmekteyim.	2,30	1,25	Az
51	Türkiye'ye ilk geldiğimde karşılama hizmetlerini yeterli buldum.	2,64	1,27	Orta
52	Türkiye'de beslenmede damak tadı farklılığından dolayı sıkıntı çekmekteyim.	2,40	1,18	Az

Çizelge 47 değerlendirildiğinde Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda yaşadıkları sorunlar kapsamında Türkiye Burslusu öğrenciler;

İkametgâh işlemlerinin zamanlarını çok fazla aldığı ($\bar{x}$=3,24) ve pasaport işlemlerinin zamanlarını çok fazla aldığı ($\bar{x}$=2,72) ifadelerine orta derecede katılmaktadırlar. Öğrencilerin tanımadıkları bir ülkeye ilk defa gitmeleri ve ülke

dilini bilmemeleri yanında ikametgâh işlemlerinin uzaması kaygı durmalarına neden olabilmektedir. Bu sorun açık uçlu ifadelerde de yer almaktadır.

Türkiye'de bayramlarda ve diğer önemli günlerde yalnızlık hissettikleri ($\bar{x}$=3,02) görüşüne orta düzeyde katılmışlardır. Öğrencilerin bu sorunlara katılması kayda değer görülmektedir. Bu bulgu Tutar'ın (2002) belirttiği, öğrencilerin ailelerini görememeleri ve yalnızlık duygusuna kapılmaları, bireylerin kaygılanmalarına neden olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Pedersen de çalışmasında (1991), öğrencilerin en çok yalnızlık, ev özlemi ve sosyal bağların kopması gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bayramlar ve diğer önemli günlerde Türk öğrencilerin tatil nedeniyle kendi illerine gitmesi ve Türkiye Burslusu öğrencilerin ülkelerine gidememeleri, öğrencilerin bu sorunları önemli görmelerine neden olabileceği düşünülebilir. Bu sorun açık uçlu ifadelerde de yer almaktadır.

Türkiye'ye ilk geldiklerinde karşılama hizmetlerini yeterli buldukları ($\bar{x}$=2,64) ifadesine orta derecede katılmaktadırlar. Gündüz'ün (2012) uzmanlık tezi çalışmasında yaptığı, "bazı öğrencilerin Türkiye'ye geldiklerinde havaalanından itibaren ne yapacakları, nereye gidecekleri konusunda kendilerine herhangi bir rehberliğin yapılmadığı" tespiti, bu araştırmadaki bulguyu desteklemektedir.

Barınmakta oldukları yurtta/evde kendilerini mutlu hissettikleri ($\bar{x}$=3,26); ülkelerinde yaptıkları kültürel ve sportif faaliyetleri Türkiye'de sürdürebildikleri ($\bar{x}$=3,11); ifadelerine orta düzeyde katılmaktadırlar. Öğrencilerin % 54.8'i yurt ortamlarında barınmaktadır. Yurtlar dinlenme, beslenme, ders çalışma vb. yönleriyle öğrenciler için önemli sosyal yaşam alanlarıdır. Yurtlardan memnuniyet seviyesinin orta seviyede kalması bir sorun olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'de inançlarını özgürce yaşayabildikleri ($\bar{x}$=3,83) ifadesine çok katılım göstermektedirler. Bu bulgu, Çağlar' ın (1999) araştırmasında belirttiği, bazı uluslararası öğrencilerin sahip oldukları farklı siyasi ve dini değerlerden ötürü kendilerine kaba ve ön yargılı davranıldığından şikâyet ettikleri, hatta bazı dini gruplar ve siyasi çevreler tarafından baskı gördükleri sonucu, bu araştırma bulgusuyla örtüşmemektedir.

Çevreleriyle iletişimde kendilerini rahatça ifade edebildiklerine ($\bar{x}$=3,75) çok katılım göstermektedirler. Alanda yapılan çalışmalarda, Çağlar (1999), öğrencilerin en çok sosyal ve kültürel alanlarda uyum problemi yaşadıklarını; Çöllü ve Öztürk

(2009), öğrencilerin Türkiye'de karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında iletişim ve uyum problemi olduğunu; Kıroğlu ve diğerleri (2010), uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerin kendilerine sıcak yaklaşılmadığını belirtilmiş, ancak bu araştırma bulgusuyla örtüşmedikleri görülmüştür.

Öğrenim gördükleri şehrin kültürünü tanıdıkları ($\bar{x}$=3,71); Türkiye'de kendilerini mutlu hissettikleri ($\bar{x}$=3,66); Türk kültürünü kendi kültürlerine yakın hissettikleri ($\bar{x}$=3,51) ifadelerine çok katılmaktadırlar. Türkiye Burslusu öğrencilere hemşeri ve diğer öğrenci dernekleri veya görevli kamu kurumları tarafından yaşanılan şehri ve Türk kültürünü tanımaları amacıyla oryantasyon hizmeti verilmektedir. Ayrıca toplumun uluslararası öğrencileri tanıdıkça inanç yapılarına daha ılımlı yaklaşması öğrencilerin kendilerini mutlu hissetmesine katkı sağlamaktadır.

Okul kayıt işlemlerinin zamanlarını çok fazla aldığı ($\bar{x}$=2,58); Üniversitelerden hizmet alırken görevlilerin ilgisizliğinden sıkıntı çekmekte oldukları ($\bar{x}$=2,47); Türkiye'de beslenmede damak tadı farklılığından dolayı sıkıntı çektikleri ($\bar{x}$=2,40); diğer öğrencilere göre Türk öğrencilerle daha fazla sorun yaşadıkları ($\bar{x}$ =2,31) ifadelerine az derecede katılım sağlamışlardır. Öğrenciler bu ifadeleri sorun olarak görmedikleri anlaşılmaktadır.

Özellikle, Türkiye üniversitelerinde kayıt kabul işlemlerinin teknoloji destekli ve hızlı şekilde yürütülmesi, uluslararası öğrencilere hizmet veren üniversite görevlilerinin zamanla işlerinde uzmanlık kazanmış olmaları öğrencilerin işlerini kolaylaştırmaktadır. Büyük şehirlerde öğrencilere farklı damak tadı sunan kamu-özel işyerlerinin açılmış olması bu yönde yaşanabilecek sorunları ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır.

Araştırma kapsamında sosyo-kültürel sorunlarla ilgili öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar Çizelge 48'de yer almaktadır.

Çizelge 48'de görüldüğü gibi, sosyo-kültürel sorunlar alanında, özellikle vize alma ve yurt sorunları ile ilgili araştırma bulgularını destekleyecek ifadelerde bulunulmuşlardır.

Çizelge 48. *Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Olarak Türkiye Burslusu Öğrencilerin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra	Ölçek Maddesi	f	%
1	İstanbul'da yurt odalarının çok kalabalık olması, yurtların okula uzak oluşu ve bu nedenle okula geç kaldıkları, ders başarılarının olumsuz etkilendiği,	5	38.5
2	Yüksek lisans/doktora öğrencileri ile lisans öğrencilerinin yurtlarda aynı ortamlarda barındırılması,	5	38.5
3	Özellikle İstanbul'a gelen öğrencilerin ikamet izni alabilmek için 2-3 ay beklemek durumunda kaldıkları,	3	23
Toplam		13	100

4.4.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Alanda Yaşadıkları Sorunların Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerinin sosyo-kültürel alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 49' da verilmiştir.

Çizelge 49. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlar	Kadın	169	51,28	11,18	398	-2,17	,03
	Erkek	231	48,95	10,15			

Çizelge 49'da görüldüğü üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel sorunlarına ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır [t (398)=-,055, p< .05]. Kadın öğrenciler ($\bar{x}$=51,20), erkek öğrencilere ($\bar{x}$=48,95) göre sosyo-kültürel alandaki sorunlara daha fazla katılmaktadırlar. Bu durumun, kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre çevreyle iletişimde, farklı sosyal ortamlara girmede, yaşadığı sorunlara göre çevreden yardım almada daha fazla zorluk yaşamalarından ileri gelebileceği düşünülmektedir. Bu bulgu Bilgen (1989) tarafından belirtilen, üniversite gençlerinin yalnızlık düzeyleri bakımından kadın ve

erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunamadığına dair araştırma sonucuyla örtüşmemekte ancak, Kaygusuz'un (2002) araştırmasında ulaştığı, "cinsiyet açısından, kızların birçok problem alanında erkeklere oranla daha yüksek düzeyde sorun yaşadıkları" sonucuyla örtüşmektedir.

Çizelge 50'de Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir.

Çizelge 50. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlar	Lisans	271	50,39	10,76	2	,78	,45	-
	Yüksek Lisans	78	49,28	10,40	396			
	Doktora	50	48,60	10,53	398			

Çizelge 50'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)=0,78, p> .05]. Öğrencilerin öğrenim seviyesi ve yaşları farklı olmakla birlikte sosyo-kültürel alanda benzer sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, geldikleri bölge değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 51'de verilmiştir.

Çizelge 51. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Geldikleri Bölge	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlar	Türk Cumh . Avrupa Balkan	175	49,08	10,58	3	3,72	,01	Diğer Ülkeler/ Türk Cum. ve Avrupa - Balkan Ülkeleri
	Orta D. Afrika	93	48,07	9,01	396			
	Diğer	80	52,22	11,82	399			
		52	52,62	10,84				

Çizelge 51'de diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin Türk Cumhuriyetleri ile Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrencilere göre sosyo-kültürel sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3,396)=3,72, p< .05]. Diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler ($\bar{x}$=52,62) ile Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrenciler ($\bar{x}$=52,22), Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler ($\bar{x}$=48,07) ile Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilere ($\bar{x}$=49,08) göre sosyo-kültürel sorunlara ilişkin görüşlere daha fazla katılmaktadırlar. Bunun çoğunlukla Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ve diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin Türkçeye ve Türk kültürüne daha uzak olmalarından ileri geldiği düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 52'de verilmiştir.

Çizelge 52. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın Kaynağı
Sosyo-	İstanbul	143	50,34	10,60	3	,63	,59	-
Kültürel	Ankara	99	50,72	11,21	387			
Alanda	İzmir	54	49,85	10,74	390			
Sorunlar	Diğer	95	48,76	9,92				

Çizelge 52'de görüldüğü gibi, sosyo-kültürel sorunlar boyutunda öğrencilerin öğrenim gördükleri il değişkenine göre, görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,387)=0,63, p> .05]. Farklı illerde öğrenim gören Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlara yakın seviyede katılım göstermeleri, tüm öğrencilerin benzer sosyo-kültürel ortamlarda yaşamalarından ileri gelebilmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 53'te verilmiştir.

Çizelge 53. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın Kayn.
Sosyo-	Fen-Teknik	94	50,23	10,04	3	1,68	,16	-
Kültürel	Sosyal	177	49,77	11,05	396			
Alanda	Sağlık	98	48,78	10,59	399			
Sorunlar	Eğitim	31	53,65	9,90				

Çizelge 53'ten anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin, öğrenim gördükleri alana göre, sosyo-kültürel sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,396)=1,68, p> .05]. Farklı öğrenim alanlarındaki Türkiye Burslusu öğrenciler aynı sosyo-kültürel ortamlarla yüz yüze gelmektedirler. Türk kültürüne ve Türkçeye yakın seviyede yabancılık çekmeleri nedeniyle, öğrenim alanı farklı öğrenciler, benzer sosyo-kültürel sorunlar yaşayabilmektedirler.

4.5. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda çözüm önerilerine ilişkin görüşleri Çizelge 54'te yer almaktadır.

Çizelge 54'te görüldüğü üzere, Türkiye Burslusu öğrenciler, akademik alanda çözüm önerileri arasında, Türkiye'den aldıkları belge-diplomaların ülkelerinde denkliğinin kabulü sağlanması ($\bar{x}$=4,37); yükseköğretime yerleştirme esnasında öğrenci tercihlerinin dikkate alınması ($\bar{x}$=4,26) önerilerine tamamen katılmışlardır. Burslu öğrencilerin katılımıyla yılda bir kez Türkiye Bursları projesinin durum değerlendirmesinin yapılması ve yeni gelecek öğrencilere yol gösterecek planlar hazırlanması ($\bar{x}$=4,19); TÖMER'de yapılan eğitimin, alan-bölüm ihtiyaçları göz önüne alınarak planlanması ($\bar{x}$=4,09) önerilerine çok katılmışlardır.

Türkiye Bursları kapsamında öğrencileri kabul edilen birçok ülkenin yükseköğretim sistemleri ile Türkiye Yükseköğretim Sisteminin farklılıklar göstermesi, yükseköğretim seviyesinde varılan diploma ve diğer belgelerin denkliği anlaşmalarının tam olarak uygulamaya konulamamış olması nedeniyle, Kırgızistan

örneğinde olduğu gibi, ülkeler bazen Türkiye'de tamamlanan doktora tezlerini yeniden komisyon değerlendirmesine tabi tutmaktadırlar. Diğer taraftan, Türkiye Bursları uygulaması kapsamında öğrencilerden alınan on iki tercih uygulaması bazen öğrencilerin istemedikleri bölümlere yerleştirilmesine neden olmaktadır. Karşılaşılan benzer sorunlar nedeniyle öğrenciler bu önerilere tamamen veya çok düzeyde katılmaktadırlar.

Çizelge 54. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılma Derecesi
53	Eğitim gördüğüm alanla ilgili özel kurslardan faydalanabilmem için katkı yapılmalıdır.	3,73	1,21	Çok
54	Türkiye Bursları kapsamındaki yabancı öğrencilere teknolojik yardım yapılmalıdır.	3,80	1,14	Çok
55	Özel üniversitelerin yabancı öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.	3,54	1,19	Çok
56	Yükseköğretime yerleştirme esnasında öğrenci tercihleri dikkate alınmalıdır.	4,26	0,90	Tamamen
57	Türkiye'den aldığım belge-diplomaların ülkemde denkliğinin kabulü sağlanmalıdır.	4,37	0,89	Tamamen
58	TÖMER'de yapılan eğitim, alan-bölüm ihtiyaçları göz önüne alınarak planlanmalıdır.	4,09	1,06	Çok
59	Üniversitelerde bölüm seçerken bir uzman desteği sağlanmalıdır.	4,08	0,99	Çok
60	Türkiye Burslusu öğrencilerle her yıl bir araya gelerek Türkiye Bursları projesinin durum değerlendirmesi yapılmalı ve yeni gelecek öğrencilere yol gösterecek planlar hazırlanmalıdır.	4,19	0,92	Çok

Araştırma kapsamında akademik sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin olarak öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar Çizelge 55'te belirtilmiştir.

Çizelge 55. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra		f	%
1	Öğrenciler için rehberlik servisi kurulması,	4	40
2	TÖMER'de sadece genel Türkçe yerine, alanla ilgili akademik kavramların verilmesi, ders kitaplarına akademik metinler eklenmesi,	3	30
3	İstedikleri bölüme yerleştirilmeleri	3	30
Toplam		10	100

Çizelge 55'te belirtilen, "İstedikleri bölüme yerleştirilmeleri" talebi, yükseköğretime yerleştirme esnasında öğrenci tercihlerin dikkate alınmadığı bulgusunu destekler niteliktedir.

4.5.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 56'da verilmiştir.

Çizelge 56. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Akademik Alanda Çözüm Önerileri	Kadın	231	32,27	4,99	398	-,062	,53
	Erkek	169	31,95	5,17			

Çizelge 56'da görüldüğü üzere Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [t (398)= -,062, p> .05]. Türkiye Burslusu öğrencilerin tamamı benzer ortamlarda öğrenimlerini sürdürmekte ve benzer sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle kadın ve erkek öğrenciler akademik alanda çözüm önerilerine yakın seviyede katılmaktadırlar.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 57'de verilmiştir.

Çizelge 57. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Fark kaynağı
Akademik Alanda Çözüm Önerileri	Lisans	271	32,15	5,11	2	,29	,74	-
	Yüksek Lis.	78	31,70	4,91	396			
	Doktora	50	32,32	5,33	398			

Çizelge 57'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim durumu değişkenine göre akademik alanda çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)= ,29, p> .05]. Türkiye Burslusu öğrenciler lisans, yüksek lisans, doktora gibi farklı seviyelerde öğrenim görüyor olmakla birlikte aynı yükseköğretim sistemi içerisinde bulunmaları ve akademik alanda benzer sorunlarla karşılaşmaları nedeniyle çözüm önerileri arasında önemli farklılık görülmemektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, bölge değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 58'de verilmiştir.

Çizelge 58'de, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında geldikleri bölge değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)= 2,17, p> .05]. Türkiye Burslusu öğrenciler aynı sistemle belirlenmekte ve aynı sistem içerisinde öğrenim görmekte ve benzer sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durum, geldikleri bölge açısından akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerileri arasında önemli fark olmamasının nedeni olarak görülmektedir.

Çizelge 58. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Geldikleri Bölge	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Alanda Çözüm Önerileri	Türk Cumhuriyetleri	175	32,73	4,93	3 396	2,17	,09	-
	Avrupa ve Balkan Ülkeleri	93	32,05	5,14	399			
	Orta Doğu ve Afrika Ülkeleri	80	31,46	5,24				
	Diğer	52	30,98	5,10				

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 59'da verilmiştir.

Çizelge 59. *Türkiye Burslusu Öğrencilerinin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik Alanda Çözüm Önerileri	İstanbul	143	32,15	5,41	3 387 390	0,84	,47	-
	Ankara	99	31,70	5,90				
	İzmir	54	32,00	5,05				
	Diğer	95	31,63	4,85				

Çizelge 62'de görüldüğü gibi, akademik alanda sorunlarla ilgili çözümleri alt boyutunda öğrencilerin görüşleri arasında öğrenim gördükleri il değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,387)= 0,84, p> .05]. Türkiye'deki tüm üniversiteler aynı yükseköğretim sistemi içinde akademik çalışmalarını sürdürmektedirler. Farklı illerde öğrenimini sürdüren Türkiye Burslusu öğrenciler akademik alanda benzer sorunlar yaşadıklarından çözüm önerileri arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 60'da verilmiştir.

Çizelge 60. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Akademik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Akademik	Fen-Teknik	94	31,52	4,98	3	3,22	,02	sağlık
Alanda	Sosyal	177	32,17	5,06	396			alanı
Çözüm	Sağlık	98	33,10	4,77	399			ve
Önerileri	Eğitim	31	30,16	5,93				eğitim alanı

Çizelge 60'tan anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre, anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(3,396)=3,22$ $p<.05$]. Sağlık alanı öğrencileri ($\bar{x}=33,10$), eğitim alanı öğrencilerine ($\bar{x}=30,16$) göre akademik alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadırlar.

Sağlık alanı öğrencileri Türkiye'de daha uzun süreyle eğitim almaları nedeniyle akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerileri hakkında daha fazla birikime sahip olabilmektedirler. Buna karşın, eğitim bilimleri alanındaki öğrenciler genel olarak lisans seviyesinde öğrenim görmekte ve akademik alanda sağlık alanı öğrencilerine göre daha az tecrübeye sahip olmaktadırlar. Ayrıca, sağlık alanı öğrencileri ülkelerinde diploma denkliği alırken daha fazla sorun yaşamaları gibi nedenlerin de etkisiyle akademik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine daha fazla katılabilmektedirler.

4.6. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Çizelge 61'de, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Çizelge 61. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılma Derecesi
61	Türkiye Burslusu öğrencilerin paso hizmetlerinden yararlanabilmesi sağlanmalıdır.	4,38	0,85	Tamamen
62	Türkiye Burslusu öğrencilerin tüm sağlık giderleri karşılanmalıdır.	4,41	0,89	Tamamen
63	İhtiyacı olan öğrencilere part-time iş imkânı sağlanmalıdır.	4,36	0,92	Tamamen
64	Türkiye Burslusu öğrenciler, tatillerde diğer illere gezi amaçlı gittiklerinde, o ildeki devlet yurdundan yararlanabilmelidir.	4,48	0,79	Tamamen
6 5	Tatillerde ülkelerine gitmek için maddi olanakları kısıtlı öğrencilere yardım yapılmalıdır.	4,40	0,87	Tamamen

Çizelge 61'de görüldüğü gibi, Türkiye Burslusu öğrenciler; ekonomik alanda sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında en fazla, tatillerde diğer illere gezi amaçlı gittiklerinde o ildeki devlet yurdundan yararlanabilmelerini ($\bar{x}$= 4,48); tüm sağlık giderlerinin karşılanmasını ($\bar{x}$=4,41); tatillerde ülkelerine gitmek isteyen maddi olanakları kısıtlı öğrencilere yardım yapılmasını ($\bar{x}$=4,40); paso hizmetlerinden yararlanabilmelerini ($\bar{x}$=4,38); ihtiyacı olan öğrencilere part-time iş imkânı sağlanmasını ($\bar{x}$= 4,36) önermişlerdir. Öğrencilerin bu önerilere katılımı tamamen düzeyindedir.

Bu öğrenciler, bayramlar ve diğer önemli günlerde yalnızlık hissetmeleri ve tatillerde ülkelerine gidememeleri nedeniyle, diğer illere gezi amaçlı gittikleri zaman yurt hizmetlerinden faydalanmak istemektedirler. Genel Sağlık Sigortası kapsamına alınmış olmakla birlikte, hastane ve ilaç katkı paylarını ödemekte zorluk çekebilmektedirler. Evli öğrencilerin eş ve çocukları ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanamamaktadırlar. Bu nedenlerle ekonomik alandaki sorunlarla ilgili çözümüne önerilere öğrenciler tamamen katılım göstermektedirler.

Araştırma kapsamında ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar Çizelge 62'de belirtilmiştir.

Çizelge 62. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra		f	%
1	Doktora öğrencilerinin alanlarında tecrübe kazanmaları için part time çalışma izninin verilmesi,	6	54.5
2	Medeni durumu nedeniyle yurtlarda kalmak istemeyen öğrencilere yurt ve yemek parasının nakit olarak ödenmesi,	5	45.5
Toplam		11	100

Çizelge 62'de görüldüğü gibi, Türkiye Burslusu öğrenciler doktora seviyesinde part-time çalışma izninin verilmesini istemektedirler. Ayrıca, yurt ortamlarında kalmayan öğrenciler için yemek ve barınma parası ödenmesi önerilmektedir.

4.6.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 63'te verilmiştir.

Çizelge 63. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Ekonomik Alanda Çözüm Önerileri	Kadın	231	22,17	3,23	398	-,712	,47
	Erkek	169	21,94	3,09			

Çizelge 63'te görüldüğü üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [t (398)= -,712, p> .05]. Türkiye Bursları kapsamında tüm öğrencilere öğrenim seviyelerine göre aynı miktarda burs

ödenmektedir. Alınan bursun çoğunluğu temel ihtiyaçlara harcanması nedeniyle kadın ve erkek öğrencilerin çözüm önerileri arasında önemli fark olmamaktadır.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 64' te verilmiştir.

Çizelge 64. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik Alanda Çözüm Önerileri	Lisans	271	22,24	3,17	2	2,32	,09	-
	Yüksek Lisans	78	21,37	2,95	396			
	Doktora	50	22,03	3,27	398			

Çizelge 64'ten anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda çözüm önerilerine ilişkin öğrenim durumu değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396)= 2,32, p> .05]. Türkiye Burslusu öğrenciler farklı öğrenim seviyesinde olmakla birlikte benzer ekonomik sorunlar yaşadıklarından, çözüm önerilerine katılımları arasında önemli fark bulunmamaktadır.

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, geldikleri bölge değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 65'te verilmiştir.

Çizelge 65'te, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, geldikleri bölge değişkeni açısından anlamlı bir fark vardır [F(3,396)= 9,59, p< .05]. Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler ($\bar{x}$=22,86), Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilere ($\bar{x}$ =21,32) göre ve diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilere ($\bar{x}$=20,29) göre ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadırlar. Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrenciler ile diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerin, Türkiye Bursları projesine önemli ölçüde 2011 yılı itibariyle dahil edilmiş olmaları

nedeniyle, ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerileri hakkında yeterince bilgi sahibi olamamaktadırlar.

Çizelge 65. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Geldikleri Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik Alanda Çözüm Önerileri	Türk Cumhuri-yetleri	175	22,86	2,60	3 396 399	9,59	,00	Türk Cumhuri-yetleri ile diğer ülkeler grubu
	Avrupa ve Balkan Ülkeleri	93	21,93	3,47				
	Orta Doğu ve Afrika	80	21,32	3,10				
	Diğer Ülkeler	52	20,59	3,57				

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 66'da verilmiştir.

Çizelge 66. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik Alanda Çözüm Önerileri	İstanbul	143	22,04	3,06	3 387 390	0,12	,94	-
	Ankara	99	22,06	3,34				
	İzmir	54	22,21	3,21				
	Diğer	95	21,89	3,10				

Çizelge 66'da, Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$F(3,387)= 0,12$, $p> .05$]. Türkiye Burslusu öğrenciler farklı şehirlerde öğrenim görmekle birlikte benzer ekonomik ortamlarda yaşadıklarından ekonomik alanda çözüm önerileri arasında yaşanan il açısından önemli farklılık bulunmamaktadır

Türkiye Burslusu öğrencilerin ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 67'de verilmiştir.

Çizelge 67. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Ekonomik Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Ekonomik	Fen-Teknik	94	21,82	2,88	3	3,58	,01	Sağlık
Alanda	Sosyal	177	21,83	3,32	396			alanı ile
Çözüm	Sağlık	98	22,89	2,59	399			eğitim
Önerileri	Eğitim	31	21,20	4,10				alanı

Çizelge 67'de görüldüğü üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenim gördükleri alan değişkenine göre, ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3,396)=3,58, p< .05]. Sağlık alanı öğrencileri ($\bar{x}$=22,89), eğitim bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilere ($\bar{x}$=21,20) ve sosyal alan öğrencilerine ($\bar{x}$=21,83) göre ekonomik alanda sorunlarla ilgili çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadırlar. Bu durumun sağlık alanı öğrencilerinin eğitimleriyle ilgili harcamalarının daha fazla olmasından ileri geldiği düşünülmektedir.

4.7. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumuna yönelik bilgi verilecektir.

Çizelge 68'de, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Çizelge 68. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri*

Madde No	Ölçek Maddesi	$\bar{x}$	SS	Katılma Derecesi
1	Yeni gelen öğrencilerin karşılanmasında problemlerin yaşanmaması için yetkili kişiler görevlendirilmelidir.	4,39	0,84	Tamamen
2	İlk kez gelecek öğrenciler için kendi dillerinde rehber kitapçık hazırlanmalıdır.	4,09	1,03	Çok
3	Türkiye'deki örf ve adetlerin yaşayarak öğrenilmesi için imkanlar hazırlanmalıdır.	3,86	0,98	Çok
4	Türkiye'yi tanıyabilmemiz için kültürel geziler düzenlenmelidir.	4,32	0,87	Tamamen
5	Türkiye Burslusu öğrencilerin, sosyal ve kültürel gelişimi için düzenlenen (müzik, tiyatro, karikatür, vb.) etkinliklere katılmaları teşvik edilmelidir.	4,21	0,90	Tamamen
6	Türkiye Burslusu öğrencilerin kaldığı yurtların fiziki yapıları iyileştirilmelidir.	4,33	0,85	Tamamen
7	Öğrencilerin aileleriyle iletişimlerinde (internet, telefon vs) kolaylık sağlanmalıdır.	4,41	0,84	Tamamen
8	İllerde yılda en az bir kez Türkiye Burslusu öğrencilerin katılımı ile mahalli heyet toplantıları yapılmalıdır.	3,87	1,06	Çok
9	Rehber Aile Projesi genişletilerek uygulanmalıdır.	3,76	1,06	Çok
11	Üniversite ve yurtlarda öğrencilere rehberlik edecek dil bilen yetkililer görevlendirilmelidir.	3,89	1,11	Çok

Çizelge 68'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrenciler, sosyo-kültürel alanda çözüm önerileri arasında en fazla, öğrencilerin aileleriyle iletişimlerinde (internet, telefon vs) kolaylık sağlanmasını ($\bar{x}$=4,41); Yeni gelen öğrencilerin karşılanmasında problem yaşanmaması için yetkili kişiler görevlendirilmesini ($\bar{x}$=4,39); Türkiye Burslusu öğrencilerin kaldığı yurtların fiziki yapıları iyileştirilmesini ($\bar{x}$=4,33); Türkiye'yi tanıyabilmeleri için kültürel

geziler düzenlenmesini ($\bar{x}$=4,32); Türkiye Burslusu öğrencilerin müzik, tiyatro, kültürel gezi, bilgi yarışması gibi sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarının teşvik edilmesini ($\bar{x}$=4,21); önermişlerdir. Öğrenciler bu önerilere tamamen derecesinde katılmaktadırlar.

Türkiye Burslusu öğrenciler ailelerini yeterince ziyaret edememelerinin de etkisiyle, ucuz ve kolay iletişim imkânlarına ihtiyaç duymaktadırlar. İletişim imkânları sağlanması halinde öğrenciler, sorunlarını aileleri ile paylaşma ve çözüm bulma fırsatını yakalamış olacaklardır. Bu öğrenciler Türkiye'ye ilk geldiklerinde, hava alanında karşılanıp ikamet edecekleri yurtlara yerleştirilmeleri aşamasına kadar sunulan hizmet Türkiye'ye karşı oluşacak ilk algı yönüyle önemlidir. Böylece öğrencinin çaresizlik duygusuna kapılması önlenmiş olacaktır.

Yurtlarda hijyen ve beslenme imkanlarına dikkat edilmesi, odaların kalabalık olmaması, aynı seviyede öğrenim gören öğrencilerin aynı odalarda kalması, öğrencilerin üniversiteye yakın yurtlara yerleştirilmesi, yeterli teneffüs alanlarının varlığı, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri için önem taşımaktadır. Bu nedenlerle, Türkiye Burslusu öğrencilerin yurt ortamlarında daha iyi imkânlar sunulması için bu önerilere en yüksek seviyede katılım sağladıkları düşünülmektedir.

2014 yılında Türkiye genelinde uygulamaya konulan, öğrenci yurtlarında ücretsiz internet erişimi imkânı Türkiye Burslusu öğrencilerin önerilerini önemli ölçüde karşılayacağı beklenmektedir. Sosyal ve kültürel etkinliklere katılımın teşvik edilmesi, Türkiye Burslusu öğrencilerin Türkiye'yi tanımalarında, Türkçeyi daha iyi öğrenmelerinde ve sosyal hayata uyumlarında etkin rol oynayabilir.

Araştırma kapsamında sosyo-kültürel alanda çözüm önerileri İle ilgili öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar Çizelge 69'da belirtilmiştir.

Çizelge 69. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Yanıtlar*

Sıra		f	%
1	Yurtların daha temiz ve düzenli olması, yemek/ kahvaltıların daha kaliteli olması,	4	50
2	Türk Eğitim Sistemi, burs kesimi, kayıt, yurt imkanları hakkında kitapçık ve web sitesinde hazırlanması,	4	50
Toplam		8	100

Çizelge 69'da belirtildiği gibi, devlet yurtlarının daha temiz ve düzenli olması, yemek/kahvaltıların daha kaliteli olması Türkiye Burslusu öğrencilerin iyi beslenmeleri ve sağlıklı yaşamları için önem taşımaktadır. Bu ifadeler ayrıca, öğrenci yurtlarında fiziki yapının iyileştirilmesi gerektiği bulgusunu destekler niteliktedir.

4.7.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alanda Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 70'te verilmiştir.

Çizelge 70. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

Alt Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Sosyo-kültürel Alanda Çözüm Önerileri	Kadın	231	45,70	7,25	398	-2,15	,032
	Erkek	169	44,14	7,13			

Çizelge 70'te görüldüğü üzere Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alanda çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır [t (398)= -2,15, p< .05]. Sosyo-kültürel alanda çözüm önerilerine kadınlar ($\bar{x}$=45,70), erkeklere göre ($\bar{x}$=44,14) daha fazla katılmaktadırlar. Bunun, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyo-kültürel alanda iletişim ve uyum konularına daha fazla önem vermelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 71'de verilmiştir.

Çizelge 71. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Alanda Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre ANOVA testi sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-Kültürel Çözüm Önerileri	Lisans	271	44,94	6,97	2	,47	,62	-
	Yüksek Lisans	78	44,10	8,02	396			
	Doktora	50	45,13	7,32	398			

Çizelge 71'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(2,396) = ,47, p> .05]. Bu öğrenciler farklı öğrenim seviyelerinde olmakla birlikte, benzer sosyo-kültürel ortamlarda yaşamaları nedeniyle çözüm önerileri arasında önemli farklılıklar olmadığı düşünülmektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerinin sosyo- kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, gelinen bölge değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 72'de verilmiştir.

Çizelge 72. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Gelinen Bölge Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-kültürel Alanda Çözüm Önerileri	Türk Cumhuriyetleri	175	45,94	6,73	3	3,07	,028	Türk Cumhu-
	Avrupa Balkan	93	43,35	8,52	396			riyetleri İle
	Orta Doğu ve Afrika	80	44,63	6,54	399			Avrupa Balkan
	Diğer Ülkeler	52	43,82	6,78				Ülkeleri

Çizelge 72'de Türkiye Burslusu öğrencilerin, sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında geldikleri bölge değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3,396)= 3,07, p< .05]. Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler ($\bar{x}$=45,94), Avrupa ve Balkan ülkelerinden

gelen öğrencilere ($\bar{x}$=43,35), Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden gelen öğrencilere ($\bar{x}$=45,94) ve diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilere ($\bar{x}$=45,94), göre sosyo-kültürel alanda çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadırlar.

Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrenciler Türkiye Bursları uygulamasına ilk dâhil olan öğrenciler olup, sivil toplum örgütü yapılanması diğer öğrencilere göre daha gelişmiş durumdadır. Avrupa ve Balkan ülkelerinden gelen öğrenciler genellikle Türk kültürünü tanıyarak gelmeleri nedeniyle sosyo-kültürel alanda daha az sorun yaşamaktadırlar. Orta Doğu ve Afrika Ülkeleri ile diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler Türkiye Bursları projesine ağırlıklı olarak 2011 yılından itibaren dahil olmaları ve Türk kültürünü yeterince tanıyamamaları nedeniyle sosyo-kültürel sorunlara daha fazla katılmaktadırlar.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, öğrenim gördükleri il değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 73'te verilmiştir.

Çizelge 73. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo-kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri İl Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-Kültürel Alanda Çözüm Önerileri	İstanbul	143	44,52	7,36	3	,53	,65	-
	Ankara	99	45,03	7,22	387			
	İzmir	54	45,68	6,70	390			
	Diğer	95	44,27	7,21				

Çizelge 73'te görüldüğü gibi, Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri il değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır [F(3,387)= ,53, p> .05]. Bu öğrenciler farklı illerde öğrenimlerini sürdürmekle birlikte, Türkiye sosyo-kültürel yapısı içerisinde yaşamakta ve genel olarak benzer sorunlarla karşılaşabildiklerinden belirtilen öneriler arasında il değişkeni açısından önemli farklılık görülmemektedir.

Türkiye Burslusu öğrencilerin sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında öğrenim gördükleri alan değişkenine göre

anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 74'te verilmiştir.

Çizelge 74. *Türkiye Burslusu Öğrencilerin Sosyo Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Alanı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Alt boyut	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Sd	f	p	Farkın kaynağı
Sosyo-kültürel Alanda Çözüm Önerileri	Fen-Teknik	94	43,47	6,92	3	3,37	,01	Sağlık Alanı ile Diğer Alanlar
	Sosyal	177	45,48	7,11	396			
	Sağlık	98	45,65	6,93	399			
	Eğitim	31	42,26	8,64				

Çizelge 74'den anlaşılacağı üzere, Türkiye Burslusu öğrencilerin, sosyo-kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında, öğrenim alanı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(3,396)=3,37$, $p< .05$]. Sağlık alanı öğrencileri ($\bar{x}=45,65$) ile sosyal alanı öğrencileri ($\bar{x}=45,48$); eğitim bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilere ($\bar{x}=42,26$) ve fen-teknik alanı öğrencilerine ($\bar{x}=43,47$) göre sosyo- kültürel alandaki sorunlarla ilgili çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadırlar.

Sağlık alanı öğrencileri Türkiye'de daha uzun süreli kalmaları ve hastane ortamlarında uygulama dersleri almaları nedeniyle sosyal ortamlarda daha fazla bulunmaktadırlar. Sosyal alan öğrencileri de aldıkları eğitimle ilgili olarak sosyo-kültürel ortamlarda daha fazla bulunmaktadırlar. Eğitim bilimleri alanındaki öğrenciler genel olarak lisans seviyesinde öğrenim gördükleri için Türkiye'de daha kısa süreli kalmaktadırlar. Fen-teknik alanı öğrencileri de sosyal ortamlarla nispeten fazla irtibatlı olmamaktadırlar. Bu nedenle, eğitim bilimleri alanı ile fen ve teknik alanı öğrencilerinin, sosyo-kültürel alanda çözüm önerilerine daha az seviyede katıldıkları düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel alandaki sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin bulgulara dayalı sonuç ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Türkiye Burslusu öğrencilerin not ortalamaları, barınma şekilleri, aylık harcama miktarları, Türkiye'yi tercih etme nedenleri gibi genel bilgiler ile akademik, ekonomik ve sosyo- kültürel alandaki sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

5.1.1. Türkiye Burslusu Öğrencilerin Genel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

1- Türkiye Burslusu öğrencilerden not ortalaması en düşük olanlar;

a- Bölge düzeyinde, Orta Doğu ve Afrika Ülkeleri ile diğer ülkeler grubundan gelen öğrencilerdir.

b- İl düzeyinde, İzmir ve diğer iller grubunda öğrenim gören öğrencilerdir.

c- Öğrenim gördükleri alan düzeyinde, sağlık alanı öğrencileridir.

2- Türkiye Burslusu öğrencilerden maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailelerini hiç ziyaret edemeyenler çoğunlukla Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile diğer ülkeler grubundan gelmektedir.

3- Türkiye Burslusu öğrencilerden;

a- İstanbul ilinde öğrenim gören öğrenciler,

b- Kadın öğrenciler,

c- Öğrenimlerinin ilk yıllarındaki öğrenciler, devlet yurtlarında kalmayı daha fazla tercih etmektedirler.

4- Türkiye Burslusu öğrenciler en fazla eğitim kalitesi ve sağlanan burs imkanı nedeniyle Türkiye'de öğrenim görmeyi tercih etmektedirler.

5.1.2. Akademik Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Türkiye Burslusu öğrenciler;

1- Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlanmaktadırlar.

2- TÖMER'de öğretilen Türkçeyi, üniversite eğitimi açısından yeterli bulmamaktadırlar.

3- Türkiye'de öğrenim gördükleri üniversiteden yüksek düzeyde memnundurlar.

5.1.3. Akademik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar

1- Türkiye Burslusu öğrenciler için, Türkiye'den aldıkları belge ve diplomaların ülkelerinde denkliğinin kabul edilmesi önemlidir.

2- Türkiye Bursları öğrencilerin yükseköğretime yerleştirilmeleri esnasında tercihlerin dikkate alınması önemlidir.

3- Türkiye Bursları projesinin, yılda bir kez öğrenci katılımıyla değerlendirmesi ve yeni gelecek öğrencilere yol gösterecek planlar hazırlanması önemlidir.

4- Türkiye Burslusu sağlık alanı öğrencileri, akademik alandaki çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadır.

5.1.4. Ekonomik Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar

1- Türkiye Burslusu öğrenciler, Türkiye'de gelirlerini en çok beslenme, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçlarına harcamaktadır.

2- Diğer ülkeler grubundan gelen Türkiye Burslusu öğrenciler ekonomik alanda daha fazla sorun yaşamaktadırlar.

5.1.5. Ekonomik Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar

1- Türkiye Burslusu öğrenciler, maddi imkânsızlıklar nedeniyle tatillerde ülkelerine gidemeyen öğrencilere maddi katkı sağlanmasını gerekli görmektedirler.

2- Türkiye Burslusu öğrenciler, tatillerde diğer illere gezi amaçlı gittiklerinde, o ildeki devlet yurdundan ücretsiz yararlanmak istemektedirler.

3- Türkiye Burslusu sağlık alanı öğrencileri, ekonomik alandaki çözüm önerilerine daha fazla katılmışlardır.

5.1.6. Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Türkiye Burslusu öğrenciler;

1- Türkiye'ye ilk geldiklerinde yapılan karşılama hizmetlerini yeterli bulmamışlardır.

2- İkamet izni verilmesi işlemleri zamanlarını çok fazla aldığını açıklamaktadır.

3- Türkiye'de, bayramlarda ve diğer önemli günlerde yalnızlık hissetmektedirler.

4- Türkiye'de, inançlarını özgürce yaşayabilmekte ve çevreleri ile iletişimde kendilerini rahatça ifade edebilmektedirler.

5- Türkiye Burslusu kadın öğrenciler ile diğer ülkeler grubundan gelen öğrenciler sosyo-kültürel sorunları daha fazla yaşamaktadırlar.

5.1.7. Sosyo- Kültürel Alandaki Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Sonuçlar

Türkiye Burslusu öğrenciler;

1- İkamet ettikleri yurtların fiziki yapılarının iyileştirilmesini önemli bulmaktadırlar.

2- Türkiye Burslusu kadın öğrenciler ve Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler sosyo-kültürel alanda çözüm önerilerine daha fazla katılmaktadır.

5.2. Öneriler

Türkiye Burslusu öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşlerin tespitini kapsayan araştırma sonuçlarına dayalı olarak yapılan öneriler aşağıda verilmiştir.

5.2.1. Akademik Alandaki Öneriler

1- Türkiye'ye gelecek öğrenciler için Türkiye Yükseköğretim Sistemini ve üniversiteleri tanıtıcı kapsamlı etkinlikler yapılmalıdır.

2- TÖMER de uygulanan programların hazırlanmasında, öğrencilerin geldikleri bölge ve öğrenim gördükleri alan farklılıkları dikkate alınmalıdır.

3- Türkiye Burslusu öğrencilerin diploma ve diğer belgelerinin ülkelerinde denkliğinin kabul edilmesi için, gerekli mevzuat altyapısı hazırlanmalı ve uygulama diplomatik kanallardan takip edilmelidir.

4- Türkiye Burslusu öğrencilere alan/bölüm tercihleri yaptırılırken, öğrenci istekleri öncelikli olarak dikkate alınmalıdır.

5- Türkiye Burslusu öğrencilerin katılımıyla yılda bir kez Türkiye Bursları uygulamasının durum değerlendirmesi yapılarak yeni gelecek öğrencilere yol gösterecek planlar hazırlanmalıdır.

5.2.2. Ekonomik Alanda Öneriler

1- Maddi imkânsızlık nedeniyle ailelerini ziyaret edemeyen Türkiye Burslusu öğrencilere, ailelerini ziyaret etme imkânı sağlanmalıdır.

2- Tatillerde başka illere gitmek isteyen Türkiye Burslusu öğrencilere, o illerdeki devlet yurtlarından ücretsiz yararlanma imkânı sağlanmalıdır.

5.2.3. Sosyo-Kültürel Alanda Öneriler

1- Türkiye'ye yeni gelen Türkiye Burslusu öğrencilerin karşılanma hizmetleri daha etkin şekilde yürütülmelidir.

2- Türkiye Burslusu öğrencilere ikamet izni verilmesi işlemleri hızlandırılmalıdır.

3- Türkiye Burslusu öğrencilerin bayramlar ve diğer önemli günlerde yalnızlık hissetmemeleri için çeşitli geziler, kültürel faaliyetler organize edilmelidir.

4- Öğrenci yurtlarında odaların kalabalık oluşu, hijyen ve beslenme sorunları, öğrencilerin üniversiteye yakın olan yurtlara yerleştirilmesi hususu gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmalı, aynı öğrenim seviyesindeki öğrencilerin aynı odalarda barındırılmasına özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

Altbach P.G. and Davis T.M. (1999). *Global challenge and national response: Notes for an international dialogue on higher education*. P.G. Altbach and P.M Peterson (Ed). Higher education in the 21st Century: Global challenges and national response. New York: Institude of International Education.

Allaberdiyev, P. (2007). *Türk cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Annaberdiyev, D. (2006). *Türkiye'de eğitim gören Türk cumhuriyetleri ve Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumları ve psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının bazı değişkenler açısından incelemesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. 9. Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balcı Çelik, S. (2008). Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrenciler ile Türkiye Cumhuriyeti öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin karşılaştırılması. Ahi Evran Üniversitesi, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi.* Cilt, 9 (3), 125-132.

Baumgartner, J. and Gutierrez R. (2010). *The economic impact of international students around the world.* The proceeding presented in NAFSA 2010 Annual Conference, 2 Haziran 2010, http://acsearch.nafsa.org/ KCSessions. Aspx?Item=GS054. (int.erş.tar.05.05.2014).

Bilgen, S. (1989). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve bazı değişkenlerin uyum düzeylerine etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bozdağ, B. (2012). Uluslararası öğrenci değerlendirme kurulu toplantısı. Ankara: Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Link:http://ytb.gov.tr/index.php/en/anasayfa/1-manet/485-2012091803. (int. erş. tar. 05..05.2014).

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* (8. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Can, N. (1996). Türkiye'de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 7*

Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt Sayı 32.

Çelik, Z. (2012). Bologna Sürecinin Avrupa yükseköğretim sistemi üzerine etkileri.. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi,* Ankara. Cilt, 2 (2), 100-105.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik spss ve lısrel uygulamaları* (1. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi Yayınevi.

Çöllü, E. F. ve Öztürk, E.Y. (2009). Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye'ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları. Konya Selçuk Üniversitesi Örneği. *Journal of Azarbaijani Studies*., 12, 223-239.

Dutchin, W.L.,(1974). *Problems of foreign students at the University of Wisconsin-La Crosse. (Master Thesis.) Student Personnel Services.* College of Education. Univercity of Wisconsin.

Ercan, L. (1998). *Yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi (*Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması* (Uzmanlık Tezi) Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.

European Commission, (2013). *Immigration of ınternational students to the EU,* European migration network study 2012, European Commission. https://emn.gov.pl/.../10323,The-European-Mi.13.09.2013. (int. erş. tar. 02.05.2014).

Eweniyi, G.D., (2005). *The impact of family structure on university students' academic performance,* <http://64.233.183.104/search?q= cache:D7sS sLcw26wJ www.ijeunilorin.net/dec2002/THE%2520 (int. er. tar. 14.05.2014).

Garabayev, B. (2000). *Türkiye'de yükseköğrenim gören Türk cumhuriyetleri öğrencilerinin uyum sorunları ve Türkiye ve Türklere ilişkin kalıp yargıları* (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Üniversitesi, Niğde.

Güçlü, N. (1996). Uluslararası öğrencilerin uyum problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12:101-110, www.efdergi. hacettepe .edu.tr, 101-110. (int. er. tar. 12.03.2014).

Gündüz, O. (2012). Uluslararası burslu öğrencilerin Türkiye'de eğitim görme beklentileri ve kariyer hedefleri (Uzmanlık Tezi). Başbakanlık, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi* (13. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaygusuz, C. (2002). Üniversite öğrencilerinin problem alanları ve bunların bazı değişkenlerle ilişkileri. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6.*

Kavak, Y. ve Başkan, G.A. (2001). Türkiye'nin Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarına yönelik eğitim politika uygulamaları. Hacettepe Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 92-103.

Kıroğlu, K., Kesten, A., Cevat, E. (2010). *Türkiye'de Öğrenim gören uluslararası uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları.* Mersin Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt, (6), 2, 2010.

Kritz, Mary M. (2012). *Globalization of higher education and ınternational student mobility. united nations expert group meeting on new trends in migration: demographic aspects.* Ithaca, Cornell University. https://devsoc. cals.cornell.edu/.../mary-m-kritz.(int.er.tar..05.05.2013).

Kurt, M. (2004). *Türkiye Ekonomisinin kalkınma sorunu için bir model önerisi: bilgi temelli kalkınma.* http://www.bilgiyonetimi.org/cm/. (int.erş.tar. 02.05.2013).

Macready, C. and Tucker, C. (2011). Who goes where and why? An overview and analysis of global education mobility. New York: Institute of International Education. http://jistudents.files.wordpress.com/2012/03/8-who-goes-where-and-why.pdf. (int.erş.tar. 12.09.2013).

MEB, (1994). *Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklardan gelen öğrencilere uygulanan anket*. Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınları.

MEB, (2008). *Bütçe Raporu.* Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınlanmamış veriler.

MEB, (2009). *Yurt Dışı Eğitim müşavirlikleri Raporları.* Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınlanmamış veriler.

MEB, (2010). *Bütçe Raporu.* Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınlanmamış veriler.

MEB, (2011). *Bütçe Raporu.* Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınlanmamış veriler.

MEB, (2012). *Bütçe Raporu.* Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara: MEB yayınlanmamış veriler.

NAFSA, (2006). Restoring U.S. competitiveness for international students and scholars. NAFSA: Association of International Educators. *https://www.nafsa.org/...International_Educatio...(İnt.erş.tar. 7.03.2014)*

NAFSA, (2011). The economic benefits of international education to the United States for the 2010-2011 academic year: A statistical analysis. NAFSA: Association of International Educators. https://www.nafsa.org/... *International_ Education... (İnt.erş.tar. 7.03.2014*)

OECD, (2008). Education at a glance. 2008: OECD indicators. OECD Publishing. (http://www.oecd.org/edu/EAG%202008_e-book_EN_ 200912.pdf) int. erş. tarihi: 05.02.2014

OECD, (2010). *Education at a glance.* (http//dx.doi.org /10.1787/ 8889 324 64486, int. erişim tarihi 15.09.012)

OECD Reports, (2010). *Higher education to 2030*. (http//dx.doi.org /10.178. int. erişim tarihi 15.09.012)

OECD, (2011). Education at a glance 2011. OECD ındicators, OECD Publishing. (http//dx.doi.org /10.1787/ 8889., int. erişim tarihi 15.09.012)

OECD Reports, (2012). Education at a glance 2012: OECD Indicators. OECD Publishing. (http://www.oecd.org/edu/EAG%202012_e-book_EN_2009 12. pdf. (int. erş. tarihi: 05.02.2014)

OECD and UNESCO, (2011). *Institute for statistics for most data on non-OECD countries*. *www. oecd.org/edu/eag2011*. (int.erş.tar *16.02.2014).*

Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. ve Şirin, A. (2002). Türkiye'de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (2), 477-499.*

ÖSYM, (2012). İstatistik verileri. www.osym.gov.tr /belge/1-6304/arastirma-yayin-ve-istatistikler.html

Özbay, Y. (1996). *Üniversite öğrencilerinin problemlerini taramaya yönelik bir araç geliştirme ön çalışması*. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. Bülent Ecevit Üniversitesi, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. Cilt, 2, (1).

Özoğlu, M. Gür, S. B. ve Coşkun, İ. (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye 'de uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA Yayınları.

Pedersen, P. B. (1991). *Counseling international students.* The Counseling Psychologist, 19 (1), 10-58. http://intl-tcp.sagepub.com.(int. erm. tar. 30.03. 2014).

Polat, G. (2008). *Sosyo ekonomik değişkenlerin yükseköğretim öğrencilerinin akademik başarısı üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Tutar, H. (2002). *Türk cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin başarısızlık nedenleri (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi.

Verbik, L., Lasanowsky, V. (2007). *International student mobility: patterns and trends. London: World Education Services.* www.obhe.ac.uk/documents/ download.id İnt.erş.tar: 16.02.2014

Vural, F. Alkan, S., (2009). *Büyük öğrenci projesinin değerlendirilmesi*. Ankara: MEB Yayınları.

Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü. (1994). *Kurum yurtlarında barınıp Türkçe öğrenimi gören Türk cumhuriyetleri ve diğer Türk toplulukları öğrencilerinin psikolojik, sosyal ve ekonomik durumları ile beklenti ve izlenimleri.* Ankara: Kredi ve Yurtlar Kurumu Yayınları.

YÖK, (2004). *Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu.

YÖK, (2005). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu.

YÖK, (2008). *Bologna Süreci'nin Türkiye'de uygulanması "Bologna uzmanları ulusal takımı projesi 2007-2008 sonuç raporu*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu.

YÖK, (2009). *Türkiye yükseköğretim ulusal yeterlilikler çerçevesi*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu

YÖK, (2011). *2011 Yılı İdare Faaliyet Raporu.* Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu. http:// www.yok.gov.tr/web/ *guest /yok_degerlendirme-2014* (int erş. tar. 14.01.2014).

YÖK, (2012). *2012 Yılı İdare Faaliyet Raporu.* Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu. http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr. (int erş. tar. 14.01.2014).

YTB, (2011). *Türkiye Bursları*. Ankara: Başbakanlık, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

YTB, (2012). *Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Kararları*. Ankara: Başbakanlık, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

EK 1. Araştırma İzni

T.C.
BAŞBAKANLIK
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı

Sayı : 18531138-207.02.00- 656 15/05/2014
Konu : Mehmet AKDAĞ'ın Anket uygulama izni hk.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 30.01.2014 tarihli ve 14267719-302.08.01/6372 sayılı yazınız.

İlgi yazılarıyla Başkanlığımıza iletilen Mehmet Ali AKDAĞ'ın ülkemizde öğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik anket uygulamasının yapılmasına ilişkin talepleri değerlendirmeye alınmıştır.

İlgide kayıtlı yazınız Başkanlığımızca incelenmiş olup, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı /Eğitim Yönetimi ve Teftişi yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet Ali AKDAĞ'ın Prof. Dr. İnayet AYDIN danışmanlığında yürüttüğü "Türkiye Bursları (Büyük Öğrenci Projesi) Kapsamında Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Başarı Durumlarına İlişkin Görüş ve Önerileri" konulu tez çalışması kapsamında Türkiye Burslusu öğrencilere anket uygulanmasının uygun olduğu görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve yapılacak olan tez çalışmasının bir nüshasının Başkanlığımıza iletilmesi hususunda gereğinin yapılmasını rica ederim.

Mehmet KÖSE
Başkan V.

Oğuzlar Mh. Mevlana Bulvarı/ No: 145 / 06520 Balgat /Çankaya /ANKARA Ayrıntılı Bilgi: F.DİKMEN
Tel: 0 312 218 42 62 / Faks: 0 312 218 41 02

EK 2. TÜRKİYE BURSLARI KAPSAMINDAKİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK, EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÖLÇEĞİ

Sayın Öğrenci,

Bu ölçek, "Türkiye Bursları (Büyük Öğrenci Projesi-BÖP)" kapsamında burslu olarak Türkiye'ye gelen öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyokültürel alanda yaşadığı sorunları ve çözüm önerilerini tespit etmeyi hedefleyen bir yüksek lisans tezinin gerektirdiği bazı verileri toplamak üzere geliştirilmiştir.

Ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde öğrencinin akademik, ekonomik ve sosyo- kültürel sorunları, üçüncü bölümde ise bu alanlardaki sorunlara ilişkin öneriler yer almaktadır. Sizden istenen, her bölümü, başındaki açıklamaya göre doldurmanızdır.

Bu ölçekle sizden toplanan veriler, yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacak, başka bir kişi ya da kuruma verilmeyecektir. İsim yazmayınız. Araştırmaya sağlayacağınız çok önemli katkı ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

Mehmetali AKDAĞ
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Teftişi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi,e-mail:
maakdag@meb.gov.tr

BÖLÜM I-KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

1. ☐ Erkek 2. ☐ Kadın

2. Eğitim durumunuz:

1. ☐ Lisans 2. ☐ Yüksek lisans 3. ☐ Doktora

3. Öğrenim gördüğünüz üniversite:

……

4. Hangi alanda eğitim görmektesiniz?

1. ☐ Fen ve Teknik 2. ☐ Sosyal 3 ☐ Sağlık 4 ☐ Eğitim

5. Kaçıncı sınıfta okumaktasınız?

……..

6. Şu ana kadar aldığınız derslerdeki not ortalamanız kaçtır?

1. ☐ 50-60 arası 2. ☐ 61-70 arası 3. ☐ 70 -80 arası 4. ☐ 81-90
5. ☐ 91-100 6. ☐ Farklı puanlama sistemi ise

7. Hangi bölge veya topluluktan geldiniz?

1. ☐ Türk Cumhuriyetleri-Akraba Topluluklar 2. ☐ Avrupa- Balkanlar
3. ☐ Ortadoğu-Afrika 4. ☐ Diğer

8. Türkiye'de aylık toplam ne kadar harcama yapmaktasınız?

1. ☐ 500 - 750 TL 2. ☐ 751 - 1000 TL 3. ☐ 1001 TL ve üzeri

9. Ülkenizi / ailenizi ne kadar sıklıkta ziyaret etmektesiniz?

1. ☐ Hiç 2. ☐ 3 yıla bir 3. ☐ 2 yılda bir 4. ☐ Her yıl 5. ☐ Yılda birkaç kez

10. Nerede İkamet etmektesiniz?

1. ☐ Ev 2. ☐ Yurt 3. ☐ Akraba yanı 4. ☐ Diğer

11. Kaç yıldır Türkiye'de üniversite eğitimi görmektesiniz?

……..

12. Türkiye'de eğitim görmedeki tercih nedenleriniz nedir?

1. ☐ Millî-manevi yakınlık 2. ☐ Eğitim kalitesi 3. ☐ Burs imkanı
4. ☐ Coğrafi yakınlık 5. ☐ Diğer

BÖLÜM II
TÜRKİYE BURSLARI (BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ-BÖP) KAPSAMINDAKİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK, EKONOMİK VE SOSYO – KÜLTÜREL SORUNLARI

Aşağıda, yurtdışından burslu olarak Türkiye'ye gelen siz öğrencilerin eğitimini etkilediği düşünülen bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne derecede katıldığınızı, karşılarındaki katılma ölçeğinde size uygun gelen seçeneğin altındaki kare içine (x) işareti koyarak belirtiniz.

AKADEMİK ALANDA	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
13. TÖMER'de öğrendiğim Türkçe üniversite eğitimim açısından yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
14. TÖMER programlarında Türkçe dil becerileri yeterince kazandırılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandım.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Akademik olarak kendimi başarılı hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Türkçe dil yetersizliğim akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Türkiye'de öğrenim gördüğüm üniversitemden memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Öğretim üyeleri burslu uluslararası öğrencilere iyi davranmaktadırlar.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Üniversitenin kütüphane imkânlarından yeterince faydalanabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Üniversite akademik rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Beslenme yetersizliği ders başarımı olumsuz etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Kültürel farklılıklar ders başarımı olumsuz yönde etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Düzenli olarak ailemi ziyaret edememek ders başarımı olumsuz etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Eğitimimle ilgili olarak ihtiyaç duyduğum(kurs vb.) özel destekler üniversitem tarafından sağlanmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Eğitimim için ihtiyaç duyduğum teknolojik destek (PC, internet vs.) üniversitem tarafından yeterince sağlanmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
27. İmkânım olsaydı özel/vakıf üniversitelerinde eğitim almak isterdim.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Üniversitemden aldığım diploma ve diğer belgelerin denkliği konusunda ülkemde sıkıntı yaşama duygusu akademik başarımı olumsuz etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐

Başka varsa lütfen belirtiniz……

EKONOMİK ALANDA	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
29. Türkiye'den aldığım devlet bursu ihtiyaçlarımı karşılamaya yetmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Mali sıkıntılar nedeniyle part time çalışmam gerekmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle ailemi ziyaret edemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Türkiye'de gelirimi en çok temel ihtiyaçlarıma (beslenme, barınma ve giyim) harcamaktayım.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Sağlık giderlerimi karşılamada sıkıntı çekmekteyim.	☐	☐	☐	☐	☐
Başka varsa lütfen belirtiniz . . .					
SOSYO – KÜLTÜREL ALANDA					
34. Türkiye'de kendimi mutlu hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Okul kayıt işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
36. İkametgah işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Pasaport işlemleri zamanımızı çok fazla almaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Türkiye'de en yakın arkadaşlarım Türklerden oluşmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Türkiye'de inançlarımı özgürce yaşayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Türk kültürünü kendi kültürüme yakın hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Çevremle iletişimde kendimi rahatça ifade edebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
42. Eğitim gördüğüm şehrin kültürünü tanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
43. Ülkemde yaptığım kültürel – sportif faaliyetleri Türkiye'de sürdürebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Yabancı öğrenci olarak adlandırılmak beni rahatsız etmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Diğer öğrencilere göre Türk öğrencilerle daha fazla sorun yaşamaktayım.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Türkiye'de Bayramlarda ve diğer önemli günlerde kendimi yalnız hissederim.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Türk ailelerle iletişim kurmam sosyal uyumumu kolaylaştırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
48. Barınmakta olduğum yurtta/evde kendimi mutlu hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
49. Üniversitemde hizmet alırken görevlilerin ilgisizliğinden sıkıntı çekmekteyim.	☐	☐	☐	☐	☐
50. Hizmet alırken personelin dil bilmemesinden sıkıntı çekmekteyim.	☐	☐	☐	☐	☐
51. Türkiye'ye ilk geldiğimde karşılama hizmetlerini yeterli buldum.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Türkiye'de beslenmede damak tadı farklılığından dolayı sıkıntı çekmekteyim.	☐	☐	☐	☐	☐
Başka varsa lütfen belirtiniz . .					

BÖLÜM III
TÜRKİYE BURSLARI (BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ-BÖP) KAPSAMINDAKİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK, EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL SORUNLARINA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Aşağıda, yurtdışından burslu olarak Türkiye'ye gelen siz öğrencilerin eğitimini etkilediği düşünülen bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne derecede katıldığınızı, karşılarındaki katılma ölçeğinde size uygun gelen seçeneğin altındaki kare içine (x) işareti koyarak belirtiniz.

EKONOMİK ALANDA	Hiç Katılıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
53. Eğitim gördüğüm alanla ilgili özel kurslardan faydalanabilmem için katkı yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
54. Türkiye Bursları kapsamındaki yabancı öğrencilere teknolojik yardım yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
55. Özel üniversitelerin yabancı öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
56. Yükseköğretime yerleştirme esnasında öğrenci tercihleri dikkate alınmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
57. Türkiye'den aldığım belge-diplomaların ülkemde denkliğinin kabulü sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
58. TÖMER'de yapılan eğitim, alan-bölüm ihtiyaçları göz önüne alınarak planlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
59. Üniversitelerde bölüm seçerken/değiştirirken bir uzman desteği sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
60. Burslu öğrencilerle yılda bir kez bir araya gelerek Türkiye Bursları projesinin durum değerlendirmesi yapılarak yeni gelecek öğrencilere yol gösterecek planlar hazırlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Başka varsa lütfen belirtiniz.. . .					

EKONOMİK ALANDA					
61. Türkiye Burslusu öğrencilerin paso hizmetlerinden yararlanabilmesi sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
62. Türkiye Burslusu öğrencilerin tüm sağlık giderleri karşılanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
63. İhtiyacı olan öğrencilere part-time iş imkânı sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
64. Türkiye Burslusu öğrenciler, tatillerde vs. diğer illere gezi amaçlı gittiklerinde, o ildeki devlet yurdundan yararlanabilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
65. Tatillerde ülkelerine gitmek için maddi olanakları kısıtlı öğrencilere yardım yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Başka varsa lütfen belirtiniz . . ……..					

SOSYO – KÜLTÜREL ALANDA	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
66. Yeni gelen öğrencilerin karşılanmasında problemlerin yaşanmaması için yetkili kişiler görevlendirilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
67. İlk kez gelecek öğrenciler için kendi dillerinde rehber kitapçık hazırlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
68. Türkiye'deki örf v e adetlerin yaşayarak öğrenilmesi için imkanlar hazırlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
69. Türkiye'yi tanıyabilmemiz için kültürel geziler düzenlenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
70. Türkiye Burslusu öğrencilerin, sosyal ve kültürel gelişimi için düzenlenen (müzik, tiyatro, karikatür, konferanslar, geziler, bilgi yarışmaları, resim vb.) etkinliklere katılmaları teşvik edilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
71. Türkiye Burslusu öğrencilerin kaldığı yurtların fiziki yapıları iyileştirilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
72. Öğrencilerin aileleriyle iletişimlerinde (internet, telefon vs) kolaylık sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
73. İllerde yılda en az bir kez Türkiye Burslusu öğrencilerin katılımı ile mahalli heyet toplantıları yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
74. Rehber Aile Projesi genişletilerek uygulanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
75. Her ülkenin milli günlerinde yapılan kutlamalar için yurtlardaki lokanta ve kantinlerde ülkenin milli yemeklerinin hazırlanmasına gerekli kolaylık sağlanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
76. Üniversite ve yurtlarda Türkiye Burslusu öğrencilere rehberlik edecek dil bilen yetkililer görevlendirilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Başka varsa lütfen belirtiniz . . .					

EK: 3 **ÖZGEÇMİŞ**

Adı ve Soyadı : Mehmetali AKDAĞ
Doğum Tarihi : 1969
İletişim Bilgileri : MEB Rehberlik ve Denetim Başkanlığı 6. Kat. Bakanlıklar /ANKARA
E-Posta Adresi : maakdag@meb.gov.tr

Öğrenim durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Kamu Yönetimi	ODTÜ	1992

İş Deneyimi:

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Ordu/Erzincan	1993-2001
Okul müdürü	Aşkabat Türk Devlet Anadolu Lisesi (MEB)	2001-2004
Bakanlık Müfettişi	MEB	2006-2011
Türk Cumhuriyetleri ve Balkan Ülkeleri Grup Başkanı	MEB (AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü)	2011-2104
Maarif Müfettişi	MEB	2014-

Yabancı Dil:
İngilizce- İyi Seviyede
Rusça - Orta Seviyede